

СДРУЖЕНИЕ ЦЕНТЪР ЗА ЗАКОНОДАТЕЛНИ
ОЦЕНКИ И ЗАКОНОДАТЕЛНИ ИНИЦИАТИВИ

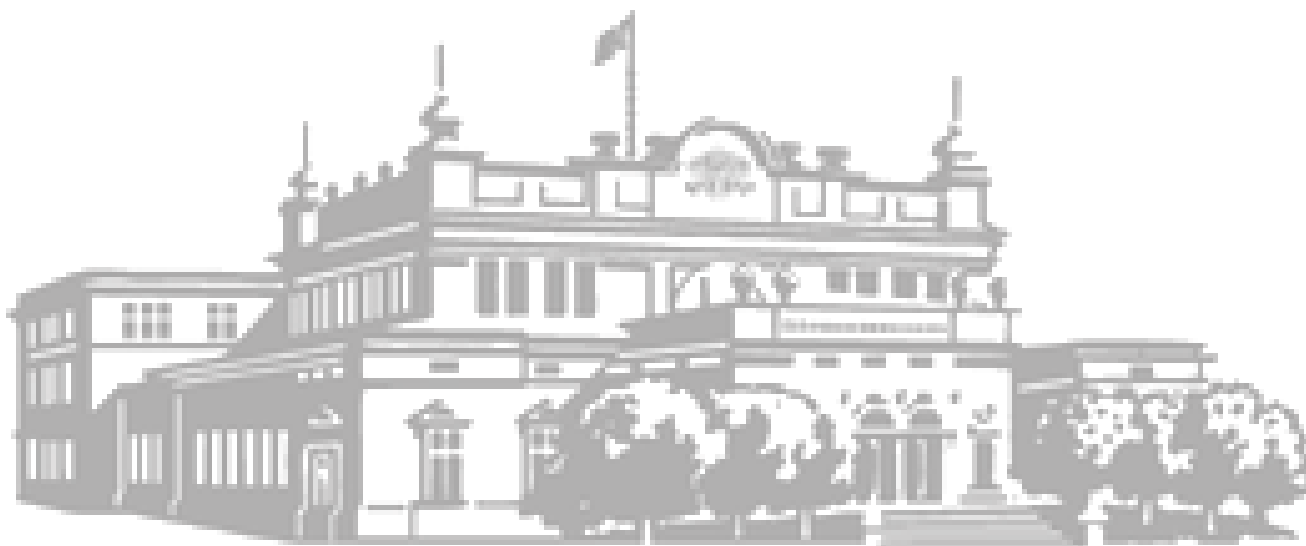
Web: www.lic.bg, e-mail: office@lic.bg

БЪЛГАРСКА СТОПАНСКА КАМАРА
СЪЮЗ НА БЪЛГАРСКИЯ БИЗНЕС

Web: www.bia-bg.com, e-mail: office@bia-bg.com

АНАЛИЗ НА ЗАКОНОДАТЕЛНАТА ДЕЙНОСТ НА НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ В ПЕРИОДА 2010-2015 Г.

СЪДЪРЖАНИЕ

СЪДЪРЖАНИЕ	2
Използвани съкращения:	4
I. УВОД	5
II. КОЛИЧЕСТВЕНИ ДАННИ	6
1. Обобщени данни	6
2. Статистика по години	7
3. Статистика по теми	8
III. ОБЩИ ИЗВОДИ	9
1. Ниска ефективност на законодателния процес	10
2. Нееднакво третиране на вносителите на законопроекти	10
3. Неизпълнение на изискването за задължително разглеждане на проекти	11
4. Липса на системен подход	12
5. Нестабилност на законодателството	12
6. Некачествено законодателство	13
7. Въвеждане на неприложимо законодателство	13
8. Неизпълнение на изискването за обществено обсъждане	13
9. Неспазване на изискването за оценка на въздействието	14
IV. ПРЕПОРЪКИ	14
V. ПРИЛОЖЕНИЯ	15
Приложение 1: Промени в законодателството по теми и по години	15
1. Администрация и процесуални закони	15
1.1. Административнопроцесуален кодекс	15
1.2. Закон за административните нарушения и наказания	16
1.3. Граждански процесуален кодекс	17
1.4. Наказателно-процесуален кодекс	18
1.5. Данъчно-осигурителен процесуален кодекс	22
1.6. Закон за митниците	24
1.7. Закон за ограничаване на административното регулиране и административния контрол върху стопанската дейност (ЗОАРАКСД)	25
2. Данъчно-осигурително законодателство	26
2.1. Закон за ДДС	26
2.2. Закон за корпоративното подоходно облагане	29
2.3. Закон за данъците, върху доходите на физическите лица	31
2.4. Закон за акцизите и данъчните складове	34
2.5. Закон за местните данъци и такси	37
2.6. Закон за държавните такси	39
2.7. Кодекс на социалното осигуряване	39
2.8. Закон за здравното осигуряване	43
3. Трудово право	45
3.1. Кодекс на труда	45
3.2. Закон за насърчаване на заетостта	46
4. Правосъдие и обществена сигурност	49
4.1. Наказателен кодекс	49
4.2. Закон за съдебната власт	51
4.3. Закон за МВР	53
4.4. Закон за частната охранителна дейност	56

4.5.	Закон за ДАНС	57
5.	Секторни закони	59
5.1.	Закон за енергетиката	59
5.2.	Закон за енергията от възобновяеми източници	61
5.3.	Закон за управление на отпадъците	63
5.4.	Закон за водите	64
5.5.	Закон за подземните богатства	66
5.6.	Закон за опазване на околната среда	67
5.7.	Земеделски закони	69
5.7.1.	Закон за собствеността и ползването на земеделските земи	69
5.7.2.	Закон за арендата в земеделието	70
5.7.3.	Закон за опазване на селскостопанското имущество	71
6.	Бизнес среда	71
6.1.	Закон за насърчаване на инвестициите	71
6.2.	Закон за малките и средни предприятия	73
6.3.	Закон за обществените поръчки	73
6.4.	Кодекс на застраховането	77
6.5.	Закон за счетоводството	78
Приложение 2: СПРАВКА за законодателните промени		80
Приложение 3: Изцяло нови закони, приети в периода 2010-2015 г.		81
Приложение 4: Закони, променяни повече от 1 път в периода 2010-2016 г.		10

Авторски екип:

Николай Димитров, адв. Петър Кьосев, Кристиан Чомаков, Николай Панайотов

София, април 2016 г.

Използвани съкращения:

НС	- Народно събрание
МС	- Министерски съвет
КС	- Конституционен съд
н.п.	- Народен представител
ЗИД	- Закон за изменение и допълнение
ПЗР	- Преходни и заключителни разпоредби
ЗДДС	- Закон за ДДС
ЗКПО	- Закон за корпоративното подоходно облагане
ЗДДФЛ	- Закон за данъците върху доходите на физическите лица
ЗАДС	- Закон за акцизите и данъчните складове
ЗМДТ	- Закон за местните данъци и такси
ЗДТ	- Закон за държавните такси
ДОПК	- Данъчно-осигурителен процесуален кодекс
ЗЗО	- Закон за здравното осигуряване
КСО	- Кодекс за социално осигуряване
КТ	- Кодекс на труда
ЗНЗ	- Закон за насърчаване на заетостта
ЗНИ	- Закон за насърчаване на инвестициите
ЗМСП	- Закон за малките и средни предприятия
ЗОП	- Закон за обществените поръчки
КЗ	- Козекс за застраховането
СЗч	- Закон за счетоводството
ЗЕ	- Закон за енергетиката
ЗЕВИ	- Закон за енергията от възобновяеми източници
ЗУО	- Закон за управление на отпадъците
ЗВ	- Закон за водите
ЗООС	- Закон за опазване на околната среда
ЗПБ	- Закон за подземните богатства
ЗСПЗЗ	- Закон за собствеността и ползването на земеделските земи
ЗАрЗ	- Закон за арендата в земеделието
ЗОСИ	- Закон за опазване на селскостопанското имущество
АПК	- Административно-процесуален кодекс
ЗАНН	- Закон за административните нарушения и наказания
ГПК	- Граждански процесуален кодекс
ЗМит	- Закон за митниците
НК	- Наказателен кодекс

I. УВОД

Настоящият анализ обхваща период от 6 години (2010-2015 г.) от законодателна дейност на Народното събрание, в които са действали четири обикновени народни събрания с различна политическа конфигурация.

Данните, на които настоящият анализ се позовава, са публично достъпни в [официалния сайт на Народното събрание](#), както и в официалния раздел на [Държавен вестник](#), който също може да бъде намерен онлайн. Използвани са и информационните правни системи Apis, Ciela и Lacorda.

Основната цел на настоящия анализ е да бъдат открити определени тенденции в законотворчеството в България. Анализът не цели да изведе политически или морални изводи за работата на Народното събрание през посочения период. Авторският колектив оставя това на читателите и анализаторите. Този анализ се стреми да очертае единствено статистическите и юридически изводи, които могат да бъдат направени на база официалните данни за работата на парламента през посочения период.

Освен върху общата статистика за законодателната дейност по години, **анализът се фокусира и върху няколко тематични групи закони**, които според авторския колектив са от ключово значение за развитието на икономиката и обществото, а именно:

1. **Администрация и процесуални закони** – Административнопроцесуален кодекс, Закон за административните нарушения и наказания, Данъчноосигурителен процесуален кодекс, Граждански процесуален кодекс, Наказателно-процесуален кодекс, Закон за митниците, Закон за ограничаване на административното регулиране и административния контрол върху стопанската дейност;
2. **Данъчно-осигурително законодателство** – Закон за корпоративното подоходно облагане, Закон за данъците върху доходите на физическите лица, Закон за ДДС, Закон за акцизите и данъчните складове, Закон за местните данъци и такси, Закон за държавните такси;
3. **Трудово законодателство** - Кодекс на труда, Кодекс за социално осигуряване, Закон за здравното осигуряване и Закон за насърчаване на заетостта;
4. **Правосъдие и обществен ред** – Наказателен кодекс, Закон за съдебната власт, Закон за МВР, Закон за частната охранителна дейност, Закон за ДАНС;
5. **Секторни закони** – Закон за енергетиката, Закон за енергията от възобновяеми източници, Закон за управление на отпадъците, Закон за водите, Закон за подземните богатства, Закон за опазване на околната среда, закони в областта на земеделието;
6. **Бизнес среда** – Закон за насърчаване на инвестициите, Закон за малките и средни предприятия, Закон за обществените поръчки, Кодекс за застраховането, Закон за счетоводството.

Всяка от тематичните области е разгледана по години, направени са общи изводи и препоръки.

Надяваме се анализът и изводите, направени от него, да бъдат полезни, както на законотворците и правоприлагащите органи, така и на гражданското общество, така че бъдещите реформи да отчитат в по-голяма степен необходимостта от прозрачност, откритост и ефективност на законодателния процес.

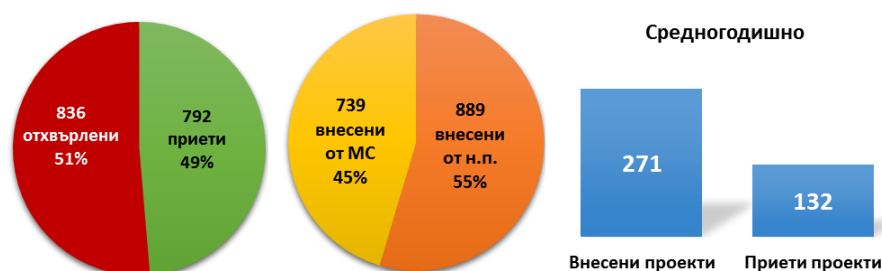
II. КОЛИЧЕСТВЕНИ ДАННИ

1. Обобщени данни

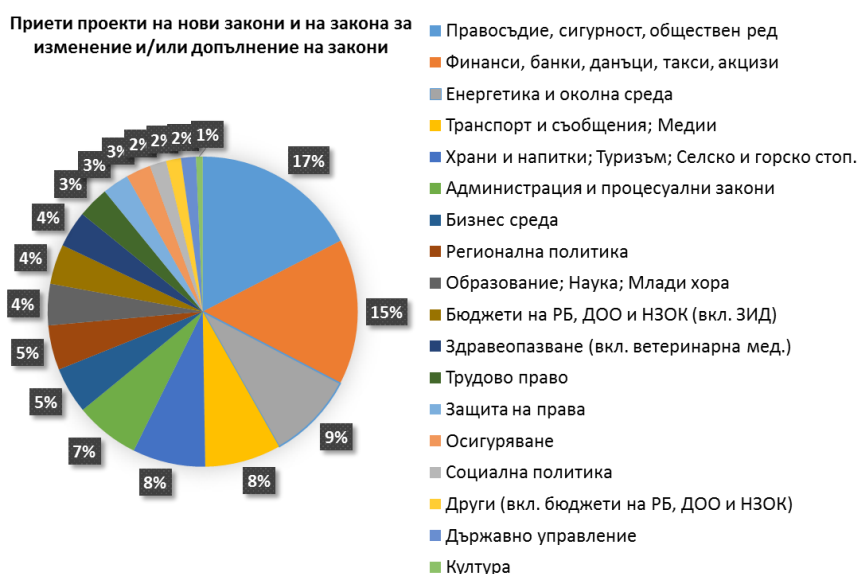
През разглеждания период (2010-2015 г.) са внесени **1628 проекта** на нови закони, закони за изменение и/или допълнение, и за отмяна на закони, наричани по-долу със събирателното понятие "проекти". 739 от тях са внесени от Министерския съвет в изпълнение на правомощията му по чл. 87 от Конституцията на Република България, а 889 - от народни представители или група народни представители.

Средногодишно са внасяни 271 законопроекта и са приемани по 132, т.е. **средно по един законопроект на ден** (при 130 работни дни за народните представители на година).

Общият брой приети проекти е 792 (вкл. 215 ратификации на международни норми и 24 закони за бюджетите на РБ, ДОО и НЗОК, както и техните изменения и допълнения), което означава, че **по-малко от половината законопроекта, внесени в Народното събрание, стигат до обнародване в Държавен вестник и влизат в сила**. Респективно, 836 проекта (51.35 % от всички) са отхвърлени на някой от етапите на законодателния процес, вкл. 347 проекта не са разглеждани изобщо, а 259 са отхвърлени още на първо четене в пленарна зала.

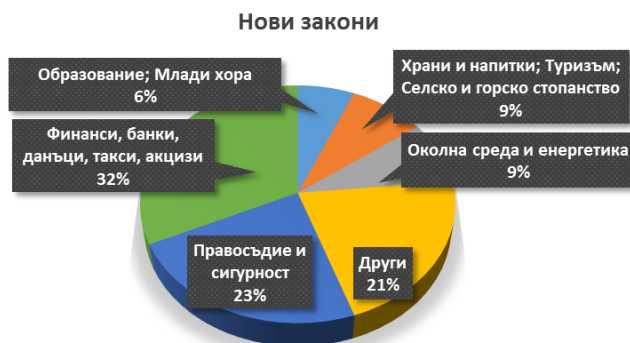

От общия брой приети законопроекта (вкл. за изменение и/или допълнение на действащи закони) **най-много (101 бр.) са тези в сферата на правосъдието, сигурността и обществения ред**, следвани от финансовото и данъчното законодателство (88 бр.). Най-ниска е законодателната активност в сферата на културата (4 бр.) и държавното управление (9 бр.).

(Забележка: В статистиката не са включени ратификациите на международни норми)

През разглеждания 6-годишен период са приети **47 изцяло нови закони** (вж. Приложение 3), като в тази бройка не са включени законите за бюджетите на РБ, ДОО и НЗОК, както и ратификациите и денонсирането на международни правни норми и споразумения. Най-голяма част от новото законодателство е в сферата на финансите и данъчното облагане (15 бр.) и в областта на правосъдието и обществения ред (11 бр.), а най-малко нови закони (3 бр.) са свързани с образованието и младежките политики. Сред новите закони са три бр. за Сметната палата (приети през 2010, 2014 и 2015 г.) и 2 бр. Изборен кодекс, приети през 2011 и 2014 г.

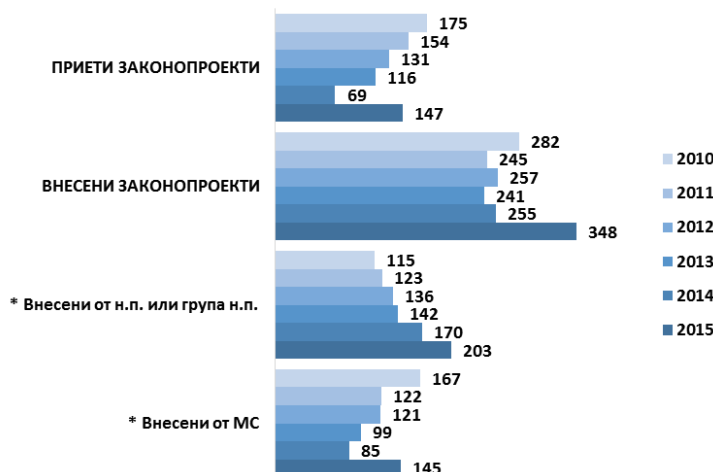
Както се вижда от [Приложение 4](#), през анализирания 6-годишен период **най-много са приетите законопроекти за промени в Закона за енергетика (12 бр.), Кодекса на труда (10 бр.) и Закона за обществените поръчки (9 бр.)**¹. С **по 8** приети законопроекта на следваща позиция се нареждат Наказателният кодекс, Наказателно-процесуалният кодекс, Данъчно-осигурителният процесуален кодекс и законите за автомобилните превози, за ДДС и за приватизация и следприватизационен контрол. На следваща позиция в тази своеобразна класация на законодателната нестабилност с **по 7** приети законопроекта за промени са Гражданският процесуален кодекс и законите за гражданското въздухоплаване и за собствеността и ползването на земеделските земи. Сред най-често променяните нормативни актове (с **по 6** закона за промени) са и Кодексът за социално осигуряване и законите за акцизите и данъчните складове, за висшето образование, за електронните съобщения, за здравното осигуряване, за корпоративното подоходно облагане, за пътищата, за рибарството и аквакултурите, за Търговския регистър, за физическото възпитание и спорта, за Министерството на вътрешните работи и за хазарта.

2. Статистика по години

Най-висока законодателна активност през разглеждания 6-годишен период е отчетена през 2015 г., когато са внесени 348 проекта. Това прави средно по около 3 внесени проекта дневно, а приетите законопроекти са по повече от един дневно (при средногодишно 130 работни дни на народните представители). 2015-а е и годината, в която са внесени и приети и два изцяло нови законодателни акта от ключово значение за икономиката - Кодекс за застраховането и Закон за счетоводството.

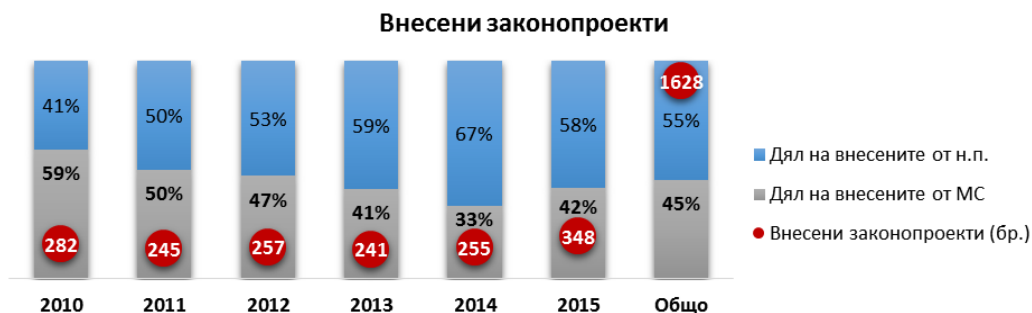
Тази свръхактивност е налице, както сред народните представители, така и у Министерския съвет. **Депутатите** са внесли 203 законопроекта, което е своеобразен рекорд за разглеждания 6-годишен период (за сравнение, през 2010 г. внесените от народни представители проекти са почти наполовина - 115 бр.), а **Министерският съвет** е внесъл 245 законопроекта, като повече от тази бройка е налице само през 2010 г. (167 бр.).

Наблюдава се **закономерност във втората година от управленския мандат законодателната активност да е най-висока**, като това в по-голяма степен се отнася до Министерския съвет като вносител на законопроекти.

¹ Статистиката не включва промените, направени през ПЗР на други закони

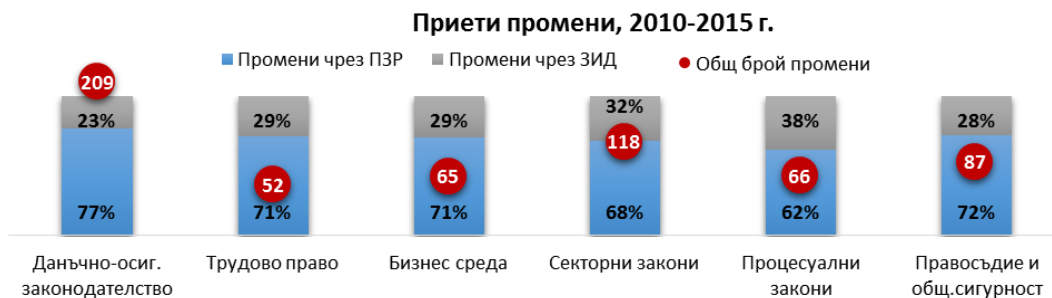
През 2013 и 2014 г. е най-малък делът на внесените от МС законопроекти, но трябва да се отбележи, че **през тези две години България имаше служебни правителства** за период от по около 3 месеца годишно - в тези периоди Народното събрание не функционира, а самите правителства нямат право на законодателна инициатива.

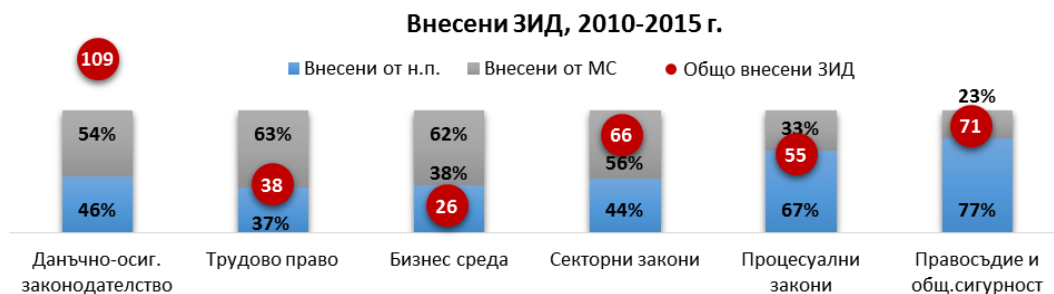
3. Статистика по теми

През разглеждания 6-годишен период **най-много промени са направени в сферата на данъчно-осигурителното законодателство**, а относително по-ниска е законодателната активност по отношение на процесуалните закони, трудовото законодателство и законодателството, регулиращо бизнес средата. *Подробна статистика за направените изменения вижте в Приложения 1 и 2.*

Прави впечатление, че **по-голямата част от промените са осъществени чрез преходни и заключителни разпоредби (ПЗР) на други закони, а не чрез ЗИД на променяния закон**. Такава е практиката средно в 72% от случаите, като най-често това се отнася отново до промените в данъчно-осигурителното законодателство, където 77% от промените са чрез ПЗР. Над 70 на сто от промените са чрез ПЗР и в групите „Трудово право“, „Бизнес среда“ и „Правосъдие и обществена сигурност“.

Въпреки очакването законодателната инициатива да е преобладаващо у народните представители, данните показват, че при данъчно-осигурителното законодателство, трудовото право и законите в сферата на икономиката инициативата е преди всичко на Министерския съвет. **Най-ниска е законодателната активност на правителството по отношение на нормативните актове, свързани с правосъдието и обществената сигурност**. Умерена е и правителствената активност по отношение на процесуалните закони.

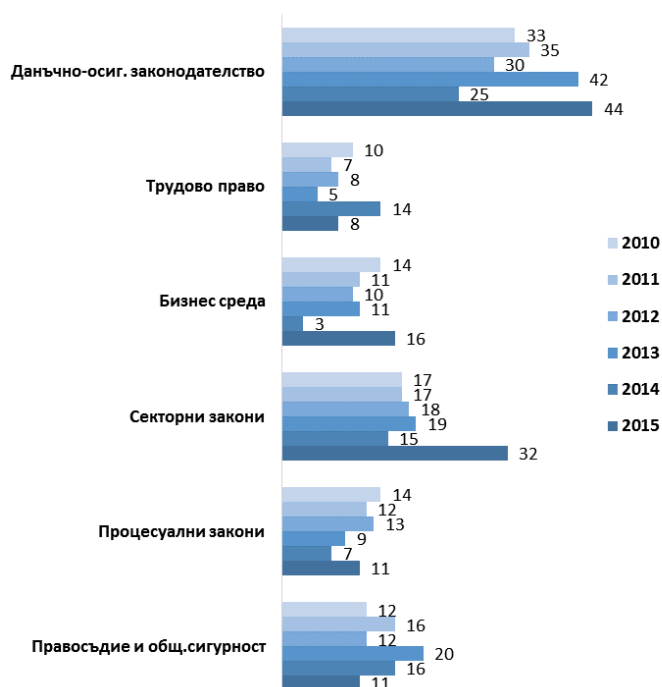

Разрезът по години показва **най-бурна законодателна дейност през 2015 г.**, основно в частта на данъчно-осигурителното законодателство и на секторните закони, при които е налице двойно по-голям брой законопроекти спрямо предходните пет години.

Изключително висока е активността в сферата на **данъчното законодателство през бурната в политически план 2013 г.**, когато България имаше служебно правителство и предсрочни парламентарни избори. Особено на фона на сравнително ниската законодателна активност през 2013 г. броят на промените в данъчно-осигурителната сфера е впечатляващ. Същата година държи и рекорда по промени в сферата на **правосъдието и обществената сигурност**.

Заслужава да бъде отбелязана и високата активност по отношение **трудовето законодателство през 2014 г.** – отново година на парламентарни избори и служебен кабинет.

Приети промени в законодателството

III. ОБЩИ ИЗВОДИ

Анализът показва преди всичко **липса на визия** по отношение на законотворчеството. Като цяло, законодателят **няма системен подход** към уреждането на ключови обществени отношения, свързани с икономиката, финансите, данъците и администрацията. Това, от своя страна, е предпоставка за **законодателна нестабилност**, за чести и понякога противоречиви нормативни промени, които създават **несигурност** по отношение осъществяването на стопанска и всякаква друга дейност.

Но фона на законодателната свръхактивност е редно да си зададем въпроса „*Стана ли животът ни по-уреден, по-предвидим и по-сигурен?*“. За съжаление, отговорът не е положителен, а това е най-яркото доказателство за **разминаването между обществените очаквания и законодателния дневен ред**.

Налице е установена практика на **неспазване на законовите изисквания** относно процеса на внасяне, обсъждане и приемане на нормативни актове, вкл. по отношение на общественото обсъждане и оценката на въздействие на законодателството (преди и след неговото приемане).

Не са малко примерите на **буквално преписване и дори завишаване на европейски изисквания**, без съобразяване с националните особености и/или състоянието на икономиката, а това прави законодателството неприложимо и е **генератор на корупционни практики**.

Всички тези проблеми се отразяват негативно на нормалното развитие на всяко от регулираните правоотношения и водят до проблеми в правоприлагането, объркване у адресатите на нормите, и в крайна сметка - вреди на нормалното функциониране на съответните обществени или частни сектори, подлежащи на регулиране.

1. Ниска ефективност на законодателния процес

Данните показват, че е **налице сериозен обем „законодателен брак“**. Повече от половината внесени в Народното събрание проекти биват отхвърлени на някоя от фазите на законодателния процес, а почти една-четвърт от тях изобщо не стигат до обсъждане.

Следователно, публичните ресурси за издръжка на Народното събрание и неговата администрация се ползват **неефективно**, след като над 50 на сто от работата на тази институция е без резултат. Освен публични ресурси, хаби се и обществена енергия за дискусия по проекти, предварително обречени да не бъдат приети от народните представители, поради тяхната конюнктурност, лобистка насоченост или поради факта, че са нищо повече от демонстрация на законодателна активност и градене на личен имидж.

Не на последно място, огромното количество законопроекта, които не успяват да преминат през всички законодателни фази, фактически **блокира възможността народните представители да концентрират усилията си върху съществените законопроекта**, а това е предпоставка за влошено качество на законотворчеството. Блокирана е и възможността обществената енергия да бъде насочена към далеч по-смислени дебати, носещи реални ползи за развитието ни като държава, икономика и общество.

Причините за този законодателен брак могат да се търсят преди всичко във факта, че **самите законодатели не спазват законодателството** (вж. повече в изводите по-долу), а това от своя страна стои в основата на отношението на обществото към законите и тяхното спазване.

От чисто статистическа гледна точка, **най-неефективна е била работата на народните представители през 2010-2011 г.**, когато над 60% от внесените законопроекта са преминали успешно през второ четене в пленарна зала и са влезли в сила. Това са и годините с най-малко неразгледани и/или оттеглени законопроекта, което също е знак за парламентарна ефективност.

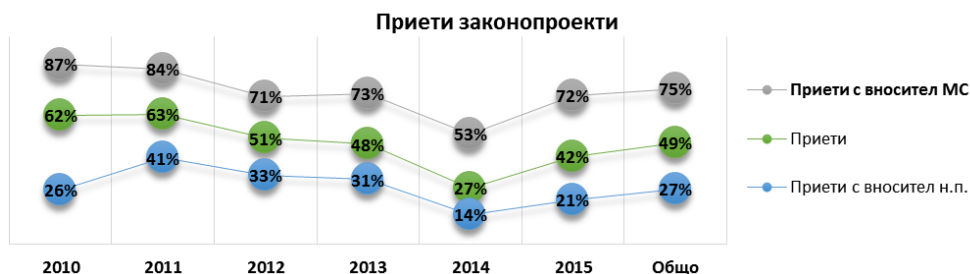
На обратния полюс е била работата на народните представители през 2014 г., когато едва 27% от внесените проекти са станали законодателен факт. Освен това, през същата година се наблюдава и най-голям дял на неразгледаните и/или оттеглени законопроекта.

Законодателната ефективност има и друг аспект - **доколко приетите закони обуславят настъпването на очакваните резултати в регулираните области**. Въпреки че липсва последваща оценка на въздействието (вж. по-долу), липсата на законодателна стабилност говори именно за непостигане на търсените резултати, а това от своя страна, потвърждава извода за ниска ефективност на законодателния процес.

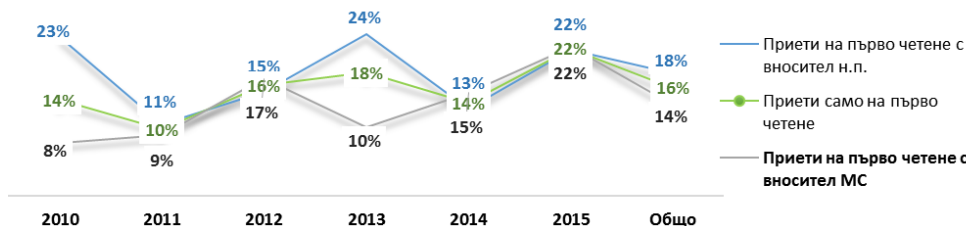
2. Нееднакво третиране на вносителите на законопроекта

При средна норма на успеваемост 49%, **законопроектите с вносител МС имат потенциал да бъдат приети в 75% от случаите**, а внесените от народни представители или група народни представители проекти стават законодателен факт в едва 27% от случаите.

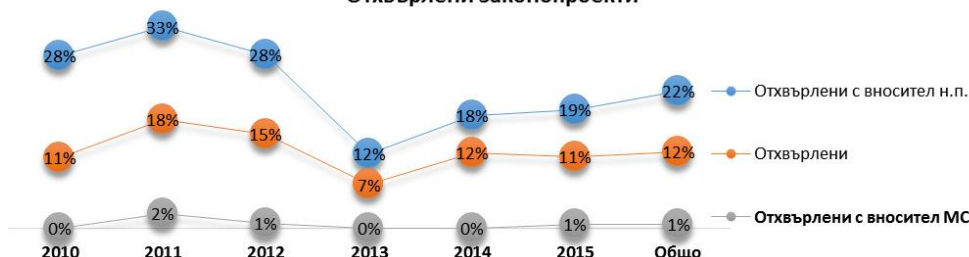
Макар и не в същата пропорция, отново повече шансове да бъдат одобрени на първо четене в пленарна зала имат предложенията на правителството.

Приети само на първо четене в пленарна зала

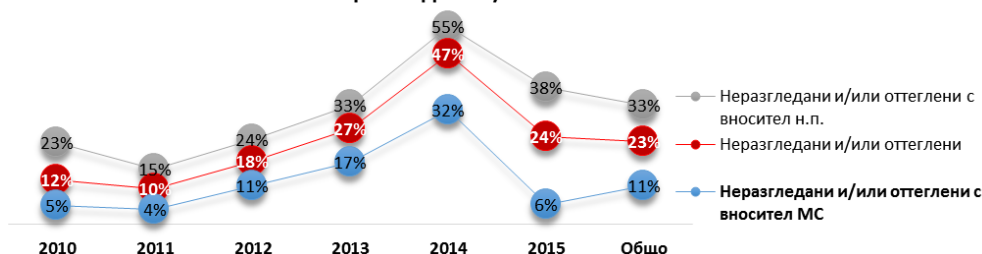
Данните показват, че **вероятността внесен от МС законопроект да не бъде приет е почти нулева**, докато същото не може да се каже за проектите, внесени от народни представители. Всяко пето (22%) предложение на народен представител или група народни представители бива отхвърлено. Най-висок процент (18%) отхвърлени законопроекти има през 2011 г., като една-трета (33%) от депутатските предложения попадат в тази група.

Отхвърлени законопроекти

И по отношение на неразгледаните и/или оттеглени законопроекти тези с вносител Министерския съвет отново са в много по-благоприятна позиция. Средно за 6-годишния период 11% от внесените от МС законопроекти са останали без разглеждане или са били оттеглени от вносителя. В същото време, една-трета от внесените от народни представители законопроекти попадат в графа „неразгледани и/или оттеглени“. Най-много неразгледани/оттеглени законопроекти има през 2014 г., когато почти всеки втори законопроект не е стигал да обсъждане.

Неразгледани и/или оттеглени

3. Неизпълнение на изискването за задължително разглеждане на проекти

Съгласно чл. 75 от действащия ПОДНС², за ресорната комисия в Народното събрание възниква задължение за разглеждане на внесените проекти на закон, не по-рано от 24 часа и не по-късно от три седмици след получаването му в комисията. Независимо от това, не са малко случаите, при които внесени проекти не биват разглеждани изобщо от ресорната комисия, което налага извода за negliжиране на законодателната активност най-вече на представители на опозицията към съответния момент.

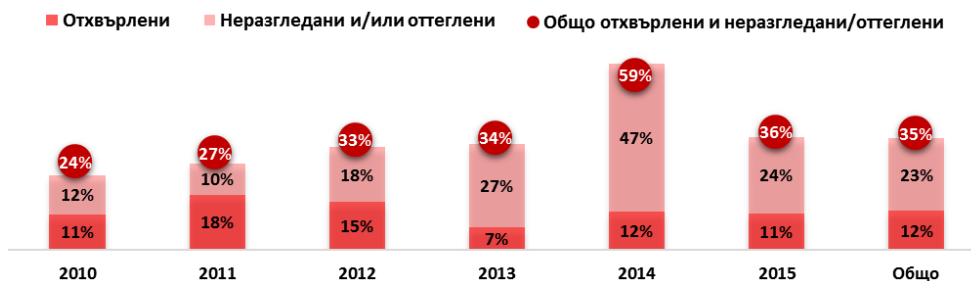
Неразгледаните законопроекти за периода 2010-2015 г. са 374, което представлява почти 1/4 от общия брой на проектите.

Сред примерите в това отношение са:

² Със същото съдържание е чл. 68/ПОДНС, обн. ДВ бр.58/2009 г., и чл. 74/ПОДНС, Обн. ДВ. бр.53/2013 г.

- ЗИД на Закона за Националната система за спешни повиквания с единен европейски номер 112 (№554-01-185, внесен от Атанас Мерджанов и група н.п.),
- ЗИД на Кодекса на труда (№554-01-183, внесен от Георги Кадиев),
- ЗИД на Закона за гарантиране на влоговете в банките (№454-01-90, внесен от Янаки Стоилов и група н.п.);
- ЗИД на Закона за дипломатическата служба (№402-01-35, внесен от Министерския съвет,
- ЗИ на Закона за уреждане правата на граждани с многогодишни жилищно-спестовни влогове (№ 54-01-31, внесен от Захари Георгиев).

Впечатляващо висок е делът (47%) на неразгледаните и/или оттеглени проекти през 2014 г.

Неразглеждането на законопроекта, независимо от техния вносител, е порочна и противоконституционна практика на Народното събрание, тъй като по същество, това е отказ от основната му функция - законодателната.

4. Липса на системен подход

Разгледаният период може да бъде характеризирани от гледна точка на качеството на законодателната дейност като **"хаотичен"** и **"несистематичен"**. Липсва последователност на законодателния процес и адекватно планиране на законодателната дейност в съответствие със стратегическите цели (доколкото ги има) и заявените политики.

Законът е инструмент за провеждане на определена политика – социална, икономическа, структурна, финансова. Постоянните нормативни промени са показател за **липса на обвързаност между заявените цели и приоритети на политиките и съответните закони**. Например, във връзка с реформиране на съдебната власт промените са насочени основно към ограничаване на правата на гражданите и юридическите лица, вкл. по отношение правото на триинстанционно обжалване, правата по представяне на доказателства, достъпа до правосъдие чрез увеличаване на съдебните такси (въвеждане на пропорционални такси в административния процес) и възможностите за защита в процеса на съдебното изпълнение.

Като цяло, законодателната дейност не отговаря на предизвикателствата на времето и очакванията на обществото. Налице е **силно разминаване между обществения и политическия дневен ред**. Докато обществото извежда на преден план проблемите, свързани с демографията, здравеопазването, образованието, правосъдието и обществения ред, то законодателната активност в тези сфери е относително най-слаба, за сметка на законотворчество в областта на бизнес процесите и регулациите, а твърде често и в сферата на откровено лобистките промени в нормативната база.

Има ли законодателството като последица по-стабилен ред, предвидимост, ясни правила, справедливост, защита и т.н.? Отговорът на този въпрос, за съжаление, е негативен, а това потвърждава изводите за неефективност, несистематичност и непотриване на обществените очаквания за промени и решаване на актуалните проблеми.

5. Нестабилност на законодателството

Пряк резултат от липсата на системен подход е прекалено честото и противоречиво въвеждане, изменение, допълване и/или отмяна на едни и същи разпоредби в кратък интервал от време. **Факт е, че изработването на нормативни актове почти никога не се основава на цялостна концепция, на дългосрочна визия** за това защо и какво законодателство следва да бъде изработено, какви обществени отношения и проблеми трябва да бъдат решени и т.н. Тази несистематичност логично води до необходимост от последващи промени на нормативните актове.

Примери за това могат да бъдат намерени в цялата правна система. Така например, разпоредбата на чл. 34, ал. 7 от Закона за енергетиката относно компенсирането на невъзстановяеми разходи на доставчиците на ел. енергия е отменена няколко месеца след влизането ѝ в сила. Подобен е случаят и с чл. 80, ал.1 от КСО относно правото на наследствена пенсия, променян два пъти за по-малко от месец! Два пъти през няколко месеца е променена и разпоредбата на чл. 53, ал.4 от КСО относно обезщетенията за отглеждане на малко дете. Аналогични са и промените в Закона за частната охранителна дейност, съгласно които в три последователни години функциите на лицензиращ орган се прехвърлят между ГД „Национална полиция“ и ГД „Охранителна полиция“.

Важно е да се отбележи, че честите промени създават **непредвидима среда** за осъществяване на стопанска и каквато и да е друга дейност, вкл. предпоставка е за отлив на инвестиции, създаване и поддържане на работни места, осигуряване на социална сигурност и икономическа стабилност.

6. Некачествено законодателство

Освен честите промени в законодателството, за неговото качество може да се съди и по немалкия брой тълкувателни решения на Върховния касационен съд и Върховния административен съд, както и решения на Конституционния съд за обявяване на разпоредби на нормативни актове за противоконституционни.

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Общо
Решения на КС	6	9	7	5	5	3	35
Тълкувателни решения на ВКС, в т.ч.:	9	11	24	25	18	3	90
Наказателна колегия	2	2	3	6	6	3	22
Гражданска колегия	3	6	13	10	6	0	38
Търговска колегия	2	0	1	0	1	0	4
Гражданска и търговска колегии	2	3	7	9	5	0	26
Тълкувателни решения на ВАС	7	5	2	3	3	0	20
Тълкувателни решения на ВАС и ВКС	0	0	0	0	2	0	2
Общо решения на КС, ВКС и ВАС:	22	25	33	33	28	6	147

7. Въвеждане на неприложимо законодателство

Не са малко случаите на приемане на сложно и неразбираемо законодателство, подлежащо на допълнително „тълкуване“, което затруднява ефективното му прилагане и е предпоставка за корупционни практики сред контролиращите органи.

Подобни нормативни актове се приемат най-често вследствие на транспониране на европейски норми, които обикновено се преписват 1:1 или дори биват завишени, без да се отчита националният контекст.

8. Неизпълнение на изискването за обществено обсъждане

Съгласно чл. 26 и сл. от Закона за нормативните актове (ЗНА), ресорните министерства имат задължението да публикуват и подлагат на обществено обсъждане всички законопроекта преди внасянето им в Министерския съвет за одобрение и последващо внасяне в Народното събрание. Често обаче това нормативно изискване не се спазва, с което пряко се нарушават принципите, прокламирани в чл. 26, ал.1 от ЗНА за **обоснованост, стабилност, откритост и съгласуваност**.

Примерите са много. Ето някои от тях:

- Разглеждане и приемане на 13 броя ЗИД на Изборния кодекс в едно заседание на Комисията по правни въпроси³, като половината от тези проекти са внесени само един ден преди заседанието;
- Закона за банковата несъстоятелност⁴, внесен на 15.07.2015 г., разгледан на първо четене на 21.07.2015 г., разгледан на второ четене в комисия на 28.07.2015 г., разгледан

³ Дневния ред на заседанието, както и приетия доклад на комисията, може да бъде намерен на следната интернет страница: <http://www.parliament.bg/bg/parliamentarycommittees/members/2331/sittings/ID/8023>

⁴ Въпросният закон предвижда една неработеща и, вероятно „писана на коляно“, концепция за „забрана на цесиите“. Пълният текст на проекта: <http://www.parliament.bg/bg/bills/ID/15479/>

в пленарна зала на второ четене на 29.07.2015 г. и влязъл в сила на 11.08.2015 г. Така, за по-малко от две седмици НС прие на две четения ключови промени, без да потърси широка обществена подкрепа и без да иска мнение от професионалните гилдии, въпреки прокламираната от всички парламентарни групи прозрачност.

В контекста на незадоволителното ниво на публично обсъждане следва да бъде добавена и **често срещаната практика задължителното съгласуване на законопроекти с Националния съвет за тристранно сътрудничество да бъде заобикаляно** чрез внасяне на проекти за промени от народни представители, вместо от Министерския съвет. Тази „къса писта“ е предпочитан начин за бързо прокарване на най-често лобистки или от популистки характер промени. Така по един напълно законен, но не толкова етичен начин се игнорира мнението на социалните партньори.

Съществен проблем е, също така, че в процеса на консултиране на законопроектите с гражданското общество **няма обратна връзка** относно съобразяването с направените препоръки или мотиви, а това демотивира и отблъсква неправителствения сектор от участие в диалога.

9. Неспазване на изискването за оценка на въздействието

Съгласно чл. 28, ал. 2, т. 3 и 4 от Закона за нормативните актове (ЗНА): „*Всеки проект на нормативен акт следва да съдържа в мотивите си финансовите и други средства, необходими за прилагането на новата уредба и очакваните резултати от прилагането, включително финансовите, ако има такива*“. А според чл. 17 от ЗНА: „(1) След влизане в сила на нормативния акт се проверяват резултатите от неговото прилагане. (2) Въз основа на проверката, ако е необходимо, се предлага отменяване, изменение или допълнение на нормативния акт.“

Тези изисквания на ЗНА категорично не се спазват. В изключително редки случаи вносителите на проект включат в мотивировката си конкретни измерения относно влиянието на внасяния от тях законопроект, но практически сред изследваните законопроекти не са открити такива с пълноценна оценка на икономическото въздействие и необходимите за приложението им финансови ресурси и/или резултати.

Още по-впечатляващо е, че **ниито един нормативен акт не е подложен на последваща оценка на въздействието**, в изпълнение на чл. 17 от ЗНА.

IV. ПРЕПОРЪКИ

Във връзка с горното, считаме за целесъобразно да бъдат предприети законодателни промени, уреждащи по-прецизно материята относно:

1. **сроковете** за внасяне, обсъждане, влизане в сила и последваща оценка на въздействието на законодателството;
2. **мотивирането** на предлаганите промени и извършването на предварителна и последваща оценка на въздействието;
3. **общественото обсъждане** на предлаганите промени;
4. **санкциите** при нарушение на Закона за нормативните актове.

V. ПРИЛОЖЕНИЯ

Приложение 1: Промени в законодателството по теми и по години

1. Администрация и процесуални закони

1.1. Административнопроцесуален кодекс

За 6-годишния период АПК е променян общо 5 пъти, 3 от които чрез закони за изменение и допълнение на АПК и чрез преходни и заключителни разпоредби на 2 други закона. За периода са внесени 6 проекта на ЗИД, 3 от които не са приети.

2010 г.

През 2010 г. с ПЗР на Закона за електронния документ и електронния подпис се урежда представянето на електронни документи пред съда по реда на АПК.

2011 г.

През 2011 г. е внесен и приет един ЗИД на АПК, включващ следните промени:

- Въведени задължителни реквизити на решенията, постановявани от съдилищата по АПК;
- Изменена и допълнена уредбата на спирането на изпълнението на АА от съда;
- Изменен е редът за налагане и изпълнение на наказания наложени по реда на АПК.

2012 г.

През 2012 г. с ПЗР на Закона за административните нарушения и наказания се отменя необжалваемостта на наказателните постановления, с които се налага глоба до 100 лв.

2013 г.

През 2013 г. с внесен и влязъл сила един ЗИД е изменена уредбата на местната подсъдност и се дава легално определение на понятието "териториална структура на администрацията".

2014 г.

През 2014 г. с внесен и влязъл сила един ЗИД се създава се обща нормативна рамка за въвеждането на комплексно административно обслужване, вкл.:

- Изработена е легална дефиниция на понятието;
- Начините за достъп и за предоставяне на услуги - на гише и по електронен път - се регламентират като равнопоставени, като е уредена възможност заявителят по собствена преценка да избере формата и начина на заявяване на административната услуга;
- Въведено е задължение за административния орган да осигури по служебен път цялата необходима информация за предоставяне на исканата услуга, щом тя е налична при него или при друг орган;
- Предвидена е възможност за адресата на индивидуалния административен акт да го получи на мястото, където е заявен, или на посочен точен адрес, в случай че е заявено получаване чрез лицензиран пощенски оператор или по електронен път;
- Наложено е задължение на административните органи да въведат комплексно административно обслужване до 25 март 2015 г.

2015 г.

През 2015 г. АПК не е изменян нито с нарочни ЗИД, нито с ПЗР на други закони. Внесени са 3 проекта на ЗИД, но не са приети.

1.2. Закон за административните нарушения и наказания

За 6 години ЗАНН е изменян общо 8 пъти, 5 от които чрез ПЗР. Отделно са внасяни 7 ЗИД на ЗАНН, като 3 от тях са приети на второ четене и влезли в сила чрез обнародване.

2010 г.

През 2010 г. ЗАНН не е изменян нито с нарочни ЗИД, нито с ПЗР на други закони.

2011 г.

През 2011 г. ЗАНН е изменян и допълван 2 пъти с ПЗР на други закони, като са въведени следните промени:

- Изменени са основанията за прекратяване, съответно - необразуване на административно-наказателно производство;
- Въведена е уредба на електронния фиш;
- Изменена е уредбата на спорове за компетентност;
- Въведено е съдебно производство по обжалване на електронни фишове
- Изменени са границите на имуществените санкции;
- Въведено е субсидиарно прилагане на ЗДВП за неуредени в ЗАНН случаи на установяване на нарушение с техническо средство;
- Дадена е легална дефиниция на "електронен фиш", "пряка облага" и "непряка облага".

2012 г.

През посочения период са внесени 4 ЗИД на ЗАНН (вкл. 3 от н.п.), като само един е приет на второ четене. Отделно ЗАНН е изменен и допълнен с преходните и заключителни разпоредби на Закона за енергетиката (ДВ, бр. 77 от 2012).

Подобно на АПК се отменя необжалваемостта на наказателните постановления, с които се налага глоба до 10 лв., а към уредбата за давностните срокове се добавят и нарушенията на Закона за енергетиката и Закона за енергията от възобновяеми източници и подзаконовите им актове.

2013 г.

През 2013 г. е внесен и приет един ЗИД на ЗАНН. Въведени са изменения в основанията за необразуване или прекратяване на образувано административно-наказателно производство.

2014 г.

През 2014 г. ЗАНН е изменен 2 пъти с ПЗР на други закони, вкл. допълнени са:

- Списъкът с престъпления по НК, от които ЮЛ се е обогатило, и са завишени санкциите, които се налагат в тези случаи (чл. 83а ЗАНН);
- Случаите при които не се образува административно-наказателно производство, а образуваното такова се прекратява на основание специален закон (чл. 34, ал.2)

2015 г.

През 2015 г. са внесени 2 законопроекта за изменение и допълнение на ЗАНН, като само един от тях е приет на второ четене. С измененията:

- е усъвършенствана регламентацията за реализация на отговорността на юридическите лица, в случай че са се обогатили или биха се обогатили в резултат на извършено престъпление;

- Разширен е кръгът от престъпления, извършването на които би могло да бъде основание за инициране на производството срещу тези лица;
- Променена е родовата подсъдност - предвижда се като първа инстанция да действа окръжен съд по седалището на юридическото лице, а като въззивна инстанция – апелативен съд, чието решение е окончателно;
- Унифициран е процесуалният ред за разглеждане на делото пред съдилищата по същество;
- Въвеждат се допълнителни основания за образуване на производството срещу юридическото лице, когато производство срещу съответното физическо лице не може да бъде образувано или е било прекратено на някое от основанията, предвидени в НПК.

1.3. Граждански процесуален кодекс

За 6 години ГПК е променян общо 14 пъти, 7 от които чрез ПЗР на други закони. За периода са внесени 22 ЗИД на ГПК, като 7 от тях са приети на второ четене и влезли в сила.

2010 г.

През 2010 г. са внесени 5 ЗИД на ГПК, от които само един е приет на второ четене. Освен това, ГПК е изменян и допълван с ПЗР на Семейния кодекс. Изменени са:

- Уредбата на уведомяването чрез публично обявление;
- Последиците от непредставянето на доказателства в срока за отговор на исковата молба;
- Уредбата на бързото производство и обезпеченията по гпк;
- Заповедното производство - обжалване на разпореждания за отказ за издаване на заповед за изпълнение и заповед за незабавно изпълнение;
- Правомощията на съдебния изпълнител;
- Уредбата на публичната продажба;
- Въведено е ново производство по признаване и изпълнение на съдебни решения и актове, подлежащи на изпълнение по силата на международен договор или европейското право.

2011 г.

През 2011 год. не са внасяни ЗИД на ГПК. Единственото изменение е направено с решение на Конституционния съд относно чл. 280/ГПК.

2012 г.

През 2012 г. е внесен от група н.п. един ЗИД на ГПК, който е приет на второ четене и влязъл в сила. Освен това, ГПК е изменен и допълнен с ПЗР на два други закона. Промените предвиждат:

- По реда за разглеждане на търговски спорове се включват и спорове, възникнали във връзка с договорите за публично-частно партньорство;
- Урежда се размерът на таксата по изпълнителните дела;
- Въвежда се електронният заповед върху вземане на длъжника по сметка в банка;
- Въвежда се нова хипотеза за спиране на охранителното производство.

2013 г.

През 2013 г. ГПК е изменен 2 пъти с ПЗР на други закони. Чрез тях:

- Представителството на държавата е възложено на министъра на регионалното развитие;
- Въведено е представителството по пълномощие от областните управители, упълномощени от министъра на финансите или от министъра на регионалното развитие;
- Въведена е забрана за пристъпване към изпълнение върху средствата по банковите сметки на общините и другите бюджетно субсидирани заведения, постъпили като

субсидия от държавния бюджет или върху средствата от Европейския съюз и по други международни програми и договори на общините;

- Изпълнението на парични задължения върху имущество - частна общинска собственост се допуска по реда на чл. 519;
- Въведено задължение за призоваване на МРРБ в производството по установяване на факти при условията на чл. 542, ал.2.

2014 г.

През 2014 г. са внесени 7 ЗИД на ГПК (всичките - от народен представител или група н.п.) като само един от тях е приет и влязъл в сила. Освен това, ГПК е изменен и веднъж с ПЗР на на Закона за устройството на територията (обн. ДВ, бр. 98 от 2014). Въведени са изменения във връзка с промяна на структурата на МС, влизането в сила на новия ЗМВР и измененията в ЗУТ.

2015 г.

През 2015 г. са внесени общо 9 ЗИД на ГПК, като от тях са приети 4. Основните промени са:

- Въведени нови три групи основания, на които решенията по въззивни дела не подлежат на касационно обжалване:
 - Решения с цена на иск до 5 000 лв. за граждански и до 20 000 лв. за търговски дела, с изключение на решенията по иски за собственост и други вещни права върху недвижими имоти и по съединените с тях иски, имащи обуславящо значение за иска за собственост;
 - Втората група включва решенията по въззивни дела по искания за издръжка, брачни въпроси, реституционни иски, както и някои иски, свързани с управление на етажната собственост и уреждане на колективните трудови спорове;
 - Трета група - решения по въззивни дела по трудови спорове, с изкл. на решенията по исковете по чл. 344, ал. 1, т. 1-3 от КТ и по иски за трудово възнаграждение и обезщетения по трудово правоотношение с цена на иска над 5000 лв.
- Уреден е размерът на таксата по изпълнителните дела;
- Променен е редът за издаване на заповед за изпълнение;
- Въведено е ограничение за определяне на първоначалната цена за публична продажба, като тя не може да е по-ниска от данъчната оценка на имота.

1.4. Наказателно-процесуален кодекс

За 6 години НПК е променян 18 пъти, 10 от които чрез ПЗР на други закони. За периода са внесени общо 15 ЗИД на НПК, 8 от които са приети и влезли в сила (сред тези 8 закона са два, които обединяват други 6 ЗИД, внесени през 2010 и през 2015 г.).

2010 г.

През 2010 г. са внесени 4 ЗИД на ГПК, три от които са обединени в общ законопроект, приет през 2011 г. През 2010 г. НПК е изменян веднъж със ЗИД (внесен от МС през 2009 г.) и с ПЗР на два други закона. Променени са:

- основанията, които изключват образуване и прекратяване на наказателно производство;
- кръгът на разследващите органи;
- производствените действия, извършвани, когато обвиняемият не владее български език;
- начинът за вземане на мерките за неотклонение;
- правата на пострадалия в досъдебното производство, както и правата на свидетелите;
- уредбата, свързана със задължителното участие на защитник;
- кръгът от лица, които не могат да бъдат свидетели;
- регламентацията на писмените доказателствени средства;

- случаите за образуване на наказателното производство от прокурора за престъпления, които се преследват по тѣжба на пострадалия;
- правилата за разпит на свидетел;
- задълженията на вещите лица;
- правилата за използване на специални разузнавателни средства;
- начините, при които се образува досъдебното производство;
- правилата за привличане на обвиняем и предявяване на постановлението;
- сроковете за извършване на разследването и тези за мерките за процесуална принуда;
- съдебното производство на първа инстанция, въззивното производство и касацията;
- регламентацията за прилагане на принудителни медицински мерки;
- текстовете относно замяната на наказанието пробация с наказание лишаване от свобода.
- подсъдността на дела за престъпления, извършени в чужбина, вкл.:
 - действието по място на НПК като присъда, издадена от съд на друга държава и непризната по реда на българското законодателство;
 - редът за признаване и изпълняване и актове на чуждестранен съд, с които се постановява отнемане или конфискация на средствата на престъплението и на имущество, придобито чрез престъпление, или на неговата равностойност;
 - международна правна помощ по наказателни дела, както и правилата за трансфер на наказателно производство;
- Въведена е възможност за призоваване по телефон, телекс или факс;
- Изцяло нов раздел, свързан с прекъсване на изпълнението на наказанието лишаване от свобода или пробация.

2011 г.

През 2011 г. са внесени 3 ЗИД на НПК (всичките от н.п.), два от които са приети и влезли в сила. Освен това кодексът е променян три пъти с ПЗР на други закони. Основните промени са:

- Допълване на списъка с наказателни дела на окръжния съд като първа инстанция - родова подсъдност;
- Промяна в начина за определяне на подсъдността и изпращане на наказателните дела на компетентните органи;
- Изменения при разпита на служител под прикритие като свидетел;
- Изменения в процедурата за използване на специални разузнавателни средства;
- Добавена е изцяло нова глава, свързана с особените правила за разглеждане на дела, подсъдни на специализираните наказателни съдилища;
- Уреждат се престъпленията, които се разследват от следователи;
- Допълват се правилата, уреждащи състав на съда при разглеждането на наказателни дела;
- Разширен е списъкът с разследващи органи;
- Изменени са правилата за принудително довеждане;
- Изменен е кръгът на лицата, които не могат да бъдат свидетели;
- Променен е начинът на разпределение на делата в досъдебното производство между разследващите органи;
- Въвежда се ограничението въззивният съд да не може да отмени присъдата или да отмени оправдателната присъда, ако няма съответен протест от прокурора, съответна жалба от частния тѣжител или частния обвинител;
- Допълнения в действия на органите при неизвестен извършител на престъпление;

- Изменения в действия по спряно наказателно производство;
- Изменения в допускането на доказателства в производството пред въззивната инстанция;
- Добавяне на компетентността на въззивния съд да не връща делото за ново разглеждане, а го решава по същество при повторна отмяна на присъдата;
- Разширени са правомощията на касационната инстанция при постановяване на решение;
- Изменение при решаване на делото със споразумение;
- Обявена е за противоконституционна разпоредбата на чл.411а и чл.411д.

2012 г.

През 2012 г. НПК е променен веднъж със ЗИД (внесен от н.п.) и три пъти с ПЗР на други закони. Основните промени са:

- допълване на уредбата на подсъдност при връзка между дела;
- изключване на съдебното следствие като етап от касационното производство;
- изменения в регламентацията във връзка с дела, подсъдни на военните съдилища;
- изменения в реда за признаване и изпълнение на актове на чуждестранен съд, с които се постановява отнемане или конфискация на средствата на престъплението и на имущество, придобито чрез престъпление, или на неговата равностойност;
- изменения във връзка със забраната за напускане на пределите на Република България като мярка за процесуална принуда;
- изменение при решаване на делото със споразумение.

2013 г.

През 2013 г. са внесени два ЗИД на НПК (вкл. 1 от МС), единият от които е приет през 2013 г., а другият – през 2014 г. Освен това, през 2013 г. НПК е променян с ПЗР на два други закона.

Основните промени са свързани с:

- процедурата за използване на специални разузнавателни средства;
- уредбата относно разследващите органи;
- правилата за принудително довеждане;
- кръга от лица, които не могат да бъдат свидетели;
- разследванията от органи на Държавна агенция "Национална сигурност";
- органите на досъдебното производство по дела, подсъдни на специализирания наказателен съд;
- протокола за изготвяне на веществени доказателствени средства;
- сроковете за извършване на разследването, както и тези за мерките за процесуална принуда;
- прекратяването на наказателното производство от прокурора;
- правомощията на въззивния съд;
- въвеждане на ограничение за времето за налагане на мярката за неотклонение задържане под стража в досъдебното производство;
- добавяне на изцяло нова глава, уреждаща възможността делото да бъде разгледано от съда по искане на обвиняемия;
- добавяне на някои определения на съда, които подлежат на проверка при възобновяване на наказателните дела;
- добавена възможността в определени срокове постановлението за прекратяване на наказателното производство, което не е било обжалвано от обвиняемия или от пострадалия или неговите наследници, или от ощетеното юридическо лице, да бъде служебно да бъде отменено от прокурор от по-горестоящата прокуратура.

2014 г.

През 2014 г. не са внасяни ЗИД на НПК, но кодексът е променен чрез ЗИД, внесен през предходната година, който предвижда:

- нова глава относно особени правила за разглеждане на дела за престъпления, извършени от лица, които не владеят български език, както и които са глухи или неми;
- допълване на регламента във връзка с принудителното довеждане на обвиняем;
- допълване на обстоятелства, по които свидетелят не е длъжен да дава показания, които са му били поверени като защитник или повереник или са му станали известни като преводач при срещите на обвиняемия със защитника;
- допълване на защитата на свидетелите;
- изменение в правилата за привличане на обвиняем и предявяване на постановлението.

2015 г.

През 2015 г. са внесени 5 ЗИД на НПК, три от които са обединени и заедно са приети и влезли в сила. Също така, НПК е изменен два пъти с ПЗР на други закони. По-съществените промени са свързани с:

- уредбата относно разследващите органи;
- правилата за принудително довеждане;
- кръга на лицата, които не могат да бъдат свидетели;
- процедурата за разпит на служител под прикритие като свидетел;
- правилата за използване на специални разузнавателни средства;
- органите на досъдебното производство по дела, подсъдни на СНС;
- задължението на трети лица за предаване на предмети, книга, компютърни информационни данни, данни за абоната на компютърно-информационна услуга и др.;
- мерките за защита на пострадалите от престъпление, както и последиците за обвиняемия от нарушаване на мерките за защита на пострадалия;
- правилата за състава на съда при разглеждането на някои видове наказателни дела;
- списъка с наказателни дела на окръжния съд и на Софийски градски съд като първа инстанция - родова подсъдност;
- функциите и правомощията на прокурора в наказателното производство;
- мерките за неотклонение – подписка и домашен арест, мерките за процесуална принуда - забрана за напускане на страната, и мерките за обезпечаване на разноски по делото;
- правилата за пазене и унищожаване на веществен доказателства, вкл. наркотични вещества и акцизни стоки;
- начина на разпределение на делата в досъдебното производство между съответните разследващи органи;
- оспорване на разпореждане на съдията-докладчик за прекратяване на съд.производство;
- процедурата по изготвяне и обявяване на решението на въззивния съд;
- разглеждането на делото от съда по искане на обвиняемия;
- делата, подсъдни на военните съдилища и Специализирания наказателен съд;
- Отмяна на текстовете в НПК, свързани с разследвания от органи на ДАНС;
- Добавена е възможност органите на досъдебното производство да могат да извършат задържане на недоставена кореспонденция без разрешение, както и възможност съдът в определени случаи да замени мярката за неотклонение с по-тежка или да вземе такава;
- Въведено е задължително присъствие на подсъдимия в съдебно заседание по дела с обвинение за тежко престъпление.

1.5. Данъчно-осигурителен процесуален кодекс

За 6-годишния период ДОПК е изменян 21 пъти, 13 от които чрез преходни и заключителни разпоредби на други закони. За разглеждания период са внесени 10 бр. ЗИД на ДОПК, като 8 от тях са приети на второ четене и влезли в сила чрез обнародване.

2010 г.

През 2010 г. са внесени 2 проекта за изменение и допълнение на ДОПК, като само един от тях е приет на второ четене и е влязъл в сила. Пряко засягащи бизнеса са изменените уредби за:

- Срока за възстановяване на суми на длъжника след принудително изпълнение и разпределение на продаденото имущество;
- Установяване на задължения при прехвърляне на МПС;
- Установяване и налагане на наказания за нарушения;
- Защита срещу принудително изпълнение на данъчно/осигурително вземане;
- Публичната продажба по ДОПК чрез търг и обявление, както и начинът за определяне на първоначалната цена на вещта;
- Производството за принудително изпълнение при несъстоятелност на длъжника;
- Налагане на обезпечителни мерки по ДОПК;
- Спазване на сроковете по ДОПК за разсрочване и отсрочване.

2011 г.

През 2011 г. е внесен, приет на второ четене и влязъл в сила един закон за изменение и допълнение на ДОПК. Допълнително ДОПК е изменен и чрез 3 други закона. Сред основните промени са:

- Изцяло е изменена уредбата относно взаимопомощ при установяване и събиране на данъчни и публични задължения от длъжници, установени в друга държава-членка на ЕС;
- Въведено е задължение за банките да разкриват информация относно кредитите на ревизирано или проверявано лице, с изключение на тази, която е банкова тайна;
- Изменена е уредбата относно уведомяването на НАП при прехвърляне на предприятие;
- Въведено е съответно приложение на ДОПК при установяване на задължения за осигурителни вноски;
- Изменена е процедура за прилагане на спогодбите за избягване на международното двойно данъчно облагане на доходите и имуществото по отношение на чуждестранни лица в частта с особените случаи;
- Изменена е процедурата по обжалването на ревизионен акт по административен ред в частта относно правомощията на решаващия орган;
- Допълнена е уредбата на доброволното изпълнение на публични и данъчни задължения чрез ПОС, безкасово плащане, плащане чрез лицензиран пощенски оператор и в брой;
- Изменен е редът и условията по разсрочване и отсрочване на публични вземания;
- Изменена е уредбата относно налагането на обезпечения.

2012 г.

През 2012 г. е внесен и приет само един проект за изменение и допълнение на ДОПК. Основните промени, засягащи бизнеса, са:

- Промените в реда за погасяване на публичните задължения, когато задълженото лице не е в състояние да погаси едновременно всичките;
- Въвеждането на възможността заповедта и отказът за спирането на производството по установяване на задълженията за данъци и др. да подлежат на обжалване;

- Добавеният е-достъп до данъчно-осигурителната сметка на всяко регистрирано лице;
- Изменена е уредбата, свързана с уведомяването на Териториалната дирекция на НАП в случаите на вписване на подлежащи на вписване обстоятелства в Търговския регистър.

2013 г.

През 2013 г. са внесени 2 проекта за изменение и допълнение на ДОПК, които са приети на второ четене и са влезли в сила. Допълнително същият закон е изменен и чрез 2 други закона. Въведените са:

- Задължение за ясно различими и видими, включително през тъмната част на денонощието, обозначителни знаци и облекло по форма на орган по приходите, който спира превозно средство;
- Промени във връзка с допълнителните правомощия на органите по приходите е създадена национална териториална компетентност на лицата по чл. 13, ал.2;
- Законова делегация към изпълнителния директор на НАП за издаване на заповед за местоположението на фискалните контролни пунктове;
- Допълнения и изменения по отношение на уредбата на стоки с висок фискален риск, вкл.:
 - о допълнителни правомощия на органите по приходите, които са оправомощени да извършват фискален контрол върху движението на стоки с висок фискален риск;
 - о Въвеждане на предварително обезпечаване при фискален контрол върху стоки с висок фискален риск;
 - о Въведено ново производство за контрол върху стоки с висок фискален риск;
- Изменения и допълнения във връзка с международния обмен на информация;
- Допълнен е редът, по който се погасяват държавни вземания;
- Създаване на ред за отсрочване и разсрочване на задължения, установявани от НАП;
- Допълнение при изпълнителните основания по ДОПК;
- Допълнени са условията, при които се издава разрешение за неотложни плащания;
- Въведен е състав на административно нарушение за неизпълнение на задължение при фискален контрол на стоки;
- Въведени са нови легални дефиниции във връзка с горните изменения.

2014 г.

През 2014 г. е внесен само един проект за изменение и допълнение на ДОПК, който не е приет. Допълнително ДОПК е изменен и посредством 4 други закона, като се въвежда ред и начин, по който длъжникът може да посочи вида на задълженията, които дължи и иска да погаси, както и редът, по който се превеждат събраните суми по реда на чл. 169, ал. 4 от ДОПК. Налице е и изменение в уредбата на подаването и приемането на документи по електронен път, както и в особените правила за доказване.

2015 г.

През 2015 г. са внесени 3 закона за изменение и допълнение на ДОПК, като и трите са приети на второ четене като общ проект, който е влязъл в сила. Допълнително ДОПК е изменен и чрез преходните и заключителни разпоредби на 4 други закона. Основните промени са:

- Мерки за оптимизиране на процеса по установяване на данъци и задължителни осигурителни вноски;
- Промяна в уредбата на отговорността на трето лице (член на орган на управление, управител, прокурор, търговски представител или търговски пълномощник) за несъбраните задължения на лице, дължащо данъци или осигуровки;
- Регламентирано е електронното съхраняване на информацията;
- Оптимизиране на правилата за възлагане на ревизия;

- Изменения във връзка с предстоящото присъединяване на страната към многостранното споразумение за автоматичен обмен на финансова информация;
- Отпадане на задължението за изпращане на покана за доброволно изпълнение;
- Промяна на режима за принудително събиране на публичните вземания,
- Уеднаквяване на регламентацията на събирането на държавни и частни вземания;
- Изменения относно запорите и възбраните;
- Синхронизиране на законодателство ни с изискванията на правото на ЕС, вкл. разширява се броят на институциите с достъп до данъчна и осигурителна информация - сред тях вече са и митническите органи, Комисията за защита на конкуренцията, министърът на финансите и генералният директор на Европейската служба за борба с измамите.

1.6. Закон за митниците

За 6 години ЗМит. е изменян 9 пъти, 7 от които чрез ПЗР. Освен това, през периода са внесени 3 ЗИД на ЗМит, два от които са приети на второ четене и влезли в сила.

2010 г.

През 2010 г. ЗМит. е изменян 4 пъти чрез ПЗР на други закони. Измененията засягат структурата на агенцията и правата на митническите служители при проверка.

2011 г.

През 2011 г. е бил внесен и приет един ЗИД на ЗМит., предвиждащ:

- Въвеждане на несъвместимост като основание за прекратяване на трудовото/служебното правоотношение;
- Въвеждане на разследващия митнически инспектор;
- Допълнение на уредбата относно приходите на АМ;
- Промяна в правомощията на митническата администрация, в т.ч. даване на правомощия да разследва митнически престъпления;
- Предоставяне на компетентност за съвместни инструкции на министъра на финансите, министъра на вътрешните работи и председателя на агенцията.
- Изменения и допълнения, свързани с искания от митническата администрация към НАП;
- Възможност за задържане на лица по чл. 16а от ЗМ;
- Възможност за ползване на помощни средства - белезници и задължения свързани с това.

2012 г.

През 2012 г. ЗМит. е изменян 2 пъти с ПЗР на други закони. Като пряко засягащи бизнеса могат да бъдат определени измененията в производството по споразумение между нарушителите на ЗМит. и административно-наказващия орган.

2013 г.

През 2013 г. ЗМит. не е променян нито със ЗИД, нито с ПЗР на други закони.

2014 г.

През 2014 г. е внесен един ЗИД на ЗМит., който не е приет. През същата година ЗМит. е променен чрез ПЗР на Закона за публичните финанси от 2014 год. (обн. ДВ, бр.15 от 2013 год.), като основно се допълва се уредбата на безвъзмездния достъп на агенцията до Регистъра на населението - Национална база данни "Население", поддържана от Министерството на регионалното развитие и благоустройството.

2015 г.

През 2015 г. е внесен и приет един ЗИД на ЗМит, чрез който е променена само легалната дефиниция на понятието "Митническо разузнаване".

1.7. Закон за ограничаване на административното регулиране и административния контрол върху стопанската дейност (ЗОАРАКСД)

За 6 години ЗОАРАКСД е променян 12 пъти, 10 от които чрез ПЗР на други закони. За периода са внесени и приети два ЗИД на закона.

2010 г.

През 2010 г. ЗОАРАКСД е променян с един ЗИД и с ПЗР на три други закона, вкл.:

- Допълнен е редът за издаване на наказателни постановления;
- Променен е списъкът по чл.9 на подлежащите на лицензиране дейности, които са свързани с обекти, изключителна държавна собственост, или пораждат повишен риск за националната сигурност или общественения ред. Към списъка са добавени: производство, транспорт, търговия и външнотърговска дейност с оръжие, взривни вещества, боеприпаси и пиротехнически изделия, както и с определени изделия и технологии с двойна употреба; дейност на лечебни заведения за болнична помощ, центрове за психично здраве, центрове за кожно-венерически заболявания, комплексни онкологични центрове и домове за медико-социални грижи.

2011

През 2011 г. ЗОАРАКСД е променен веднъж със ЗИД и веднъж с ПЗР на Кодекса на търговското корабоплаване.

- **Обособен е нов Раздел I.** Принципи и цели на административното регулиране и административния контрол:
 - Въведен е принципът на равнопоставеността при осъществяване на административното регулиране и административния контрол (създадена е нова ал. 5 на чл.1);
 - Създадено е задължение за държавните органи и органите на местно самоуправление да извършват регулиране и контрол върху стопанската дейност, базирани на принципите и целта на Закона;
 - Изменен и допълнен е редът за внасяне на законопроекта за нови административни режими;
- **Обособен е нов Раздел II.** Задължения на административните органи;
 - Създадено е задължение на административните органи при упражняване на административния контрол и регулиране да осигурят възможност за предоставяне на услугите по електронен път съгласно Закона за електронното управление;
 - Дадена е уредба на декларациите, вкл. задължение на административния орган да ги приема и фактите, които те може да удостоверяват;
 - Въведен е минимален срок за отстраняване на нередности, който може да се определя с особен закон – мин. 10 работни дни;
 - Създадена е изцяло нова уредба на таксите и начина на определянето им – чрез методика за определяне на разходоориентиран размер на таксите, като е определен обхват и съдържание на методиката;
- Допълнена е уредбата на регистрите за издадени лицензи – въведено е задължение за спазване на изискванията на особения закон и ЗЗЛД при воденето и публичността на регистрите, както и задължение за безплатен достъп до регистъра;
- Изменени са административно-наказателните разпоредби;
- Изпълнението на закона се възлага на всички органи, които административат режими;
- Изменен е списъкът с подлежащите на лицензиране дейности по чл.9;

2012

През 2012 г. ЗОАРАКСД е променян само с ПЗР на три други закона. Отново е променен списъкът към чл. 9, вкл.:

- Допълнен е административният режим за извършване на хазартна дейност, дейност по производство, разпространение и сервиз на играмно оборудване и дейност по внос, разпространение и сервиз на играмно оборудване;
- Премахнат и административният режим за извършване на търговска дейност с отпадъци от черни и цветни метали и за упражняване на строителен надзор.

2013

През 2013 г. ЗОАРАКСД е променен само веднъж чрез ПЗР на Закона за дейността на колективните инвестиционни схеми и на други предприятия за колективно инвестиране. Променено е приложението към чл. 9 в частта му относно дейност като регулиран пазар на ценни книжа, инвестиционен посредник, инвестиционно дружество, национално инвестиционно дружество, управляващо дружество или лице, управляващо алтернативни инвестиционни фондове, както и като акционерно дружество със специална инвестиционна цел.

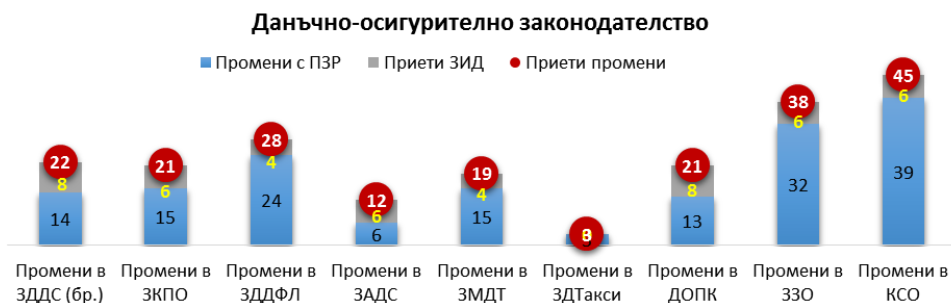
2014

През 2014 г. не са правени промени в ЗОАРАКСД – нито със ЗИД, нито с ПЗР.

2015

През 2015 г. ЗОАРАКСД е променян само чрез ПЗР на два други закона. Отново е променено приложението към чл.9, като е отменен режимът за извършване на дейност на публични складове за зърно и е изменен административният режим за извършване на жп-превоз на пътници и/или товари.

2. Данъчно-осигурително законодателство

2.1. Закон за ДДС

За 6 години ЗДДС е изменян 22 пъти, 14 от които чрез ПЗР на други закони. През разглеждания период са внесени 23 ЗИД на ЗДДС, като 8 от тях са приети и влезли в сила.

2010 г.

През 2010 г. са внесени два ЗИД на ЗДДС, един от които е приет на второ четене. Отделно ЗДДС е бил изменян и допълван с ПЗР на Закона за електронния документ и електронния подпис. По-съществените изменения се отнасят до:

- изключенията от "независима икономическа дейност", "вътровообщностна доставка", "вътрешнообщностно придобиване", "внос на стоки";
- определянето на местоизпълнението на доставката на стоката или услугата;
- определянето на данъчната основа при доставка на територията на страната;
- ставките за настаняване, предоставяно в хотели и заведения, вкл. предоставянето на ваканционно настаняване и отдаване под наем на места за площадки за къмпинг;
- уредбата за условията за упражняване на правото на данъчен кредит;
- уредбата за прихващане, приспадане и възстановяване на резултат за периода - данък за възстановяване;
- определенията за "освободена доставка" при доставките свързани със здравеопазване, с образование, спорт или физическо възпитание;

- списъците с доставки с нулева ставка, с освободените доставки при внос и с освободеното вътрешнообщностно придобиване;
- специалните разпоредби за вътреобщностна доставка и вътреобщностно придобиване на ново превозно средство.

2011 г.

През 2011 г. са внесени 4 броя ЗИД на ЗДДС, от които два са приети. Законът е изменен и с ПЗР на Закона за електронния документ и електронния подпис (обн. ДВ, бр. 100 от 2010, в сила от 01.07.2011 г.). Основните промени се отнасят до:

- особените случаи при определяне на данъчна основа;
- доставката, свързана със земя и сгради, финансови услуги, настаняване, предоставяно от хотели и други подобни заведения; изменение при определяне на възстановяване на данък при ревизиране на задължено лице;
- регистрацията по инициатива на орган по приходите и задължителната дерегистрация;
- определяне на дължимия данък при доставка на стоки или услуги при публична продажба по ДОПК или по ГПК, или продажба по Закона за особените залози, доставката на обща туристическа услуга, в т.ч. и за данъчния кредит на туроператора, определянето на нулевата ставка за този тип услуги и техните данъчни основи;
- специалния ред за облагане на маржа;
- определенията на понятията "стоки втора употреба", „туроператор“, „туристически агент“ и „обща туристическа услуга“.

2012 г.

През 2012 г. са внесени 5 ЗИД на ЗДДС, от които само един е приет на второ четене. Отделно, ЗДДС е бил изменен и допълван с ПЗР на 2 други закона. По-съществените изменения предвиждат:

- Към облагаемите с ДДС дейности се включват услугите, предоставяни от държавен съдебен изпълнител;
- Задължават се лицата, които извършват зареждане на превозни средства за собствени нужди с течни горива, да регистрират и отчитат зареждането чрез фискално устройство;
- Доставчик или получател по доставка на течни горива се задължават да подават в НАП данни за доставеното или полученото количество течно гориво, както и за получателя или доставчика, и за промяната в тях, когато същите доставки не са отчетени чрез фискално устройство;
- Редактира се кръгът на възмездните доставки на услуги;
- Въвеждат се определения за мястото на изпълнение при доставката на някои услуги;
- Изменя се определянето на данъчна основа;
- Налагат се изменения в броя на освободените доставки на стоки или услуги;
- Изменения в регламентацията на облагане на вътреобщностните доставки;
- Именят се ограниченията на правото на приспадане на данъчен кредит;
- Регламентира се документирането на доставките с място на изпълнение на територията на страната;
- Изменения се изискуемото съдържание на фактурите.

2013 г.

През 2013 г. са внесени и приети на второ четене два ЗИД на ЗДДС. Освен това, ЗДДС е изменен и допълван с ПЗР на 5 други закона. По-съществените изменения включват:

- Изменения на: случаите, при които законодателят счита за доставка на стока и възмездна доставка на стока; случаите, при които липсва доставка на стока или услуга; случаите, при които е налице внос на стоки;

- Въвеждане на особена хипотеза, при която не е налице доставка на стока;
- Въвеждане на особен режим относно случаите, при които място на изпълнение при доставки на стоки и услуги е на граничния комбиниран мост "Видин - Калафат";
- Изменение и допълнение на някои особени случаи при определяне на данъчната основа;
- Изменение и допълнение на уредбата относно данъчна основа при доставка на територията на страната;
- Изменение в уредбата на данъчната основа при внос;
- Нов режим относно доставка на свързани с внос услуги;
- Изменение на уредбата относно освободени доставки за дейността на зъботехници и лекари по дентална медицина, както и доставката на учебници и др.;
- Изменение при случаите на внос, освободен от данък, в т.ч. на случаите на освободен от данък разрешен безмитен внос;
- Допълнена уредба на данъчно събитие и изискуемост на данъка при вътреобщностно придобиване и данъчната основа при такова придобиване;
- Нова уредба относно възникването на правото на приспадане на данъчен кредит за получена доставка на стоки или услуги, за която е приложен специалният режим за касова отчетност на данък върху добавената стойност;
- Допълнени са условията за упражняване на правото на данъчен кредит;
- Изменение в уредбата относно възникване и упражняване правото на приспадане на данъчен кредит за налични активи и получени услуги преди регистрацията;
- Допълнени са случаите относно ограниченията за корекции;
- Допълнения относно прихващане, приспадане и възстановяване на резултат за периода - данък за възстановяване;
- Изменения в уредбата на документирането на доставките и, по специално - съдържанието на протокола по чл. 117;
- Изменение на режима на касовите бележки;
- Изменение на уредбата относно съхраняването на данъчни документи;
- Създаден нов специален режим за касова отчетно върху ДДС;
- Допълнения на съдържанието на протокола по чл. 163б;
- Изменения и допълнение при разрешаването на специалния ред за начисляване на данъка при внос и/или за възстановяване на данъка;
- Изменения при освободения внос по силата на международни договори и внос на стоки от въоръжени сили на чужди държави и освободените доставки по силата на международни договори и доставки, по които получатели са въоръжените сили на чужди държави или институции на Европейския съюз;
- Изменени са административно-наказателните разпоредби и принудителните административни мерки във връзка с горните изменения и допълнения;
- Създадени са легални дефиниции на нови понятия.

2014 г.

През 2014 г. е внесен един ЗИД на ЗДДС, който е приет на второ четене. Освен това, ЗДДС е изменян и допълван с ПЗР на 2 други закона.

Основните промени са насочени към синхронизиране на режима на ДДС в областта на комуникациите с европейските изисквания и привеждане на българското данъчно законодателство в съответствие с изискванията на европейските директиви и регламенти в областта на косвеното облагане, регламенти в областта на минималната помощ, както и прецизиране на законовите разпоредби с цел улесняване практическото им прилагане. По-съществените промени са:

- Създава се нова глава, чиито разпоредби се прилагат за доставки на далекосъобщителни услуги, услуги за радио- и телевизионно излъчване или услуги, извършвани по електронен път, по които получатели са данъчно незадължени лица, които са установени, имат постоянен адрес или обичайно пребивават на територията на държава-членка,
- Определят се специални режими като: режим извън съюза, когато доставчикът на услугите не е установен на територията на Европейския съюз, и режим в съюза, когато доставчикът на услугите е установен на територията на Европейския съюз.
- За място на изпълнение е определено мястото, където получателят е установен, има постоянен адрес или обичайно пребиваване. Когато мястото на изпълнение е на територията на страната, данъкът е изискуем от доставчика.

2015 г.

През 2015 г. са внесени 9 ЗИД на ЗДДС (всичките от н.п.), от които е приет само 1, а ЗДДС е бил изменен и с ПЗР на 3 други закона – ДОПК (обн. ДВ, бр. 94 от 2015 г.), Закона за училищното и предучилищното образование (обн. ДВ, бр. 79 от 2015 г.) и Закона за корпоративното подоходно облагане (обн. ДВ бр. 95 от 2015г.). По-съществените промени са:

- Изменение в уредбата на частичния данъчен кредит – чл. 73, ал. 2;
- Освобождаване на доставки, свързани с образование, спорт или физическо възпитание и с предоставянето на медицинска помощ от лице, упражняващо медицинска професия съгласно Закона за здравето;
- Предоставяне на възможност на общини, които не са упражнили правото си на приспадане на данъчен кредит за начислен след 1 януари 2007 г. ДДС за получени от тях доставки на стоки или услуги за изграждане на ВиК системи и съоръжения в изпълнение на водни проекти, вкл. по Приоритетна ос 1 на Оперативна програма „Околна среда 2007-2013“, да могат да упражнят право на данъчен кредит за тези доставки;
- Същото право е предоставено и на лице, което осигурява достъп до ж.п.- инфраструктура и е усвоило средства по проекти, финансирани по ОП "Транспорт 2007 - 2013", ОП "Транспорт и транспортна инфраструктура 2014 - 2020", Европейски механизъм „Свързана Европа“ и Трансевропейска транспортна мрежа ТЕН-Т, до приключването им.
- Уредба на възстановяването на надвнесен данък от лице, регистрирано на основание чл. 154, или за прилагане на режим в Съюза или режим извън Съюза в друга държава-членка;
- Несъществена отмяна на уредба, свързана с изисквания към счетоводните документи – фактури, фискални бонове и касови бележки;
- изменение в административно-наказателните разпоредби за неначисляване на ДДС;
- Уредба в ПЗР относно това право на общините;
- Изменя се Законът за банковата несъстоятелност.

2.2. Закон за корпоративното подоходно облагане

За 6 години ЗКПО е изменен и допълван общо 21 пъти, 15 от които чрез ПЗР на други закони. За периода са внесени 9 ЗИД на ЗКПО, 6 от които са приети на второ четене.

2010 г.

През 2010 г. са внесени два ЗИД на ЗКПО, от които един е приет на второ четене. Промените на закона се отнасят до:

- определянето на доходи с източник в страната;
- въвежда се нова хипотеза за отклонение от данъчно облагане;
- уредбата на коригирането на счетоводни и други грешки;
- уредбата на декларирането на корпоративен данък и уредбата за внасянето му;
- уредбата на данъка, удържан при доходи на чуждестранни лица и изменение на данъчната ставка за тези доходи;

- уредбата на облагането на доходи от дейността на кораби;
- данъчното облекчение, представляващо минимална помощ;
- данъчното третиране при разпределение на ликвидационен дял или дивидент;
- премахнато е данъчното облекчение за кооперации;
- въведена е по-рестриктивна политика по отношение на освобождаването от облагане на социалните разходи за ваучери за храна; въведени са квоти, определяни от МФ;
- нов състав на нарушение на ЗКПО;
- въведени са легални определения на понятия, свързани с горните изменения.

2011 г.

През 2011 г. ЗКПО е бил изменян с преходните и заключителни разпоредби на 3 закона.

Промените включват:

- изменени състави на административни нарушения по ЗКПО;
- изменения и отмени в уредбата на данъчното облекчение, представляващо държавна помощ за земеделски стопани;
- изменение в уредбата за деклариране на данъка.

2012 г.

През 2012 г. е внесен един ЗИД на ЗКПО, който не е приет. Законът обаче е изменян и допълван с ПЗР на 2 други закона. Промените включват:

- разширяване на кръга на непризнатите разходи за данъчни цели;
- изменения на формулата за определяне, дефиницията и режима на внасяне на дължимите месечни авансови вноски;
- изменения в регламентацията на данъчната основа, ставка, срокове във връзка с осъществяването на хазартна дейност.

2013 г.

През 2013 г. са внесени и приети три ЗИД на ЗКПО, от които само един е внесен от народен представител и група н.п. Освен това, законът е изменян и допълван чрез ПЗР на 4 други закона.

Основните промени са във връзка със:

- Задължението на данъчно задължените лица да регистрират и отчитат извършените продажби на стоки и услуги чрез издаване на фискална касова бележка от фискално устройство (фискален бон) или чрез издаване на касова бележка от интегрирана автоматизирана система за управление на търговската дейност (системен бон) по ред, определен с наредба на министъра на финансите;
- Случаите, при които е налице документална обоснованост за разходите;
- Списъка на признатите за счетоводни разходи за дарения в общ размер до 10 на сто от положителния счетоводен финансов резултат;
- Уредбата на непризнатите за данъчни цели приходи и разходи от последващи оценки и от отписване на вземания по реда на чл. 34;
- Изключенията от прилагането на непризнаването на разходи за данъчни цели;
- Хипотезите относно данъчното третиране на задължения;
- Хипотезите на необлагане с данък при източника;
- Коригирането на счетоводни грешки;
- Отчитането на колективни инвестиционни схеми;
- Уредбата на данъчно облекчение за извършване на производствена дейност в общини с безработица, по-висока от средната за страната;

- Данъчното стимулиране при наемане на безработни и при предоставяне на стипендии;
- Данъчната ставка на данъка върху доходи от лихви, авторски и лицензионни възнаграждения;
- Уредбата на декларирането на данъка и удостоверяването за удържан данък върху доходи на чуждестранни лица и предоставяне на информация за целите на автоматичния обмен;
- Уредба на данъка върху помощните и спомагателните дейности по смисъла на Закона за хазарта и въвеждане на задължение за деклариране до 31 март на следващата година на ДЗЛ по главата за облагане на хазартната дейност;
- Облагането на хазартната дейност;
- Административно-наказателните разпоредби;
- Нови легални дефиниции във връзка с горните изменения.

2014 г.

През 2014 г. е внесен 1 ЗИД на ЗКПО, който не достига до разглеждане. Допълнително ЗКПО е бил изменен 3 пъти с преходните и заключителни разпоредби на други закони, вкл. относно:

- преотстъпването и освобождаването от облагане с корпоративен данък;
- понятието за преотстъпване, общите изисквания за преотстъпване и счетоводното отчитане на преотстъпен корпоративен данък;
- уредбата относно внасянето на корпоративния данък;
- определянето на дейностите и обектите, които се облагат с алтернативен данък.

2015 г.

През 2015 г. са внесени 2 ЗИД на ЗКПО, които са приети на второ четене. Освен това, ЗКПО е изменен с ПЗР на 3 други закона. Промени са въведени в:

- Обхвата в определението за данъчно задължени лица;
- Условието към данъчно задължено лице за данъчното облекчение, представляващо държавна помощ;
- Признаването за счетоводни разходи за разходите за дарения в полза на определен кръг лица;
- Уредбата за преотстъпване на част от данъка върху приходите и сна авансови вноски,
- Декларирането на дължимия корпоративен данък;
- Дефиницията на юрисдикции с преференциален данъчен режим;
- Прагът на ограниченията на плащанията, извършвани в брой;
- Дипломатическите представителства в България получават възможност да удържат данък в качеството си на работодатели.

2.3. Закон за данъците, върху доходите на физическите лица

За 6 години ЗДДФЛ е променян 28 пъти, 24 от които чрез ПЗР на други закони. За периода са внесени 11 ЗИД на ЗДДФЛ, като 4 от тях са приети и влезли в сила.

2010 г.

През 2010 г. са внесени два ЗИД на ЗДДФЛ, от които е приет един. Отделно, законът е изменен и допълван с ПЗР на 3 други закона. Промените са следните:

- Разширени са хипотезите на признаване на приход в страната;
- Допълнена е уредбата относно авансовия данък за доходи от наем или от друго възмездно предоставяне за ползване на права или имущество;

- Изменена е уредбата на облагане с окончателен данък за приход в страната;
- Изменена и допълнена е уредбата относно удостоверяването на изплатен облагаем доход и на удържан данък; сроковете за внасяне на данъци, удържани от платеща на дохода; задълженията за предоставяне на информация от платци на доходи;
- Въведен е нов състав на административно нарушение по ЗДДФЛ (чл. 806);
- Дадени са легални дефиниции на понятията "Основно трудово правоотношение" и "Юрисдикции с преференциален данъчен режим".

2011 г.

През 2011 г. са внесени три ЗИД на ЗДДФЛ, два от които са приети и влезли в сила. Отделно, законът е променян 5 пъти с ПЗР на други закони. Промените се отнасят до уредбата на:

- документирането и отчитането на доходите;
- необлагаемите доходи от лица - еднолични търговци и земеделски стопани;
- облагането на доходите, данъчните облекчения и поредността на ползването им;
- годишната данъчна основа и облагаемия доход;
- облагане на доходи от стопанска дейност на физически лица, регистрирани като земеделски стопани;
- годишната данъчна основа от доходи от наем или от друго възмездно предоставяне за ползване на права или имущество и облагането му и годишната данъчна основа на доходи от други източници, на местни и чуждестранни физически лица;
- авансовия данък за доходи от стопанска дейност;
- удостоверяването на изплатен облагаем доход и на удържан данък;
- данъчните ставки на окончателния данък по глава шеста;
- определяне на размера на данъка;
- задължението за деклариране на данък и хипотезите за освобождаване от това задължение.

2012 г.

През 2012 г. ЗДДФЛ е изменян и допълван само с ПЗР на 3 други закона. Променени са:

- уредбата на данъка при авансово изплащане на лихви по депозитни сметки, подлежащи на облагане с окончателен данък по чл. 38, ал. 13;
- списъкът с необлагаеми доходи;
- документите, изискуеми за ползване на данъчно облекчение;
- формирането на облагаемия доход при доходи от прехвърляне на права или имущество,
- данъчната стойност на имуществото към момента на заличаването на едноличния търговец от търговския регистър;
- облагаемият доход от лихви при облагането на доходи от други източници;
- уредбата на приспадане на данъка при преминаване от облагане с патентен данък към облагане по общия ред;
- авансовото удържане на данъка върху доходи от трудови правоотношения и авансовия данък за доходи от стопанска дейност;
- удържането на авансов данък за доходи от наем или от друго възмездно предоставяне за ползване на права или имущество;
- ставките на окончателния данък по глава шеста;
- съдържанието, срокът и мястото на задължението за подаване на декларацията за дължими данъци;

- декларираните от лицата доходи;
- уредбата на сроковете за внасяне на данъци, удържани от платеща на дохода;
- сроковете за внасяне на данъци от лицето, придобило дохода;
- задълженията за предоставяне на информация от платци на доходи;
- въведен е окончателен данък върху брутната сума на придобитите от местни физически лица доходи от лихви по банкови сметки (данък "лихва");
- въведен е нов режим на служебните бележки за удостоверяване на дохода - същите се издават при поискване на лицето или до 15 април на следващата година;
- променено е определението на „доход от трудово правоотношение“ и са въведени допълнителни легални дефиниции.

2013 г.

През 2013 г. е внесен и приет на второ четене един ЗИД на ЗДДФЛ. Законът е променен и допълнен и с ПЗР на три други закона. Промените са следните:

- Разширява се обхватът на данъчните привилегии за млади семейства. Добавено е право на ползване на данъчно облекчение за млади семейства от чуждестранни физически лица, установени за данъчни цели в държава-членка на ЕС, или в друга държава - страна по споразумението за Европейското икономическо пространство;
- Изменения и допълнения относно задължението на данъчно задължените лица да регистрират и отчитат извършените продажби на стоки и услуги в търговски обект чрез издаване на фискална касова бележка от фискално устройство (фискален бон) или чрез издаване на касова бележка от интегрирана автоматизирана система за управление на търговската дейност (системен бон), да издават документ за придобитите от тях доходи;
- Ограничение в неприлагането на необлагаемите доходи за приходите от стопанска дейност от търговец или земеделски стопанин;
- Премахнато е данъчното облекчение за доходи, непревишаващи МРЗ;
- Изменение в приложенията към декларацията по чл. 50 за ползването на данъчни облекчения;
- Изменения при облагаемия доход от друга стопанска дейност (чл. 29);
- Изменения в облагането на доходите на физическите лица - земеделски производители;
- Въведен е режим на преотстъпване на данък на земеделски производител, представляващо държавна помощ;
- Изменения в данъчните ставки на окончателния данък по глава шеста;
- Изменяне на съдържанието на задължението за подаване на декларация;
- Ново производство по предоставяне на информация за целите на автоматичния обмен;
- Въведен е нов състав на административно нарушение;
- Въведени са легални дефиниции във връзка с горните изменения и допълнения;

2014 г.

През 2014 г. е внесен 1 законопроект за ЗИД на ЗДДФЛ (№454-01-27, внесен от Волен Сидеров и група н.п.), който не е приет на второ четене. Отделно, ЗДДФЛ е изменян с ПЗР на 4 други закона. По съществените изменения включват:

- Допълнение на видовете доходи, които се считат за доходи от източник в страната;
- Изменение на уредбата на авансовото изплащане на лихви по депозитни сметки, подлежащи на облагане с окончателен данък;
- Изменение в уредбата на поредността на ползване на данъчните облекчения;
- Отменена е уредбата на данъчното облекчение за доходи, непревишаващи минималната работна заплата;

- Въведени са четири нови декларации във връзка с удостоверяване на обстоятелствата по по предходните промени;
- Въведена е уредба за данъчно облекчение за родени деца и за хора с увреждания;
- Изменение при доходите, които не се включват в облагаемия доход по чл. 24;
- Добавена е уредба относно определянето на годишната данъчна основа по чл. 28;
- Допълнена е уредбата за облагане на лихви с окончателен данък;
- Изменение на ставката на окончателния данък по Глава Шеста;
- Изменение при преотстъпването на данък, удържан върху доходи на физическо лице – едноличен търговец, придобити от упражняваната от него стопанска дейност;
- Изменение в срока за подаване на данъчна декларация;
- Дадена е легална дефиниция на понятието "Предприятие в затруднено положение".

2015 г.

През 2015 г. са внесени 4 ЗИД на ЗДДФЛ, като нито един от тях не е приет на второ четене. За сметка на това, ЗДДФЛ е променян и допълван с ПЗР на 6 други закона, вкл.:

- Изменение в уредбата на документирането и отчитането на доходите;
- Допълнен списък с необлагаемите доходи;
- Изменение на данъчно облекчение за специализирани институции за деца съгласно Закона за закрила на детето, както и на домове за отглеждане и възпитание на деца, лишени от родителска грижа;
- Изменения в уредбата на облагаемия доход, облагане на доходи от стопанска дейност на физически лица, регистрирани като земеделски стопани, и годишната данъчна основа;
- Въведена уредба относно авансов данък за доходи от други източници по чл. 35;
- Изменена уредбата относно сроковете за внасяне на данъците;
- Изменение при мястото за внасяне на данъци от лицето, придобило дохода;
- Дадени легални дефиниции на термини, използвани за горните изменения.

2.4. Закон за акцизите и данъчните складове

За 6 години ЗАДС е променян общо 12 пъти, 6 от които чрез ПЗР на други закони. За периода са внесени 11 ЗИД на ЗАДС, като 6 от тях са приети и влезли в сила.

2010 г.

През 2010 г. са внесени 3 ЗИД на ЗАДС, два от които са приети и влезли в сила, вкл.:

- Допълнено/въведено е определението на понятията "Бандерол", "Частни развлекателни полети и плаване", "Място на директна доставка", "Нередовност", "Пури и пурети", "Цигари", "Тютюн и пушене (за лула и цигари)";
- Допълнена е уредбата относно освобождаване за потребление;
- Изменени са освободените от акциз стоки;
- Допълнена е уредбата за липса на задължението за плащане на акциз от лицензираните складодържатели;
- Допуснато е унищожаването на негодни за производство на тютюневи изделия и суровини (необработен тютюн), съхранявани в данъчен склад;
- Изменен е редът, по който се заявява изплащане на недължимо платен/надплатен акциз;
- Изменени са акцизните ставки върху моторните горива, енергийните продукти за отопление, смазочните масла, газьол, керосин, тютюн за пушене;

- Изменена е уредбата в производството по издаване, контрол и прекратяване на лицензия за данъчен склад;
- Изменена е уредбата относно регистрираните получатели и регистрираните изпращачи;
- Изменена е уредбата на административния контрол в/у производството на акцизни стоки;
- Изменена е уредбата на движението на стоки с електронен административен документ;
- Уредени допълнителни специфични случаи на облагане с акциз с международен елемент;
- Изменена е уредбата относно обезпеченията по ЗАДС;
- Въведена е възможност за електронно подаване на акцизна декларация по чл. 88, ал.4 и на регистър "Дневник на складовата наличност";
- Добавена нова уредба относно издаване на разрешения за търговия с тютюневи изделия;
- Изменена и допълнена уредбата за ограниченията и задълженията за маркиране на стоки;
- Изменено е административно-наказателното производство по ЗАДС – въведени нови административно-наказателни състави по чл. 114, ал.1.

2011 г.

През 2011 г. е внесен и приет един ЗИД на ЗАДС. Отделно, законът е изменен и допълнен чрез ПЗР на Закона за данък върху добавената стойност, вкл.:

- Дадени се определения на понятията: "Митнически режим с отложено плащане или митническо направление", "Внасяне на акцизни стоки";
- Изменен е срокът за възстановяване на платен акциз върху електрическата енергия;
- Дадена е уредба за денатурирането на биоетанола;
- Допълнени и изменени са реквизитите за писменото искане за издаване на лиценз, като са въведени спесимените от подписите на управляващите/представяващите;
- Изменени са реквизитите на лицензията;
- Изменени са реквизитите на документите, представяни от регистрираните получатели;
- Отменена е цялата уредба, свързана с движението на акцизни стоки, вкл. относно:
 - специалните разпоредби при движение на акцизни стоки под режим отложено плащане на акциз;
 - движението на акцизни стоки, освободени за потребление на територията на друга държава-членка на ЕС;
- Изменена и допълнена е уредбата на обезпеченията, предоставяни от временно регистрирани получатели или от лица, които получават акцизни стоки на територията на страната, освободени за потребление на територията на друга държава-членка;
- Допълнена е уредбата относно подаването на декларация, чрез въвеждането на възможност за подаването ѝ по електронен път по реда на ДОПК;
- Изменена е уредбата относно маркирането на стоки, вкл. в присъствието на митнически служител;
- Дадена е възможност на полицейските органи на Министерството на вътрешните работи да съставят актовете за установяване на нарушения или фишовите за нарушения на ЗАДС;
- Изменена е уредбата относно отнемане на съоразения в полза на държавата;
- Изменени са административнонаказателните разпоредби.

2012 г.

През 2012 г. са внесени два ЗИД на ЗАДС, един от които е приет и влязъл в сила. Отделно, ЗАДС е изменен и допълван с ПЗР на Закона за енергията от възобновяеми източници. Отменена е имуществената санкция на лицензиран складодържател, който не е обявил незабавно в Агенция "Митници", че стоката по регистриран електронен документ е напуснала данъчния склад.

2013 г.

През 2013 г. е внесен и приет един ЗИД на ЗАДС. Законът е променен и чрез ПЗР на два други закона. Въведени са следните промени:

- Нова дефиниция на понятията "Енергиен продукт за отопление" и "Място на директна доставка";
- Изменение в определянето на стоките, представляващи "Тютюн за пушене (за лула и цигари)" и допълване на уредбата относно отпадъците от тютюн, които не попадат в обхвата на определението, а в тази връзка и определяне на лицата, които извършват дейности, свързани с отпадъци от тютюн;
- Допълнение и изменение на обстоятелствата, позволяващи издаване на удостоверение за освободен от акциз краен потребител;
- Допълване на случаите, които законодателят счита за освобождаване за потребление;
- Допълнения и изменения на акцизните ставки върху моторните горива;
- Изменения върху акцизната ставка на енергиините продукти за отопление;
- Създаден е специален ред за приспадане на акциз срещу ваучери за гориво под формата на държавна помощ за земеделския сектор;
- Изменение в обстоятелствата, които се вземат предвид при издаване на лиценз за лицензиран складодържател;
- Допълване на задълженията за подаване на документи и информация от лицензиран складодържател;
- Изменение при обстоятелствата, които налагат произнасяне по чл. 52, ал. 4 и при прекратяване действието на лиценза;
- Въведен е режим на лицензиране при особени случаи;
- Изменени и допълнени са обстоятелствата, при които едно лице се счита за лицензиран получател, както и задълженията на същия. Променени са и реквизитите на искане за регистрация;
- Изменени и допълнени са обстоятелствата, при които едно лице се счита за регистриран изпращач, както и за прекратяването на регистрацията;
- Допълнен редът, при който се заявяват допълнителни количества бандероли;
- Допълнени са обстоятелствата, при които се допуска складирането на акцизни стоки;
- Изменени са изискванията за използване на средства за измерване и контрол;
- Допълнени са обстоятелствата, при които е допустимо движението на акцизни стоки с електронен административен документ, в т.ч. в случаите на внос на акцизни стоки с едновременно поставяне под режим отложено плащане на акциз;
- Въведен е нов режим на движение на ен. продукти при отложено плащане на акциз;
- Изменения при обезпеченията при режим отложено плащане на акциз;
- Изменение при освобождаването на предходно обезпечение;
- Въведено е задължение реквизитите на данъчните документи да се попълват при отчитане на съответната специфика на акцизните стоки, както и нови процедури при анулиране на данъчен документ или спиране на предварително изпълнение на документ;
- Изменени са изискванията за регистрация за търговия с тютюневи изделия и реда за издаване и прекратяване на разрешението;
- Препращане към ЗЗННП по отношение на контрола върху запасите от нефт и нефтопродукти в данъчните складове;
- Оправомощаване на началника на Агенция „Митници“ да упражнява правомощия по ДОПК и да е решаващ орган по смисъла на същия;
- Въведен е нов състав на административно нарушение.

2014 г.

През 2014 г. е внесен 1 проект на ЗИД на ЗАДС, който не е приет на второ четене, но законът е изменен с ПЗР на ЗДДС (обн. ДВ, бр. 105 от 2014 г.). Изменената уредба предвижда:

- Промяна на срока за предоставяне на ново обезпечение по чл. 81а;
- Въведено изискване за подаване на справка-декларация по чл. 88б, ал.1 по време на производствения процес;
- Промяна в режима за издаване на разрешение за търговия с тютюн и тютюневи изделия;
- Въведен сертификат за одобрен съд за транспортиране на етергични продукти;
- Въведено задължение за използване на измервателни средства от задължените лица и за ежемесечно изпращане на НАП на информация за дължимия акциз;
- Въведена поканата за доброволно изпълнение на решение на акцизния орган за определяне на акциз;
- Въведена конфискацията на енергийни продукти, годни за употреба; допълнени административно-наказателните разпоредби;
- Прецизиране на терминологични неточности.

2015 г.

През 2015 г. са внесени три ЗИД на ЗАДС, от които е приет един. Отделно законът е променен и допълнен чрез ПЗР на Закона за счетоводството. Промените са следните:

- Фиксира се акцизната ставка за цигарите;
- Дава се нова дефиниция на специализиран малък обект за дестилиране;
- Допълва се уредбата в режима на отложеното плащане на акциз;
- Допуска се използване на едно средство за измерване и контрол в случаите на общо място за въвеждане или извеждане на енергийни продукти от и към нефтопровода или нефтопродуктопровода, част от данъчния склад, към и от местата за производство и/или складиране, част от данъчния склад, или към и от друг данъчен склад.

2.5. Закон за местните данъци и такси

За 6 години ЗМДТ е променян общо 19 пъти, 15 от които чрез ПЗР на други закони. За периода са внесени 7 ЗИД на ЗМДТ, 4 от които са приети на второ четене и влезли в сила.

2010 г.

През 2010 г. са внесени три ЗИД на ЗМДТ, от които е приет само един:

- Създаден е "туристически данък" и е въведена уредба за него;
- Отменена е уредбата на туристическата такса;
- Събирането на невнесен данък или такса е възложено и на публичния изпълнител по реда на ДОПК;
- Създадена е компетентност на кмета на общината да отсрочва и разсрочва местен данък до 30 000 лева за срок до 1 година;
- Създадена е компетентността на Общинския съвет да отсрочва и разсрочва местни такси в размер над 30 000 лева за срок до 1 година;
- Отменена е необлагаемостта на недвижими имоти с данъчна оценка до 1680 лева вкл.;
- Създадено е задължение за плащане на данък от собственик на сграда, построена върху държавен или общински имот, както и за управител на имот - държавна или общинска собственост;
- Въведено е задължение за деклариране на отчетната стойност и други обстоятелства, имащи значение за определянето на данъка от задължено лице, което е предприятие;

- Създадено е действието на подадена декларация от 1 съсобственик;
- Създадено е задължение за НАП да предоставя на общинската администрация по електронен път в 14-дневен срок информация относно обектите с регистрирани фискални устройства, с оглед на установяването на размера на дължимия данък;
- Изменени са границите, в които Общинският съвет може да определя размер на местния данък;
- Изменени са редът и сроковете за изплащане на местния данък;
- Изменени са границите, в които Общинският съвет може да определя данък за специализирани строителни машини, автокранове, специализирани ремаркета за превоз на тежки или извънгабаритни товари и други специални автомобили;
- Изменен са редът и сроковете за изплащане на данъка върху МПС;
- Изменен е редът при ползването на данъчно облекчение за патентен данък;
- Изменен е начинът за формиране на такса битови отпадъци;
- Изменени и допълнени са административно-наказателните разпоредби;
- Дадено е определение на понятието "нощувка";
- Изменени са някои приложения към закона.

2011 г.

През 2011 г. ЗМДТ е бил изменян и допълван един път със ЗИД и 5 пъти с ПЗР на други закони, като са въведени следните промени:

- Допълнен е редът за установяване, обезпечаване и събиране на местни такси;
- Допълнени са хипотезите при облагане на данък върху недвижимите имоти;
- Изменени са хипотезите за освобождаване от заплащането на данък върху недвижимите имоти;
- Допълнена е уредбата относно хипотезата за издаден фиш, глобата по който не е платена доброволно в 7-дневен срок от датата на издаването му, като се смята за влязло в сила наказателно постановление и се предава за събиране;
- Изменен е редът за използване на данъчни облекчения при облагане с патентен данък;
- Даден е срок до 31.01.2011 г. за определяне на размера на таксите и данъците.

2012 г.

През 2012 г. ЗМДТ е изменян и допълван 4 пъти единствено с ПЗР на други закони, вкл.:

- Изменение в облагането на недвижими имоти на територията на страната и уредба на облагането на недвижими имоти, които не са на територията на страната като част от наследственото имущество;
- Изменение при освободените от местен данък превозни средства;
- Дадена е дефиниция на понятието "Електрически автомобили";
- Изменение и допълнение при начина на определяне на такса битови отпадъци.

2013 г.

През 2013 г. са внесени три ЗИД на ЗМДТ, два от които са приети и влезли в сила. Отделно, законът е променян и допълван с ПЗР на два други закона. Промените се отнасят до:

- кръга на освободените от местен данък;
- уредбата относно туристическия данък (по-късно обявени за противоконституционни);
- необлагане с данък върху недвижими имоти с данъчна оценка до 1680 лв. вкл.;
- принципите за определяне от Общинския съвет на размера на местните такси.

2014 г.

През 2014 г. не са внасяни законопроекти за промени на ЗМДТ.

2015 г.

През 2015 г. ЗМДТ е изменян и допълван 4 пъти единствено с ПЗР на други закони, вкл.:

- Удължени са с една година срокът за въвеждането на новите правила относно определяне на такса битови отпадъци, както и срокът за някои специфични правила относно земеделските производители;
- Променени са правилата за освобождаване от данък недвижими имоти на сгради с признати класове за енергийна ефективност. Освобождаването от данък не се прилага, когато сертификат с клас на енергопотребление е получен в резултат на предприети мерки за енергийна ефективност, финансирани с публични средства.

2.6. Закон за държавните такси

За 6 години ЗДТ е променян общо три пъти чрез ПЗР на други закони.

През 2010, 2014 и 2015 г. законът не е променян нито със ЗИД, нито с ПЗР на други закони, а през 2012 г. са внесени два ЗИД, но нито един от тях не е приет.

2011 г.

През 2011 г. не са внасяни ЗИД на ЗДТ, но законът е променян два пъти чрез ПЗР на други закони. Допълнени са хипотезите за освобождаване от държавни такси и са изменени видовете държавни такси, както и начинът за заплащането им.

2013 г.

През 2013 г. ЗДТ е изменен само веднъж с ПЗР на Закона за запасите от нефт и нефтопродукти. Допълнен е списъкът с документи в сферата на образованието и обучението, освободени от заплащане на държавни такси.

2.7. Кодекс на социалното осигуряване

За 6 години КСО е променян общо 45 пъти, 39 от които чрез ПЗР на други закони. През периода са внесени 25 ЗИД, но само 6 от тях са приети и влезли в сила.

2010 г.

През 2010 г. е внесен и приет един ЗИД на КСО. Отделно обаче, кодексът е променян 10 пъти чрез ПЗР на други закони, а основните промени са свързани с:

- Уредбите на осигурените лица, осигурителните вноски, осигурителния доход и осигурителния стаж;
- уредбата на възникване, времетраене, прекратяване и прекъсване на осигуряването;
- Въвеждане на нова уредба за осигурителните вноски за работниците и служителите, командировани по реда на чл. 121, ал. 3 и 4 от Кодекса на труда;
- Даване на възможност за зачитане на осигурителен стаж със заплащане на осигурителни вноски от лицата;
- Въвеждане на целеви вноски от държавния бюджет за попълване на Фонд "Безработица";
- Допълнение на правомощията на МТСП;
- правото на обезщетение при временна неработоспособност и трудоустрояване, вкл. поради бременност или кърмене, или напреднал етап на лечение ин-витро;
- помощта за отглеждане на малко дете;
- паричните обезщетения за безработица;

- Уредбата на пенсиите, в т.ч. за осигурителен стаж и възраст, за инвалидност, на лица над 75-годишна възраст, социалната пенсия за старост, социалната пенсия за инвалидност, както и добавката за починал съпруг;
- ревизионните актове за начет;
- Основанията за отказ за издаване на пенсионна лицензия;
- Правата при допълнителното пенсионно осигуряване;
- Вида и размера на осигурителните вноски;
- Правото на допълнителна пожизнена пенсия за старост и правото на професионална пенсия и личната пенсия за старост;
- Взаимодействието с пенсионните схеми на ЕС, Европейската централна банка и Европейската инвестиционна банка;
- Видовете принудително-административни мерки;
- Обжалването на актовете и постановленията.

2011 г.

През 2011 г. са внесени от н.п. три ЗИД на КСО, като нито един не е приет. Кодексът обаче е изменян и допълван с ПЗР на 4 други закона, като основните промени се отнасят до уредбите на:

- осигурените лица,
- осигурителните вноски,
- осигурителния доход,
- осигурителния стаж
- общите правила за пенсиите,
- пенсията за инвалидност поради общо заболяване,
- добавката за починал съпруг,
- паричното обезщетение при трудоустрояване,
- обезщетението за безработица,
- осигурителни права на осигурените за трудова злополука и професионална болест,
- осигурителни права на осигурените за инвалидност, поради общо заболяване, за старост и за смърт, създадена еднократната помощ при смърт на осигурено лице;
- осигурителни вноски и осигурителен доход на лица, командировани в друга държава-членка на ЕС, в друга държава - страна по споразумението за Европейското икономическо пространство или в Конфедерация Швейцария;
- възнаграждението, от което се определя обезщетението;
- обезщетението при трудоустрояване, поради бременност и раждане или кърмене, или напреднал етап на лечение ин-витро,
- Изменение в материята на давността – чл. 115 КСО.

2012 г.

През 2012 г. са внесени 4 ЗИД на КСО (вкл. 1 от н.п.), като само един е приет. Кодексът обаче е изменян и допълван с ПЗР на 9 други закона, като основно са променени уредбите за:

- Осигурените лица от системата за сигурност и осигуряването на морските лица;
- Размерите на осигурителните вноски и осигурителния доход;
- Дейностите и времето, които се зачитат за осигурителен стаж;
- Реда за внасяне на осигурителни вноски;
- Дохода, от който се изчислява пенсията;

- Реда за определяне на размера на пенсията за осигурителен стаж и възраст;
- Реда и условията за зачитане на осигурителен стаж със заплащане на осигурителни вноски от лицата;
- Реда и сроковете за представяне на документи и данни за изплащане на обезщетение за временна неработоспособност или трудоустрояване, за отглеждане на малко дете, както и за бременност и раждане;
- Документите, представяни от осигурителите, осигурителните каси, самоосигуряващите се лица и работодателите пред НАП;
- Отговорността за неизпълнение на задълженията за деклариране на данни пред НАП и за внасяне на задължителни осигурителни вноски;
- Правото на наследствена пенсия и условията за отпускането и получаването ѝ;
- Прекратяване на дейността на предприятие или работодател;
- Възстановяването на паричните обезщетения за временна неработоспособност,
- Пропорцията за заплащане на обезщетението за временна неработоспособност;
- Хипотезите на изплащане на обезщетение за временна неработоспособност, поради общо заболяване, трудова злополука или професионална болест, което е настъпило до 30 календарни дни от прекратяването на трудовия договор или осигуряването;
- Въвеждане на нови хипотези на изплащане на обезщетение за безработица;
- Реда за отпускане, изплащане, изменение, спиране и прекратяване на паричните обезщетения за безработица;
- Декларирането на трудова злополука;
- Въвеждане на забрана за доказване със свидетелски показания на категорията труд;
- Правомощията на контролните органи;
- Отмяна на имуществените санкции, налагани на банки;
- Лихвите по вземания на НОИ и допълнителното задължително пенсионно осигуряване;
- Възстановяването на добросъвестно получено парично обезщетение за безработица;
- Възстановяването на неоснователно получени суми;
- Давността и разсрочването на задължения;
- Разглеждането на жалби;
- Изискуемите документи за получаване на пенсионна лицензия;
- Политиката за възнагражденията на дружествата за допълнително социално осигуряване;
- Реда за събиране на осигурителни вноски.

2013 г.

През 2013 г. са внесени 4 ЗИД на КСО (вкл. 1 от н.п.), два от които са приети. Кодексът е променен и с ПЗР на 6 други закона. Основните промени са свързани с:

- Уредбата на осигурените лица;
- Размера на осигурителните вноски на лицата заето в I и II категория труд;
- Осигурителната вноска на лицата, родени преди 1 януари 1960 г.;
- Въвеждане на възможност за избор за погасяване на осигурителни вноски по време;
- Въвеждане на срок за внасяне на осигурителни вноски за времето, което се зачита за осигурителен стаж;
- Зачитането на осигурителен стаж за военновременна или алтернативна мирновременна служба и гледането на дете до 3-годишна възраст;
- Уредбата на краткосрочните безлихвени заеми за фондовете;

- Хипотезата на зачитане на осигурителен стаж през времето, в което задържаният от орган на властта е останал без работа, въпреки че е бил оправдан или не е бил привлечен като обвиняем;
- Правомощията на НОИ, както и задължение на НОИ да предоставя на НАП информация за заплатените/начислените осигурителни вноски;
- Правото на парични обезщетения за временна неработоспособност, трудоустрояване, бременност и раждане, и за отглеждане на малко дете;
- Помощите от Държавното обществено осигуряване;
- Отпускането и изчисляване на паричните обезщетения и помощи;
- Обезщетението при бременност и раждане;
- Обезщетението при осиновяване на дете от 2- до 5-годишна възраст;
- Определението на несъщинската трудова злополука, документирането на разследването на трудова злополука и документите, които се прилагат към досието на злополуката;
- Задълженията на осигурителя при трудова злополука и професионална болест;
- Задълженията на предприятието-ползвател, както и на осигуреното лице;
- Реда за придобиване на право на пенсия от военнослужещите по Закона за отбраната и въоръжените сили на РБ и от държавните служители по Закона за МВР и Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража, и следователите;
- Условието за придобиване на право на наследствена пенсия;
- Осъвременяване на пенсиите;
- Контролните органи;
- Събирането на несъбрани суми от разпореждания;
- Лихвите по вземания на НОИ и ДЗПО;
- Реда за възстановяване на неоснователно получени суми;
- Удръжките от паричните обезщетения, помощите и пенсиите;
- Давността по КСО;
- Статута и реда за разглеждане на жалбите;
- Събирането на вноски за ДЗПО;
- Легални дефиниции във връзка с измененията.

2014 г.

През 2014 г. са внесени 6 ЗИД на КСО, които са отхвърлени, но кодексът е изменен 4 пъти с ПЗР на други закони. През 2014 г. влизат в сила приети по-рано изменения на КСО, които:

- Позволяват на осигуреното за общо заболяване и майчинство лице, което е осиновило дете от 2- до 5-годишна възраст преди 1 януари 2014 г., да получи парично обезщетение при условията на чл. 53а/КСО за остатък до 365 дни, считано от деня на предаването на детето за осиновяване;
- Нововвеждат социалното плащане;
- Дават възможност на лицата да получат и отпуск при условията на чл. 164б/КТ за остатък до 365 дни, считано от деня на предаването на детето за осиновяване.

2015 г.

През 2015 г. са внесени 7 ЗИД на КСО, от които са приети два. Кодексът обаче е изменен и допълван с ПЗР на 6 други закони. Съгласно промените:

- Държавните служители в МВР, в сферата на задържането под стража, на пощенските услуги, държавните служители, осъществяващи дейността по охрана на съдебната власт, следователите и младши следователите придобиват право на пенсия при навършване на

възраст 52 г. и 10 м. и при 27 г. общ осигурителен стаж, от които две трети действително изслужени в съответните ведомства;

- Лицата, които имат осигурителен стаж 25 години на длъжност балерина, балетист или танцьор в културни организации, придобиват право на пенсия при навършване на възраст 42 години и 10 месеца. От 31 декември 2016 г. възрастта за пенсиониране за тези лица се увеличава от първия ден на всяка следваща календарна година с по 2 месеца до достигане на 45-годишна възраст;
- Законодателят въвежда изискване при оценяване на кредитното качество на активите на колективни инвестиционни схеми управляващото дружество да събира и анализира всяка относима информация, необходима за извършването на тази оценка, като не се доверява единствено и механично на кредитни рейтинги, присъдени от агенции за кредитен рейтинг. Подобни изисквания се въвеждат и за пенсионноосигурителните дружества и управляваните от тях фондове. Те следва да приемат и инвестиционна политика за всеки управляван от тях фонд за допълнително задължително пенсионно осигуряване с минимално съдържание, определено от заместник-председателя на Комисията за финансов надзор, което следва да бъде направено в срок от един месец след влизането на новите правила в сила, след което дружествата имат още един месец да представят своята политика пред КФН.

2.8. Закон за здравното осигуряване

За 6 години ЗЗД е променян общо 38 пъти, 32 от които чрез ПЗР на други закони. През периода са внесени 12 ЗИД, 6 от които са приети и влезли в сила.

2010 г.

През 2010 г. са внесени и приети 3 ЗИД на ЗЗО. Отделно законът е променян 8 пъти с ПЗР. Измененията се отнасят до:

- Промяна в статута на Европейската здравна карта от задължителен на препоръчителен;
- Въвеждане на задължение за целево използване на приходите от здравни вноски;
- Въвеждане фигурите на Управителя и Подуправител на НЗОК, вкл. техните правомощия;
- Правомощията на Надзорния съвет на НЗОК;
- Организацията на НЗОК и нейните приходи и разходи;
- Уредбата по приемане и прилагане на Националния рамков договор.

2011 г.

През 2011 г. са внесени два ЗИД на ЗЗО, като нито един не е приет, но законът е променян 4 пъти с ПЗР на други закони. Основните промени са свързани с уредбите за:

- Разходване на средствата на НЗОК,
- Осигурените лица и техните права и задължения;
- Изплащане на лекарствени продукти и сключване на индивидуални договори за заплащане на лекарствени продукти.

2012 г.

През 2012 г. са внесени 4 ЗИД на ЗЗО, два от които са приети. Законът е изменен и 3 пъти с ПЗР на други закони, като най-съществените промени са свързани с:

- Отмяна на текста, свързан с осъществяването на държавния надзор върху дейността по доброволно здравно осигуряване, и разпоредбите, регламентиращи статута на здравноосигурителните дружества;
- Нови разпоредби за разработване на прогнозните обеми, цените и методиките за заплащане на медицинската помощ;
- Въвеждане на нова материя относно видовете медицинска помощ, които НЗОК заплаща;
- Създаването на Консултативен съвет към НЗОК.

2013 г.

През 2013 г. е внесен от н.п. един ЗИД на ЗЗО, който не е приет, но законът е изменян 4 пъти с ПЗР на други закони. Най-съществените промени са свързани с:

- Регламентацията за изготвянето, влизането в сила и измененията на Националния рамков договор;
- Въвеждане на допълнителни забрани за НЗОК, РЗОК и техни служители за изискване на документи, които не са посочени в НРД;
- Източниците на приходи на НЗОК;
- Въвеждане на задължение за МС за определяне на по-ниски такси за посещение при лекар и лекар по дентална медицина на лица, упражнили право на пенсия за ОСВ;
- Допълване на списъка с лица, освободени от заплащане на такса за посещение при лекар/лекар по дентална медицина;
- Въвеждане на ред, по който се възстановява разликата от платената такса от пациента и реално дължимата такава на лекарите;
- Сроковете за внасяне на здравноосигурителни вноски за различните категории лица;
- Списъка на лицата, които се осигуряват за сметка на държавния бюджет, поради заеманата от тях длъжност в особени структури на държавата;
- Въвеждане на задължение за български граждани, пребиваващи повече от 183 дни в годината в чужбина да подават в НАП заявление за осигуряване в чужбина, а образецът се утвърждава от министъра на финансите;
- Редуциране на списъка на видовете медицинска помощ, заплащан от НЗОК;
- Уредбата на договорите за оказване на медицинска помощ;
- Реда за сключване на договор от директора на РЗОК и съотв. изпълнител;
- Нови състави на административни нарушения.

2014 г.

През 2014 г. ЗЗО е променян само чрез ПЗР на 6 други закони, като основните промени са свързани с Националния рамков договор, в т.ч.:

- Нова финансовата рамка;
- Повишени цените на 34 клинични пътеки;
- Облекчаване на процедурата по подготовка за явяване пред ТЕЛК (НЕЛК) за освидетелстване или преосвидетелстване;
- Рецептите, с които са предписани медицински изделия и диетични храни за специални медицински цели, вече ще се изпълняват в аптеки, работещи по договор с НЗОК, без оглед на тяхното местоположение или на избора на общопрактикуващ лекар от здравноосигурените лица.

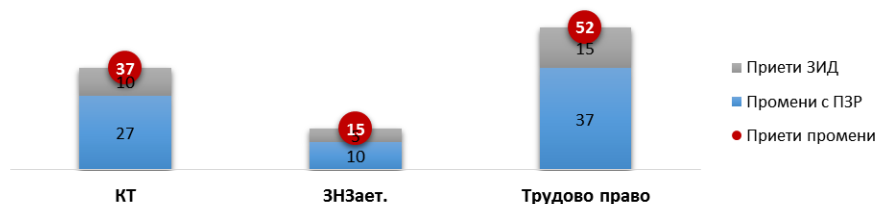
2015 г.

През 2015 г. са внесени два ЗИД на ЗЗО, един от които е приет. Отделно законът е променян 7 пъти с ПЗР на други закони. Чрез измененията се въвежда легална дефиниция на „Удовлетвореност на пациента от медицинските дейности, свързани с оказаната медицинска помощ“. Въвеждат се и задължения:

- Управителят на НЗОК да обявява ежемесечно на интернет страницата на касата заплатените през предходния месец средства за болнична медицинска помощ по лечебни заведения, както и за лекарствени продукти по международно непатентно наименование, медицински изделия и диетични храни за специални медицински цели;
- Решенията на Надзорния съвет и протоколите за неговите заседания да се публикуват на интернет страницата на НЗОК, както и да се водят стенографски протоколи.

3. Трудово право

Трудово законодателство

3.1. Кодекс на труда

За 6 години Кодексът на труда е променян общо 37 пъти, 27 от които чрез ПЗР на други закони. За периода са внесени общо 30 ЗИД, като едва 10 от тях са приети и влезли в сила.

2010 г.

През 2010 г. са внесени 3 ЗИД на КТ (вкл. 2 от н.п.), от които е приет един. Отделно КТ е изменян и допълван 5 пъти с ПЗР на други закони. Сред по-съществените промени са:

- Изменена и допълнена уредбата за представителните организации на работниците и служителите, и на работодателите;
- Въведен регистрационен режим към МТСП за предприятия за предоставяне на временна заетост;
- Въведени изисквания към трудов договор с предприятие за временна заетост;
- Въведени допълнителни условия, свързани с работата от разстояние и надомната работа;
- Въведено задължение за формулиране на наименованието на длъжностите по трудов договор в съответствие с НКИД;
- Изменения при реда, начина и отлагането на ползване на платен годишен отпуск;
- Изменение на хипотезите за прекратяване на трудовото правоотношение при прекратяване на работодателя, упражняване правото на пенсия от служителя и др.;
- Завишени санкции при нарушение на трудовото законодателство.

2011 г.

През 2011 г. са внесени 11 ЗИД на КТ (само 1 от тях е внесен от н.п.), като 5 са приети.

Сред промените са:

- променена е уредбата за представителните организации на работниците и служителите, и на работодателите;
- изменена и допълнена е уредбата за графика за ползване на платен годишен отпуск;
- въведен е институтът на погасяване правото на ползване на отпуск;
- въведени са допълнителни условия за извършване на работа от разстояние;
- създадени са допълнителни условия за предприятия, предоставящи временна работа;
- въведени са изисквания към уведомлението по чл 68 от КТ.

2012 г.

През 2012 г. са внесени от н.п. два ЗИД на КТ, един от които е приет. Отделно, КТ е изменян и допълван 6 пъти с ПЗР на други закони. Промените се отнасят до:

- изискванията за представителност на организациите на работниците и служителите, и на работодателите;
- уреждане на материята за извършване на работа чрез предприятие, което осигурява временна работа;
- въвеждане на нов срочен трудов договор - за срока на дългосрочна командировка;

- допълване на уредбата на непълното работно време;
- уредбата на неплатения отпуск за отглеждане на дете до 8-годишна възраст;
- въвеждане на отговорност на работника или служителя при предоставяне на работна сила без сключен трудов договор;
- изискванията за сключване на трудов договор за работа в държавната администрация;
- регламентацията на отпуска по време на активна служба в доброволния резерв;
- отмяна на невъзможността за обжалване пред съд на наказателните постановления, с които се налагат административни наказания при маловажни случаи.

2013 г.

През 2013 г. са внесени 5 ЗИД на КТ (вкл. 3 от ПГ), от които е приет само един. Отделно КТ е променен чрез ПЗР на Закона за публичните финанси. Въведен е институтът на отпуск при осиновяване на дете от 2 до 5-годишна възраст, както и определянето за разходите за основно и допълнителни възнаграждения на лица, заети по трудово правоотношение в държавната администрация.

2014 г.

През 2014 г. са внесени 4 ЗИД на КТ, но нито един не е приет. За сметка на това, КТ е променян 12 пъти с ПЗР на други закони, а основните промени са:

- Положеният извънреден труд през календарната година се отчита пред ГИТ;
- Въвежда се трудов договор за обучение;
- Въвежда се договор за стажуване и условията за провеждане на стажуването;
- Изменение при случаите на прекратяване на трудовото правоотношение от работодателя без предизвестие в случаите при приключване на дейността на работодателя (чл. 327, ал.2);

2015 г.

През 2015 г. са внесени от н.п. 5 ЗИД на КТ, два от които са приети. Отделно КТ е изменян и допълван чрез ПЗР на три други закона, а най-съществените промени са следните:

- Платеният годишен отпуск се ползва с писмено разрешение от работодателя;
- На работниците и служителите, които изповядват вероизповедание, различно от източноправославното, работодателят е длъжен да разрешава по техен избор ползване на част от годишния платен или неплатен отпуск за дните на съответните религиозни празници, но не повече от броя на дните за източноправославните религиозни празници;
- Работодателят има право да предостави платения годишен отпуск на работника или служителя и без негово съгласие по време на престой повече от 5 работни дни, при ползване на отпуска едновременно от всички работници и служители, както и в случаите, когато работникът или служителят след покана от работодателя не е поискал отпуск до края на календарната година, за която се полага;
- Работодателят е длъжен да разреши платения годишен отпуск на работника или служителя до края на годината, освен ако ползването му е отложено;
- Платеният годишен отпуск се ползва до края на календарната година, за която се отнася;
- За работодателите е въведено задължение за поддържане на трудови досиета.

3.2. Закон за насърчаване на заетостта

За 6 години ЗНЗает. е променян 15 пъти, 10 от които чрез ПЗР на други закони. През периода са внесени 8 ЗИД на закона (вкл. 2 от н.п.), като 5 от тях са приети влезли в сила.

2010 г.

През 2010 г. е внесен и приет един ЗИД на ЗНЗает. Отделно законът е променян 3 пъти чрез ПЗР на други закони, като промените са следните:

- Уредени са взаимоотношенията между НАП, АЗ и ИА "ГИТ", АСП, БАИ, АХУ, НОИ, НАПОО;
- Изменени и допълнени са хипотезите за разходване на средствата за активна политика по заетостта;
- Изменени са условията за прекратяване на регистрацията на безработен;
- Удължен е срокът за последваща регистрация за безработица;
- Възложени са допълнителни задължения за работодателите по отношение на информирането на АЗ за броя свободни места, подбора и др.;
- Въведено е задължение за работодателите да обявяват в териториалните поделения на Агенцията по заетостта свободните работни места за лица, работещи по трудово правоотношение, в администрация, в държавни и общинските предприятия;
- Въведен е регистрационен режим за посредничеството за наемане на работа;
- Изменени и допълнени са средствата, които се отпускат за програми и мерки за заетост;
- Изменени са субектите, на които се предоставят средства за програми и мерки за заетост;
- Допълнени са лицата, които съвместно със социалните партньори и държавните институции могат да разработват програми и мерки за заетост;
- Дадена е уредба на субсидирането на стажуването;
- Изменена е уредбата на насърчаването на предприемачеството;
- Дадена е уредбата на т.нар. "зелено работно място";
- Допълнена е уредбата за обучението за оgramотяване и професионалното ориентиране;
- Изменена е уредбата на разрешенията за работа на чужденци в България;
- Изменена и допълнена е уредбата на условията и реда за регистрация на предприятия, осигуряващи временна заетост;
- Изменени са административно-наказателните разпоредби и разпоредбите за контрол.

2011 г.

През 2011 г. е внесен и приет един ЗИД на ЗНЗает. Отделно законът е изменен и с ПЗР на Закона за чужденците в Република България. Измененията са следните:

- Създадено е Държавно предприятие "Българо-германски център за ПОО";
- Създадена е компетентност на МТСП да наложи ограничения на достъпа на чужденци до пазара на труда;
- Дадена е компетентност на ИА ГИТ да извършва контрол по наемането на работа на чужденци при оценка на съответния риск;
- Дадена е допълнителна уредба на вискоквалифицираната заетост на чужденците в България;
- Разширен е обхватът на закона по отношение на граждани на трети държави, като им е дадена възможност да бъдат регистрирани като безработни;
- Въведени са допълнителни задължения за работодателите, които наемат чужденци;
- Въведена е забрана за наемането на работа на незаконно пребиваващи на територията на Република България чужденци и уредба в случай на нарушаване на забраната;
- Изменени административно-наказателните разпоредби;
- Дадено определение на "вискоквалифицирана заетост", "синя карта на ЕС", "незаконно пребиваващ чужденец", "незаконно наемане на работа на чужденец".

2012 г.

През 2012 г. е внесен, но не е приет един ЗИД на ЗНЗает. Законът обаче е изменен чрез ПЗР на Кодекса на труда. Измененията са следните:

- Агенцията по заетостта става администратор на таксите за регистрация на предприятия, които осигуряват временна работа;
- Изменение при уведомяването на АЗ при започване на работа;
- Допълнение при правото на полагане на висококвалифициран труд от чужденци, притежаващи синя карта;
- Създава се институтът на "предприятието, осигуряващо временна работа" и е дадена детайлна уредба относно реда и условията за регистрация, публичните регистри на тези предприятия, основанията за прекратяване на регистрацията и процедурата за това, както и правата и задълженията на това предприятие;
- Изменения в контрола и административно-наказателните разпоредби във връзка с въвеждането на предприятието за временна работа.

2013 г.

През 2013 г. са внесени три ЗИД на ЗНЗает., от които е приет един, но законът е променен и два пъти с ПЗР на други закони. Измененията са следните:

- Изменение в статута на Агенцията по заетостта;
- Допълнение на администрираните от АЗ приходи от такси за разрешения;
- Изменение в допустимите за изразходване за активна политика разходи;
- Въвеждането на схеми за минимална помощ по регламент (ЕС) № 1407/2013;
- Редуциране на случаите, при които се прекратява регистрацията на безработните лица;
- Изменение при средствата, които се предоставят за изпълнение на мерките и програмите за насърчаване на заетостта и, по-специално - средствата за стипендии и др.;
- Въведена е мярка за насърчаване на разкриването на работни места на непълнен работен ден и на място за чирак на безработно лице до 29-годишна възраст;
- Дадена е уредба относно реда за предоставяне на средства при чиракуване;
- Изменение при мерките за защита и запазване на заетостта;
- Развиване на мрежа от служби по трудови и социални въпроси в съответни задгранични представителства на Република България;
- Допълнена и изменена уредбата относно наемането на работа на чуждестранно лице и на чуждестранно лице от трета страна;
- Въведено е изискване за равнопоставеност между местните лица и чуждестранните лица, притежаващи единно разрешение за пребиваване и работа;
- Изменена е уредбата относно висококвалифицираната заетост на чужденци.

2014 г.

През 2014 г. е внесен и приет един ЗИД на ЗНЗает. Законът е изменен и чрез ПЗР на Закона за професионалното образование и обучение. Промените са насочени към облекчаване на регистрационния режим при услугите срещу безработица, вкл.:

- Лицата, които имат право да предоставят посреднически услуги по заетостта, съгласно законодателството на друга държава-членка на Европейския съюз, или на друга държава – страна по Споразумението за Европейското икономическо пространство, или на Конфедерация Швейцария, не подлежат на регистрация, когато извършват тези услуги временно или еднократно в Република България;
- Отменя се задължението за регистрация на посредническите договори, сключени с чуждестранен работодател или корабпритежател;

- За правонарушителите се предвижда административнонаказателна отговорност;
- Предвижда се безсрочна регистрация за извършване на посредническа дейност по наемане на работа;
- Започналите процедури за регистрация се довършат по реда на новия закон.

2015 г.

През 2015 г. е внесен и приет един ЗИД на ЗНЗает. Отделно, законът е променян два пъти чрез ПЗР на други закон, като измененията са следните:

- Транспонира се в българското законодателство Регламент (ЕС) № 1304/2013 и се определя МТСП за орган по изпълнение;
- Въвеждат се изискванията на Регламент (ЕС) № 1407/2013 и Регламент (ЕС) № 651/2014;
- Въвежда се възможност ГРАО да дава информация на ДБТ относно търсещите работа лица;
- Изменена и допълнена е уредбата относно забраната на работодателите, както и институциите, осъществяващи обучение на възрастни или професионално ориентирани, да получават средства по този закон в случаите, предвидени в чл. 5б;
- Дадена е уредба относно обучението в изпълнение на програмата Държавно предприятие „Българо-германски център за професионално обучение“;
- Дадени са легални дефиниции.

4. Правосъдие и обществена сигурност

4.1. Наказателен кодекс

Упражняването на наказателна репресия върху гражданите за извършени от тях деяния, които са обявени за престъпни, е ключов елемент от защитата на правата и законните интереси на физическите и юридически лица, за да може всяка една икономика да бъде ефективно защитавана срещу посегателства.

В този смисъл представляват интерес промените в Наказателния кодекс, като единствен законодателен акт, с който се въвеждат, изменят и отменят състави на престъпления.

Прави впечатление огромният брой от неприети или неразгледани ЗИД на НК - през разглеждания период са внесени **39 ЗИД на НК**, от които са приети **едва 8**. В същото време, са осъществени промени чрез **ПЗР на 11 други закони**. Така **общият брой на направените за 6-годишния период промени е 19**.

2010 г.

През 2010 г. са внесени 10 ЗИД на НК, като само един от тях е приет. Отделно кодексът е променян чрез ПЗР на други два закона, като основните промени са:

- Премахната е обществената опасност на деянията, извършени от лице, което е действало като служител под прикритие в рамките на определените му правомощия по закон;
- Изменен е режимът на определяне на наказанието в случаите на сключване на споразумение с Прокуратурата пред съда;

- Изменен е квалифицираният състав на телесна повреда, причинана по хулигански, расистки или ксенофобски подбуди, и са завишени наказанията за тези деяния, извършени при условията на опасен рецидив;
- Завишени са наказанията за състави на престъпленията, свързани с разврат, и са въведени нови състави на престъпления от този вид;
- Въведена е наказателна отговорност за противозаконно придобиване, съхраняване, разкриване или разпространение на данни, каквито се събират, обработват, съхраняват или използват съгласно Закона за електронните съобщения;
- Изменения относно престъпленията, свързани с оставянето без надзор над лице, намиращо се под родителски грижи или настойничество, без надзор и достатъчна грижа и с това е създадена опасност за неговото физическо, душевно или морално развитие;
- Допълнен е съставът на документната измама;
- Въведена е отговорност за изкупуване или извършване на търговска дейност с отпадъци от черни или цветни метали без лиценз;
- Увеличени са наказанията по квалифицираните състави на състав от престъпленията против митническия режим;
- Изменен е съставът на престъпленията против паричната и кредитната система, като е въведена наказателна отговорност на представителите на юридически лица;
- Изменен е съставът на престъпление против правосъдието, относно склоняване на длъжностно лице към престъпление.

2011 г.

През 2011 г. НК е изменян и допълван с два ЗИД. Основните промени са следните:

- Криминализирана е жестокостта към гръбначните животни, както и противозаконното унищожаване, повреждане, придобиване, държане или отчуждаване на екземпляр от защитен вид от дивата флора или фауна;
- Създадена е и нова глава "Престъпления против спорта";
- Въведени са и нови състави на престъпленията срещу републиката;
- Криминализирана е незаконната търговия с черни и цветни метали;
- Изменен е основният състав на незаконното провеждане на хазартни игри;
- Изменен е наказателният режим на държане и използване на взривоопасни вещества;
- Изменения са направени и при престъпленията против околната среда.

2012 г.

През 2012 г. са внесени 5 ЗИД на НК (всичките от н.п.), като само 1 е приет. НК е променян и чрез ПЗР на 4 други закона. Промените се отнасят до престъпленията при военна служба.

2013 г.

През 2013 г. са внесени 3 ЗИД на НК (всичките от н.п.), като само един е приет.

- Променени са съставите, свързани с трафик на хора;
- Допълнени са квалифицираните състави на убийството (чл. 116). Изключена е вината относно деяния, извършени от пострадали от трафик на хора;
- Въведена е отговорност за нанасяне на телесна повреда на учител и с цел отнемане на телесен орган, тъкан, клетка или телесна течност от пострадалия.

2014 г.

През 2014 г. са внесени 9 ЗИД на НК (7 от тях са от н.п.), като един е приет. Промени са направени и чрез ПЗР на три други закона, вкл.:

- Въведена е наказателна отговорност за разпространяването на заблуждаваща или невярна информация, или други сведения за банка или финансова институция, които могат да доведат до всяване на смут и страх в населението;
- Изменени и допълнени са престъпленията против политическите права на гражданите, свързани с приемане на новия Изборен кодекс;
- Дадена е легална дефиниция на понятието "Задължителни осигурителни вноски за държавно обществено осигуряване или за здравно осигуряване в големи размери".

2015 г.

През 2015 г. са внесени 10 ЗИД на НК, като 8 от тях са приети под формата на два обединени законопроекта. Освен това, НК е променян с ПЗР на два други закона.

По-съществените промени са следните:

- Въведени са нови състави на престъпления и невинност на извършването на престъпления от лица, които са жертва на трафик на хора, и са принудени да участват в порнографски материали;
- Завишени са наказанията за шофиране в нетрезво състояние и въведена отговорност за извършване на тези деяния при условията на повторност;
- Въведена е отговорност за даване на облага със съгласие на длъжностното лице, чуждото длъжностно лице или лице, което твърди, че може да упражни влияние;
- Въведена е наказателна отговорност за осуетяване или възпрепятстване на европейска заповед за защита;
- Изменен е наказателноотговорният режим на превеждане на хора през границата.

4.2. Закон за съдебната власт

За 6 години ЗСВ е променян общо 25 пъти, 21 от които чрез ПЗР на други закони, вкл. едно решение на Конституционния съд. За периода са внесени общо 10 ЗИД, 4 от които са приети.

2010

През 2010 г. ЗСВ е изменен с един ЗИД (обединяващ два ЗИД) и с ПЗР на Закона за лечебните заведения. Основните промени са:

- Въведен е принципът на случайния подбор при разпределението на делата в НСС;
- Внесени са изменения и допълнения в определянето на дейностите на ВСС;
- Изменена е уредбата на съдебните помощници;
- Изменена е уредбата на конкурсите за:
 - първоначално назначаване в органите на съдебната власт;
 - младши съдии и младши прокурор;
 - магистратски длъжности в съдилищата;
 - повишаване в длъжност;
 - преместване на съдия, прокурор и следовател в органите на съдебната власт;
 - избор на административни ръководители на органите на съдебната власт;
- По отношение на магистратите въведени са:
 - нови изисквания към кандидатите за съдии в различните нива на съдебната система, към кандидатите за членове на ВСС и към Главния инспектор;
 - условията и редът за избор на членове на ВСС от парламентарната квота;
 - задължение за членовете на ВСС да предприемат необходимите действия за получаване на достъп до класифицирана информация;

- уточнение по отношение на възстановяването на длъжност на член на ВСС, която той е заемал, преди да бъде назначен за такъв;
- времево ограничение на мандата на председатели на отделения във ВКС и ВАС;
- кадрови дела на магистратите, както и изисквания за тяхното съдържание;
- нов ред и условия за придобиване, повишаване и понижаване в ранг;
- изменения в материята на несъвместимостта с магистратска длъжност;
- нова уредба на атестирането на магистрати и придобиване на статут на несменяемост;
- нов ред за предлагане и предоставяне на поощрения;
- Изменена е уредбата на постоянните комисии, вкл. създадени са комисии по професионална етика и са определени техните правомощия; Променени са правомощията на Комисията по предложенията и атестирането на съдии, прокурори и следователи;
- Въведен е мандат и хипотези за прекратването на мандата на член на УС на НИП;
- Введена е уредба на Специализирания наказателен съд (СНС), Специализирания апелативен наказателен съд (САНС), Специализираната прокуратура (СП), Специализираната апелативна прокуратура (САП) и Специализиран отдел в НСС;
- Нов ред за свикване на ОС на административните, окръжните и районните съдилища.

2011

През 2011 г. са внесени два ЗИД на ЗСВ, един от които е приет. Освен това, законът е променен с ПЗР на други 4 закона (за отбраната, за лечебните заведения, за защита на личните данни и за митниците), както и с решение на Конституционния съд (д.№6/2011 г.). Променени са:

- Уредбата на двете подкомисии на КПАСПС – на съдии и прокурори, и на следователи;
- Уредбата относно публикуването на съдебни актове в интернет;
- Законова делегация за издаване на наредба за условията и редът за извършването на съдебномедицинските, съдебно-психиатричните и съдебно-психологичните експертизи, включително и за заплащането на разходите на лечебните заведения.

2012

През 2012 г. ЗСВ е променен с един ЗИД и с ПЗР на два други закона – Закон за резерва на въоръжените сили и Кодекс за социално осигуряване. Основните промени се отнасят до:

- Условията и реда за избор на членове на ВСС при изтичане на мандата на стария състав на ВСС, както и за избор на Главен инспектор и инспектори към ИВСС;
- Нова регламентация и процедура за разглеждане на заявления срещу нарушаване правото на разглеждане и решаване на делото в разумен срок (нова глава IIIа);
- Процедурите за избор на административни ръководители по чл. 167 от ЗСВ, кандидати за председатели на ВКС и ВАС, Главен прокурор и Директор на НСС;
- Създаване на Централно бюро за съдимост;
- Правото на Министъра на правосъдието да издава наредба за реда за изграждане, използване и развитие на автоматизираните информационни системи в съдебната власт;
- Нова уредба на обещанията за неразглеждане в разумен срок.

2013

През 2013 г. е променен с един ЗИД и с ПЗР на 7 други закона. Променят се:

- Бюджетните правомощия на Инспектората на ВСС и на Главния инспектор;
- Материята на несъвместимостта;
- Задължението на магистратите да декларират доходи и имущество пред Сметната палата;
- Уредбата относно информационното обслужване на ВСС и съдилищата;

- Терминологията във връзка със влизане в сила на Закона за публичните финанси (вместо „републикански“ – „държавен“ бюджет) във връзка с това, че средствата, необходими за изплащане на обезщетения ще се изплащат от държавния бюджет.

2014

През 2014 г. ЗСВ е променен с ПЗР на 5 други закона. През същата година е внесен и един ЗИД на закона, който обаче не е приет. Основните промени са следните:

- Дадена е възможност на МС да одобрява допълнителни разходи по бюджета на МП до размера на фактически изплатените обезщетения по чл. 60и;
- Възложено е на Главния прокурор да ръководи Бюрото по защита по Закона за защита на лица, застрашени във връзка с наказателно производство, и да осъществява правомощията на работодателя за служителите в него;
- Относово е изменена материята на несъвместимостта;
- Въведена е уредба на преводачите в гражданския, административния и наказателния процес и е изменена уредбата на ГД „Охрана на съдебната власт“.

2015

През 2015 г. ЗСВ е променен с ПЗР на закона за МВР. През същата година са внесени и два ЗИД на закона, които обаче не са приети. Премахната е уредбата на координацията и взаимодействието при провеждане на досъдебни производства между Прокуратурата на РБ, органите на МВР, Държавна агенция "Национална сигурност" и митническите органи.

4.3. Закон за МВР

За 6 години ЗМВР е променян общо 21 пъти, 15 от които чрез ПЗР на други закони. **Приет е и един изцяло нов закон.** За периода са внесени общо 13 ЗИД, 5 от които са приети. От внесените ЗИД 9 са на народни представители, а 4 са с вносител Министерския съвет.

2010 г.

През 2010 г. ЗМВР е променен с един ЗИД, вкл.:

- ГД „Пожарна безопасност и спасяване“ и ГД „Гражданска защита“ са обединени в ГД „Пожарна безопасност и защита на населението“
- Правомощията на МВР са насочени към досъдебното производство, вкл.:
 - Звената от ГД „Досъдебно производство“ преминават към ГД „Криминална полиция“;
 - Към ГДКП се създава звено с методически функции над цялата наказателно-процесуална дейност;
- Регламентират се статутът и основните дейности и задачи на Дирекция „Международно оперативно сътрудничество“ (ДМОС), Специализирания отряд за борба с тероризма (СОБТ) и дирекция „Специална куриерска служба“ (ДСКС);
- Въведени са нови норми, свързани с изпълнението на критериите за присъединяване на Република България към Шенгенското пространство, и се въвеждат специфични понятия на европейското законодателство, вкл. променени са:
 - Глава седма „Дейности на главните, областните и специализираните административни дирекции на МВР и правомощия на органите им“;
 - Глава единадесета „Оперативно-издирвателна дейност“;
 - Глава тринадесета „Информационна дейност“;
- Регламентира се възможността за осъществяване на въздушно наблюдение на границите;
- Допълват се разпоредбите за държавната служба в МВР и, по-специално - редът за участие в международни мисии, както и административнопроизводствените правила при дисциплинарно производство и освобождаване от служба в МВР.

2011 г.

През 2011 г. са внесени 4 ЗИД на ЗМВР (вкл. 3 от н.п.), от които е приет само един. Отделно законът е променян и с 4 други закона, вкл.:

- Променено е наименованието на правото на отпуск за работа във вредни за здравето условия с „допълнителен платен годишен отпуск за работа при специфични условия и рискове за живота и здравето“ (съгласно новата редакция на чл. 156, ал.1, т.1 от КТ);
- Министърът на вътрешните работи е оправомощен да определя за държавните служители по-благоприятни размери на допълнителен платен годишен отпуск за работа при специфични условия и рискове за живота и здравето;
- Дава се възможност на държавните служители да се изплащат допълнителни възнаграждения и за изпълнение на специфични служебни дейности;
- Изменена е уредбата относно неплатения отпуск за участие в избори;
- Създадена е преpraщаща норма, уреждаща обработването на лични данни по реда на ЗЗЛД
- Допълнена е уредбата относно осъществяването на държавен противопожарен контрол върху структурите на пряко подчинение на Министъра на отбраната и Българската армия.

2012 г.

През 2012 г. е внесен и приет един ЗИД на ЗМВР, с вносител МС. Допълнително законът е променен с ПЗР на Закона за държавния служител, а основните промени са следните:

- Главните дирекции „Криминална полиция“ и „Охранителна полиция“ са обединени в нова ГД „Национална полиция“;
- Въведени са повече правомощия на главния секретар на МВР да координира основните дейности - полицейската дейност и дейността по спасяване и противодействие на пожари;
- Въведен е стандарт „абсолютна необходимост“ при използването на оръжие, физическа сила и помощни средства от полицейските органи, вкл.:
 - задължение за полицейските органи да вземат всички мерки за опазване живота и здравето на лицата, срещу които са насочени физическата сила и помощните средства;
 - забрана за използване на животозаstrашаваща сила за задържане или предотвратяване бягството на лице, извършващо или извършило ненасилствено деяние, освен ако лицето не представлява опасност за живота и здравето на другото;
 - въвеждане на задължение да се преустанови употребата на оръжие, незабавно след постигане на целта за задържане;
 - разписване на правилото за предварително планиране на полицейските операции и тяхното контролиране в хода на изпълнението, така че всеки риск за човешкия живот и здраве да е минимален.
- Регламентирани са правомощия на дирекция АФКОС да извършва административни проверки за идентифициране на нередности и измами, засягащи финансовите интереси на Европейския съюз;
- Регламентирано е съдържанието на реквизитите на писмените полицейски разпореждания, доколкото те представляват индивидуален административен акт по смисъла на АПК;
- Усъвършенствана е правната база за работа с Шенгенската информационна система.

2013 г.

През 2013 г. е внесен и приет един ЗИД на Закона за МВР. Законът е променен и чрез ПЗР на 5 други закона. Освен това, през 2013 г. е внесен и **проект на изцяло нов ЗМВР, който е приет през 2014 г.**

Направените през 2013 г. изменения са във връзка с:

- Лицата, за които е допустимо, като ръководители на звена в системата на МВР, да назначават лица на държавна служба;

- Влизането в сила на Закона за публичните финанс, вкл. относно издръжката на МВР, задължителното застраховане, здравното и обществено осигуряване на служителите на МВР и плащанията по договори за възлагане на обществени поръчки;
- Заповедите на Министъра за въвеждане на временни ограничения по чл. 150, ал.1;
- Използването на служител под прикритие по заповед на министъра;
- Отмяна на уредбата за дейността на Дирекция „Вътрешна сигурност“ и прехвърлянето на тази уредба в Правилника за прилагането на закона;
- Въведени са две нови дейности на МВР: 1. относно превенцията на терористичната дейност и 2. относно дейността по оценка и контрол на експлозивите;
- От системата на МВР са премахнати Дирекция "Оперативни технически операции" и Главна дирекция "Борба с организираната престъпност".

2014 г.

През 2014 г. са внесени, но отхвърлени, три ЗИД на ЗМВР. Освен това е приет изцяло нов закон, който е внесен през 2013 г. Промени в ЗМВР са направени и с ПЗР на три други закона, вкл.:

- Изменена е уредбата относно неплатения отпуск за участие в избори;
- Изменения са направени и във връзка със закриването на Министерството на инвестиционното проектиране и реструктурирането на МРР в МРРБ;
- Въведена е заповед на министъра на вътрешните работи за определяне на условия и ред за безплатно пътуване на служителите на МВР в градския транспорт.

2015 г.

През 2015 г. са внесени три ЗИД на Закона за МВР, 1 от които е приет. Също така, законът е изменен 2 пъти с ПЗР на други закони. По-съществените промени са следните:

- Уточнено е трудът на кои служители се зачита за първа категория;
- Създадени са два нови раздела:
 - Раздел Va „Осигуряване на достъп на гражданите до службите за спешно реагиране чрез Националната система за спешни повиквания с ЕЕН 112“;
 - Раздел VIIa “Превантивна дейност” в Част II, глава II;
- Променени са структурата и основните дейности на министерството, вкл.:
 - структурата и функциите на ГДБОП, ГДНП и на областните дирекции на МВР;
 - функциите на министъра и на главния секретар;
 - структурата и функциите на политическия кабинет;
 - въведена е фигурата на административния секретар;
 - премахната е уредбата на нещатните сътрудници;
 - нова уредба за дирекциите в МВР;
- Изменена е уредбата относно полицейските разпореждания;
- Дадена е уредба на въздухоплавателните средства като средство за охрана на границата;
- Направени са изменения по отношение на щатния състав на МВР, вкл.:
 - Почивките и отпуските;
 - Определянето на възнаграждения, материално и социално осигуряване;
 - уредбата на държавната служба в МВР и процедурата за назначаване или преминаване на държавна служба;
 - статута на държавните служители в МВР;
 - Уточнено е трудът на кои служители се зачита за първа категория;

4.4. Закон за частната охранителна дейност

За 6 години Законът за частната охранителна дейност (ЗЧОД) е променян 7 пъти, 5 от които чрез ПЗР на други закони. Освен това, през периода са внесени и приети два ЗИД.

2010 г.

През 2010 г. ЗЧОД е променен с един ЗИД и с ПЗР на два други закона, вкл.

- Препращане към Закона за оръжията, боеприпасите, взривните вещества и пиротехническите изделия (ЗОБВВПИ) относно извършване на въоръжена охрана;
- Предоставяне на компетентност на служителите от ГДНП да извършват контрол върху лицата, извършващи дейността, и по ЗОБВВПИ;
- Разширен е кръгът на лицата от системата на МВР, които могат да осъществяват контрол върху лицата, осъществяващи ЧОД.

2011

През 2011 г. е внесен и приет един ЗИД на ЗЧОД. По важните изменения включват:

- Въвеждане на детайлна описание на лицата, имащи право да извършват ЧОД;
- Регистрационният режим за самоохрана е променен в лицензионен и е изменено определението на термина "самоохрана";
- Навсякъде към лицата, имащи право да извършват дейността, са добавени и търговци от държава-членка на ЕС и ЕИО или Конфедерация Швейцария, вкл. законово е уредено удостоверяването на търговците от тези държави, че отговарят на изискванията на ЗЧОД;
- Допълнен е списъкът с документи, необходими за издаване на лиценз;
- Изменен е режимът на уведомяване на ОД на МВР при поемане на обект за охрана;
- Изменени са изискванията и статутът на ръководителя на охранителната дейност и охранителите, вкл. по отношение на тяхната квалификация;
- Изменена е уредбата относно несъществуващия към момента Единен автоматизиран централизиран регистър на лицата, извършващи частна охранителна дейност;
- Изменени са административно-наказателни разпоредби.

2012

През 2012 г. не са внасяни ЗИД на ЗЧОД, но законът е променен с ПЗР на ЗМВР, вкл.:

- Директорът на ГД "Национална полиция" получава правомощия:
 - да издава лиценз за ЧОД (вкл. изменен е редът за издаване на лиценз);
 - да утвърждава план за първоначално обучение на охранители и ръководители на охранителната дейност;
- Възложено е на зам.-директора на ГД "Национална полиция" да председателства Консултативния съвет за сътрудничество по въпросите на частната охранителна дейност;
- ГДНП получава правомощия да издава актове за установяване на нарушения.

2013

През 2013 г. ЗЧОД не е изменян нито със ЗИД, нито с ПЗР.

2014

През 2014 г. не са внасяни ЗИД на ЗЧОД, но законът е променен с ПЗР на ЗМВР, вкл.:

- Правомощията за издаване на лиценз за ЧОД и за определяне на план за първоначално обучение на охранители и ръководители на охранителна дейност са прехвърлени от директора на ГД „Национална полиция“ към директора на ГД „Охранителна полиция“.
- Председателстването на КС за сътрудничество по въпросите на ЧОД е прехвърлено от зам.-директора на ГСНП към зам.-директора на ГДОП;

- Изменен е списъкът с документи, необходими за издаване на лиценз , вкл. премахнато е изискването за предоставяне на актуално състояние;
- Изменени са административно-наказателни разпоредби.

2015

През 2015 г. не са внасяни ЗИД на ЗЧОД, но законът е променен с ПЗР на Закона за забрана на химическото оръжие и за контрол на токсичните химически вещества и техните прекурсори, вкл.:

- Изменен е редът за заявяване на промени в обстоятелствата по лиценза;
- Лицензиращ орган става отново директорът на ГД „Национална полиция“. На същия са върнати и правомощията да определя план за първоначално обучение на охранители;
- Зам.-директорът на ГД "Национална полиция" отново поема председателството на Консултативния съвет за сътрудничество по въпросите на частната охранителна дейност.

4.5. Закон за ДАНС

За 6 години ЗДАНС е променян общо 15 пъти, 11 от които чрез ПЗР на други закони. През периода са внесени 6 ЗИД, 4 от които са приети и влезли в сила.

2010 г.

През 2010 г. е внесен и приет един ЗИД на ЗДАНС. Освен това, в закона са направени промени чрез ПЗР на два други закона, вкл.:

- Въведена е функция по контраразузнаване;
- Изменено е задължението за деклариране на конфликт на интереси от служители от ДАНС;
- Въведено е ново основание (при влизане в сила на акт по ЗПРКИ) за прекратяване на служебното правоотношение на държавен служител в ДАНС, както и за прекратяване на правомощията на председателя на ДАНС;
- Дадена е уредба на получаването на възнаграждения от държавните служители в ДАНС при дългосрочно командироване по реда на Закона за дипломатическата служба;
- Изменени са правомощията на органите на агенцията по отношение на осъществяване на дейността им по отношение сигурността на Министерството на отбраната, структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната и Българската армия;
- Изменена е легалната дефиниция на „Свързани лица“ по смисъла на ЗДАНС.

2011

През 2011 г. не са внасяни ЗИД на ЗДАНС, но законът е променян с ПЗР на два други закона, вкл.:

- Допълнени са правомощията на агенцията при издаване на разрешения за продължително, дългосрочно и постоянно пребиваване, и на визи;
- Изменен е редът за определяне на възнаграждението на агенти и сътрудници, както и за определяне размера на заплатата за най-ниската длъжност;
- Изменена е уредбата на обезщетенията при прекратяване на пълномощията на председателя и на зам.-председателите, както и на служебното правоотношение на държавните служители.

2012

През 2012 г. не са внасяни ЗИД на ЗДАНС, но законът е променен чрез Закона за държавния служител. Въведено е правомощие на председателя на ДАНС, след получено писмено съгласие от служителя, да го командирова в друга администрация за срок не повече от две години.

2013

През 2013 г. са внесени три ЗИД на ЗДАНС, два от които са приети. Освен това, законът е изменян с ПЗР на три други закона, вкл.:

- Променен е статутът на агенцията във връзка с влизането в сила на Закона за публичните финанси (председателят на ДАНС става първостепенен разпоредител с бюджет);
- Предоставена е възможност председателят на агенцията да оправомощи зам.-председател за осъществяване на сътрудничество с органите на МВР;
- Променена е уредбата на функциите и правомощията на агенцията и служителите ѝ, вкл. възложена им е разследваща функция и им е предоставено право да извършват обиск и да задържат лица до 24 часа;
- Изменен е редът за назначаване на председателя на ДАНС и неговите заместници и е въведено задължение за полагане на клетва пред НС;
- Въведени са фигурата и правомощията на административния секретар;
- Въведено е задължително здравно и социално осигуряване и застраховане на служителите в ДАНС за сметка на държавния (вместо на републиканския) бюджет;
- Предоставено е право на Президента на РБ чрез Министър-председателя да получава становища и анализи от Председателя на ДАНС по въпроси за външната политика, свързани с националната сигурност.

2014

През 2014 г. е внесен и приет един ЗИД на ЗДАНС. Освен това, законът е променен чрез ПЗР на ЗМВР. Чрез измененията се въвеждат:

- Стандарти за абсолютна необходимост при използването от органите на агенцията на огнестрелно оръжие, помощни средства и физическа сила;
- Изискване за спиране на употребата на оръжие, след като е постигната целта на използването;
- Забрана за употребата на оръжие за задържане или предотвратяване бягството на лице, извършващо или извършило ненасилствено деяние, ако лицето не представлява опасност за живота и здравето на другото;
- Забрана за използване на животозастрашаваща сила или помощни средства, които могат да увредят здравето, за задържане или предотвратяване бягството на лице, извършващо или извършило ненасилствено деяние, ако лицето не представлява опасност за живота и здравето на другото.

2015

През 2015 г. е внесен един ЗИД на ЗДАНС, който обаче е приет през 2016 г., поради което няма да бъде разглеждан в настоящия анализ. През 2015 г. законът е променян с ПЗР на два други закона. Измененията включват:

- Допълнение в целта на ДАНС (защитава от посегателства и националните интереси);
- Две нови основни дейности на агенцията - информационна и аналитична;
- Промяна в реда за назначаване на председателя на ДАНС и неговите заместници, както и премахване на полагането на клетва пред НС;
- Задължение за председателя да отчита изпълнението на бюджета на ДАНС;
- Промяна в статута на служителите на агенцията и в задължението им за деклариране на конфликт на интереси;
- Задължително полагане на изпит при обучение за кариерно израстване преди конкурсната процедура;
- Промяна в реда за командироване на служители от агенцията в друга администрация;
- Приравняване към първа категория на труда на председателя и неговите заместници;

- Промени в уредбата на обезщетенията при прекратяване на пълномощията;
- Премахване на разследваща функция на агенцията;
- Отмяна на правото на органите на агенцията да извършват обиск и да задържат лица;
- Премахване на посредническата роля на Министър-председателя по отношение предоставянето на информация, поискана от Президента;
- Удължаване на срока за изготвяне и внасяне в Министерския съвет на доклад за дейността на ДАНС от 31 януари на 31 март всяка година;
- Промяна в легалната дефиниция на понятието „Национална сигурност“.

5. Секторни закони

В този раздел са включени закони, които обособяват цели структури за административно регулиране и контрол върху определени видове стопанска дейност в икономиката. Прави впечатление, че законодателят се лута между радикални изменения и последващата им отмяна и връщане на стари положения.

Първата група секторни закони засяга управлението и опазването на природните ресурси в България. Правният режим на тези дейности е „разхвърлян“ в няколко десетки закона, като най-важните от тях са: Закон за енергетиката, Закон за водите, Закон за управлението на отпадъците, Закон за енергията от възобновяеми източници, Закон за подземните богатства. Прави впечатление, особено що се отнася до Закона за енергетиката и Закона за енергията от възобновяеми източници, че нормативната уредба се променя драстично почти всяка година, което говори за липса на визия за дългосрочно развитие и уреждане на законодателно ниво на тези обществени отношения. Иначе казано, законодателят експериментира прекалено често с нормативната уредба, което в крайна сметка води до несигурност у адресатите на въпросните закони и хаос в обществените отношения, които са предмет на регулиране.

Втората група секторни закони засягат сектор „Земеделие“, вкл.: Закон за собствеността и ползването на земеделските земи, Закон за арендата в земеделието и Закона за опазване на селскостопанското имущество. Основните изводи от промените в тези закони са публикувани по-долу, в т. 5.7.

5.1. Закон за енергетиката

За 6 години Законът за енергетика е променян общо 26 пъти, 14 от които чрез ПЗР на други закони. Общо за периода са внесени 24 ЗИД на закона, като само 12 от тях са приети.

2010 г.

През 2010 г. са внесени и приети 4 ЗИД на ЗЕ. Законът е променен и чрез ПЗР на Закона за предотвратяване и разкриване на конфликт на интереси. Изменена е уредбата относно:

- ДКЕВР;
- Преференциалните цени за продажба на ел. енергия, произведена по високоефективен комбиниран начин от централи с комбинирано производство на електро- и топлоенергия;
- Признатите разходи за „задължение към обществото“;
- Вещните права;

- Реда за включване в сградна инсталация;
- Принудително административните мерки;
- Допълнени са нови състави на административни нарушения.

2011 г.

През 2011 г. Законът за енергетика е променян с ПЗР на два други закона, вкл.:

- Допълнени са правомощията на Министъра на енергетиката;
- Изменени са принципите на работа на ДКЕВР;
- Изменени са признатите разходи за „задължение към обществото“;
- Изменена е уредбата на изкупуването на ел. енергия от обществен доставчик и краен снабдител;
- Изменена е уредбата за производството на топлинна енергия;
- Дадено е определение на "Енергийни ресурси" и "Място на присъединяване към електрическата мрежа"

2012 г.

През 2012 г. са внесени 3 ЗИД на ЗЕ, като само 1 от тях е приет. Отделно, ЗЕ е променян с ПЗР на 2 други закона, като измененията са свързани предимно с промени в състава на МС и в използваната от закона терминология.

2013 г.

През 2013 г. са внесени 4 ЗИД на ЗЕ, като 3 от тях са приети. Отделно, ЗЕ е променян с ПЗР на 4 други закона, като измененията са свързани с преобразуването и реструктурирането на министерства, както и с правомощията на новите министерства и на ДКЕВР. Основните промени са направени чрез Закона за енергия от възобновяеми източници (ЗЕВИ), поради което те ще бъдат разгледани по-долу (в частта за промените в ЗЕВИ през 2013 г.).

2014 г.

През 2014 г. са внесени 5 ЗИД на ЗЕ, като 1 от тях е приет. Измененията се отнасят до размерите, разположението и специалният режим за упражняване на сервитутите, както и са във връзка с новата структура на Министерския съвет.

2015 г.

През 2015 г. са внесени 8 ЗИД на ЗЕ, като само 3 от тях са приети. В допълнение, ЗЕ е изменян с ПЗР на 5 други закона, а основните промени предвиждат:

- Нови текстове в областта на ценовото регулиране в енергетиката;
- Създава се Фонд „Сигурност на електроенергийната система“ и се въвежда изискване за внасяне на вноски в новосъздадения фонд;
- Изискване всички големи предприятия да се подлагат на енергийно обследване поне веднъж на всеки четири години, а срокът на валидност на удостоверения за вписване в публични регистри на лицата, извършващи обследване за енергийна ефективност, е увеличен от 3 на 5 години;
- Облекчаване на условията за участие в Националната програма за енергийна ефективност на многофамилни жилищни сгради;
- Минимален стандарт в отношенията на доставчици и потребители на енергийни услуги относно съществените аспекти в защита на потребителите;
- Възможност при промяна на договорните условия и цени на предоставяните услуги потребителите едностранно да могат да прекратят договора;
- Държавната комисия за енергийно и водно регулиране занапред ще носи името Комисия за енергийно и водно регулиране;

- КЕВР ще разглежда и решава въпросите, свързани с регулиране на цените в енергетиката и на ВиК услугите и постъпилите жалби в два състава;
- Въвеждане на легални дефиниции на „Стаж в областта на енергетиката“ и „Стаж в областта на водоснабдяването и канализацията“.

5.2. Закон за енергията от възобновяеми източници

За 6 години ЗЕВИ е променян 13 пъти, 10 от които чрез ПЗР на други закони. За периода са внесени 6 ЗИД на ЗЕВИ, като от тях 3 са приети и влезли в сила.

2010 г.

ЗЕВИ е в приет на 21 април 2011 г. и е в сила от 3 Май 2011 г.

2011 г.

През 2011 г. е приет ЗЕВИ и още същата година е внесен (приет през 2012 г.) един ЗИД на закона, който предвижда:

- Изменения, свързани с професионалната квалификация на техниците и монтьорите;
- Създава се регистър на Дейностите по монтиране, поддържане, ремонтване и преустройство на съоръжения в енергийни обекти по чл. 24, ал. 1, т. 1 и 2 към ДАМТН .
- Дадена е уредба на обстоятелства подлежащи на вписване, както и надзора и контрола върху тези дейности;
- Изменени и допълнени са условията за пускане в експлоатация на обекти за ВЕИ;
- Създадено задължение на снабдителите за удостоверяване на произхода;
- Създаден нов състав на административно нарушение;
- Дадено определение на понятието "Системно"

2012 г.

През 2012 г. са внесени и отхвърлени 2 ЗИД на ЗЕВИ, а законът е променен с ПЗР на Закона за енергетика, както и с внесения през 2011 г. ЗИД. Промените включват:

- Създаване на задължение за вписване на техниците и монтьорите в Регистър към ДАМТН;
- Създаване на компетентност на служители на ДАМТН за извършване на проверки върху дейността на техниците и монтьорите;
- Изменени и допълнени са условията за пускане в експлоатация на обекти за ВЕИ;
- Изменение в реда и режима на изкупуване на енергия от ВЕИ;
- Изменение в реда за определяне на преференциални цени;
- Изменения при предоставянето на информация за достъпност на системата;
- Изменения и допълнения на административно-наказателните разпоредби.

2013 г.

През 2013 г. не са внасяни ЗИД на ЗЕВИ, а промени са направени чрез ПЗР на три други закона. Основните промени са свързани със:

- Начина на компенсиране на разходите, произтичащи от „задължения към обществото“;
- Случаите, при които е допустимо прекъсване на подаването на енергия от съответния оператор;
- Законово регулиране на цената, на която крайните снабдители продават на обществения доставчик електрическата енергия, получена от ВЕИ;
- Режима на студения резерв;

- Задължението за изкупуване на цялото количество енергия, произведено от комбинирано производство на топлинна и електрическа енергия, регистрирано със сертификат за произход, и количеството електрическа енергия, необходимо за осигуряване експлоатационната надеждност на основните съоръжения, произведено над количеството електрическа енергия от комбинирано производство, с изключение на количествата, които производителят ползва за собствени нужди и за собствено потребление;
- Възможността на енергийните предприятия да предявяват искане за признаване и компенсиране на невъзстановяеми разходи;
- Ценовия/регулаторния период;
- Нови правомощия на ДКЕВР:
 - Да определя за всеки ценови период пределна стойност на разходите на оператора на електропреносната мрежа за закупуване на разполагаемост за студен резерв, въз основа на тръжна процедура.
 - Да приема и контролира прилагането на методика за определяне на цените на електрическата енергия на доставчика от последна инстанция;
 - Да определя разполагаемостта за производство на ел. енергия на производителите, от които общественият доставчик да изкупува ел. енергия, както и количеството ел. енергия, в съответствие с които общественият доставчик да сключва сделки с крайните снабдители;
 - Да разработва методика за разпределение между всички потребители на вътрешния пазар на разходите, произтичащи от задълженията за закупуване по преференциални цени на електрическата енергия, произведена от възобновяеми източници;
 - Да изменя утвърдените цени на електрическата енергия по време на ценовия период;
- Създава и Обществен съвет за защита интересите на потребителите към Министъра на икономиката, енергетиката и туризма.

2014 г.

През 2014 г. са внесени два ЗИД на ЗЕВИ, от които е приет само един. Отделно, с Решение на Конституционния съд е прогласена неконституционност на определени разпоредби.

Измененията касаят:

- отменени са изискванията за вписване на лица, които извършват дейности по монтиране, поддържане, ремонтване и преустройство на съоръжения в енергийни обекти по чл. 24, ал. 1, т. 1 и 2 ЗЕВИ;
- обявени са а противоконституционни разпоредбите относно таксата за производство на електрическа енергия от вятърна и слънчева енергия и административно-наказателните разпоредби, свързани с нея;
- Отменена е уредбата относно режима на производството на енергия от ВЕИ.

2015 г.

През 2015 г. не са внасяни ЗИД на ЗЕВИ, но законът е променян с ПЗР на 5 други закони, като част от измененията са свързани с промяна в състава на МС и реструктурирането и прехвърлянето на правомощията от МИЕ към МЕ. Друга част от промените са продиктувани от реструктурирането на ДКЕВР в КЕВР, вкл.:

- Изменени са правомощията и функциите на комисията,
- Изменени и допълнени са административно-наказателните разпоредби и принудително административните мерки,
- Променен е начинът на формиране на преференциалните цени;
- допълнени и изменени са редът и начинът за стимулиране на производството на ел. енергия от ВЕИ, вкл. на ел. енергия от комбинирано производство на топлинна и/или енергия за охлаждане и електрическа енергия от възобновяеми източници.

5.3. Закон за управление на отпадъците

За 6 години ЗУО е променян 10 пъти, 4 от които чрез ПЗР на други закони и едно решение на КС. За периода са внесени 6 ЗИД на закона, като 5 от тях са приети и влезли в сила.

2010 г.

През 2010 г. са внесени и приети два ЗИД на ЗУО. Направени са промени и чрез ПЗР на Закона за здравето, вкл.:

- Изменени и допълнени са забраните за неконтролируемо третиране на отпадъците и въвеждане в експлоатация на депа по ЗУТ без разрешение по ЗУО;
- Допълнена и изменена е уредбата за разделно събиране на отпадъци от производителите/дистрибуторите на стоки;
- Изменен е административният режим за оползотворяване и/или обезвреждане на отпадъци, вкл. предварително третиране преди оползотворяване и/или обезвреждане;
- Изменени и допълнени са правомощията на кмета на община по ЗУО;
- Въведена е възможност кметовете на общини с районно деление да могат да сключват договори с организации по оползотворяване за всеки район поотделно;
- Въведено е задължение за кмета на общината да осигурява организирането на разделно събиране на отпадъци от опаковки;
- Въведено е задължение за почистване на пътища от техните собственици;
- Допълнено е делегирането на правомощия за вторична уредба на материята по ЗУО от общинските съвети;
- Създадени са регионални сдружения на общините по ЗУО и е дадена детайлна уредба на техните права и задължения;
- Изменена е организацията и съдържанието на публичните регистри по чл. 26 от ЗУО;
- Създадено е задължение на лица, пускащи на пазара батерии и акумулатори, вкл. вградени в уреди и в моторни превозни средства, да се регистрират в регистър;
- Въведени са изискванията на множество директиви на Европейския съюз;
- Въведени са нови състави на административни нарушения, извършвани от юридически лица или търговци;
- Завишени са санкциите за неизпълнение на изискванията на закона;
- Въведени са принудително-административни мерки;
- Въведени са правомощия на контролни органи по управление на отпадъците.

2011 г.

През 2011 г. са внесени 3 ЗИД на ЗУО (вкл. 1 от н.п.), като от тях два са приети. Законът е променян и с ПЗР на два други закона, вкл.:

- Въведени са изисквания относно площадките, на които се извършват дейностите по съхраняване и предварително третиране на отпадъци от метални опаковки, излязло от употреба електрическо и електронно оборудване, негодни за употреба батерии и акумулатори и излезли от употреба моторни превозни средства;
- Допълнена е компетентността на МС за издаване на наредби по чл. 24, ал.1;
- Допълнени са списъците с необходими документи за издаване на разрешения по чл. 37 и по чл. 5;
- Въведено е отнемането на регистрационен документ при констатиране на нарушение на някое от изискванията на чл. 60, ал. 7;
- Изменение при дейностите, за които не се иска издаването на лиценз и процедурата за предоставяне на документи за издаване на такъв;

- Допълнени са основанията за отказ за издаване на лиценз от министъра на икономиката, енергетиката и туризма;
- Изменена и допълнена е уредбата относно търговията с цветни и черни метали;
- Допълнени и изменени са принудително-административните мерки и административно-наказателните разпоредби;

2012 г.

Внесен е 1 проект, с който е **приет изцяло нов Закон за управление на отпадъците**.

2013 и 2015 г.

През тези две години няма изменения на Закона за управление на отпадъците

2014 г.

През 2014 г. ЗУО е променян веднъж чрез ПЗР на Закона за устройство на територията, а измененията са продиктувани от промяна в състава и структурата на Министерския съвет. Отделно, с решение на Конституционния съд №11/2014 е обявена противоконституционност на чл. 39 ал. 3 относно думите „безвъзмездно за всяка от страните“.

5.4. Закон за водите

За 6 години ЗВ е променян 22 пъти, 17 от които чрез ПЗР на други закони. За периода са внесени 7 ЗИД на закона, но само 5 от тях са приети и влезли в сила.

2010 г.

През 2010 г. е внесен и приет един ЗИД на ЗВ. Законът е променен и с ПЗР на Закона за здравето, вкл.:

- Въведена е нова допълнителна цел на закона - предотвратяване или намаляване на вредните последици за човешкия живот и здраве, околната среда, културното наследство и стопанската дейност, свързани с вредното въздействие на водите.
- Въведени са легални дефиниции на понятията "наводнение", "риск от наводнение", "наносни насложения", "заплаха от наводнение" и др.,
- Изменени и допълнени са административно-наказателни разпоредби и принудително-административни мерки;
- Изменен и допълнен е режимът на икономическо и финансово регулиране по ЗВ;
- Изменен и допълнен е редът за изчисляване на таксите по чл. 194;
- Изменен е редът за контрол върху водите, водните обекти, водностопанските системи и съоръжения;
- Допълнена е уредбата относно съдържанието на регистрите;
- Допълнена и изменена е уредбата относно мониторинга на водите;
- Допълнена е уредбата относно плановете за управление на речни басейни;
- Въведена е нова уредба относно програмите и мерките за опазване и възстановяване на водите;
- Допълнени са правомощията на Министъра на здравеопазването, Министъра на околната среда и водите, Народното събрание и Директора на Басейнова дирекция;
- Въведена е изцяло нова уредба относно информирането на обществеността, плановете за управление на риска, карти на районите под заплаха от наводнения и карти на районите с риск от наводнения, предварителна оценка на риска от наводнения;
- Въведено е задължение за поддържане на хидротехническите съоръжения в добро техническо състояние от лицата, на които е предоставено особено право на ползване на водностопанска система и съоръжение;

- Изменена и допълнена е уредбата относно опазването на водите и водните обекти за питейни нужди;
- Променени са основанията за издаване, изменение, допълнение и прекратяване на действието на разрешителното.

2011 г.

През 2011 г. не са внасяни ЗИД на ЗВ, но същият е изменян с ПЗР на 4 други закона, вкл.:

- Въведени са изискванията на множество европейски директиви;
- Нова точка към целите по чл. 2, касаеща извършване на контрол за техническото състояние и безопасната експлоатация на язовирните стени и съоръженията към тях;
- Управлението на басейново ниво в обхвата на една или няколко водосборни области се осъществява в съответствие с държавната политика по водите от басейнови дирекции за управление на водите.;
- Въведени са нови изисквания относно сроковете за ползване на водните обекти;
- Променена е уредбата относно разрешението или отказа на органа по чл. 52, ал. 1;
- Изменена и допълнена е уредбата относно оперативната и постоянната защита от вредното въздействие на водите;
- Въведено е задължително съдържание на аварийните планове на водостопанските системи и съоръжения и на обектите по чл. 131, ал. 1;
- Въведени са допълнителни правомощия на Министерския съвет, Междуведомствената комисия за възстановяване и подпомагане към МС, Областния управител, Кмета на община.

2012 г.

През 2012 г. е внесен един ЗИД на ЗВ, но законът е променен с ПЗР на 3 други закона, вкл.:

- Изменен е режимът на отчисление на част от възнаграждението при предоставяне на концесия за добив на минерална вода - изключителна държавна собственост;
- Променени са случаите, при които Министърът на околната среда и водите участва в заседанията на Националния експертен съвет по устройство на територията;
- Променени са случаите, в които директорът на Басейнова дирекция участва в областните, общинските или районните съвети по устройство на територията;
- Отменен е състав на административно нарушение.

2013 г.

През 2013 г. са внесени и приети два ЗИД на Закона за водите, отнасящи се до:

- състава на Висшия консултативен съвет по водите;
- уредбата на специализирани карти, регистри и информационни системи за водите и за водостопанските системи и съоръжения;
- правомощията на Асоциацията на ВиК-операторите, вкл. на Общото събрание и на Председателя ѝ.

2014 г.

През 2014 г. е внесен и приет един ЗИД на ЗВ. Освен това, са осъществени промени в ЗВ чрез ПЗР на три други закона. Част от измененията са във връзка с промени в състава на МС, а други се отнасят до защитата на населението при бедствия и аварии, както и до административно-наказателните разпоредби. Изменено и наименованието на регулатора – от ДКЕВР на КЕВР.

2015 г.

През 2015 г. са внесени два ЗИД на ЗВ, от които е приет един. Отделно, законът е променян 6 пъти с ПЗР на други закони, вкл.:

- Транспонирани са множество европейски изисквания;
- Допълнена е уредбата на басейновите дирекции;
- Създава се Координационен съвет по водите и се определят неговите правомощия;
- Въведени са нови изисквания относно сроковете за ползване на водните обекти.

5.5. Закон за подземните богатства

За 6 години ЗПБ е променян 10 пъти, 8 от които чрез ПЗР на други закони. За периода са внесени три ЗИД на закона, като два от тях са приети и влезли в сила.

2010 г.

През 2010 г. ЗПБ е променен с един ЗИД и с ПЗР на 2 други закона, вкл.:

- Въведен е допълнителен предмет на закона - опазване на земните недра;
- Скалнооблицовъчните материали са приети за общоразпространени изкопаеми;
- Отнети са правомощия на Министъра на околната среда и водите. Същите са предоставени на Министъра на икономиката, енергетиката и туризма, в т.ч. за предложения за издаване на концесии, разрешения за издирване и ползване на подземни богатства, издаване на стратегия за развитие на минната индустрия и др.
- Променена и допълнена е уредбата на правата за издирване на подземни богатства;
- Изменени са задълженията на концесионера;
- Изменени и допълнени са основанията за отказ за издаване на концесия, както и редът и условията за прекратяване на такава.

2011 г.

През 2011 г. ЗПБ е бил изменян и допълван единствено с преходните и заключителни разпоредби на Закона за приватизация и следприватизационен контрол, като е допълнена уредбата за провеждане на работни проекти при предоставянето на концесии и разрешителни.

2012 г.

През 2012 г. ЗПБ е бил изменян и допълван единствено с преходните и заключителни разпоредби на 2 други закона. Допълнена е уредбата на откриване на производството за предоставяне на разрешение за търсене и проучване или за проучване или на концесия за добива, а когато концесията е за добив на общоразпространени полезни изкопаеми от находище със запаси в обем до 500 000 куб.м, цялото концесионно плащане се превежда по бюджетите на съответните общини, при условията и по реда на чл. 81 от Закона за концесиите.

2013 г.

През 2013 г. ЗПБ е изменен единствено с ПЗР на на Закона за устройство на територията във връзка с нова структура на МС. Внесеният 1 ЗИД на ЗПБ не стига до второ четене.

2014 г.

През 2014 г. ЗПБ е изменен веднъж чрез ПЗР на Закона за устройство на територията, а измененията са във връзка с промени в състава на МС.

2015 г.

През 2015 г. ЗПБ е бил изменян с един ЗИД и с ПЗР на Закона за забрана на химическото оръжие и за контрол на токсичните химически вещества и техните перкуртори. Промените касаят режима на управление на минните отпадъци от проучването, добива, първичната преработка и складирането на подземните богатства.

5.6. Закон за опазване на околната среда

За 6 години ЗООС е променян 17 пъти, 13 от които чрез ПЗР на други закони. За периода са внесени и приети 4 ЗИД на ЗООС.

2010 г.

През 2010 г. ЗООС е променен с един ЗИД, както и с ПЗР на Закона за водите, вкл.:

- Въведени са административни режими по отношение на опазването на околната среда от замърсяване с азбест и живак;
- Въведени са продажбите на въглеродни емисии;
- Въведена е забрана за издаване на разрешителни на лица, имащи парични задължения към държавата или общината по смисъла на чл. 162, ал. 2 от ДОПК, установени с влязъл в сила акт на компетентен орган, или задължения към ПУДООС;
- Въведено е задължение за провеждане на консултации при издаване на ОВОС;
- Допълнени са реквизитите на становището по чл. 96;
- Предоставена е компетентност на МС за издаване на Наредба относно реда и начина за преразглеждане, изменение, актуализиране и отмяна на издадени комплексни разрешителни и реда и начина на отчитане на емисиите на вредни вещества и други;
- Допълнени са правомощията на Изпълнителния директор на ИА по околна среда;
- Въведена е (впоследствие отменена) редбата на международната търговия с ПЕЕ и Национална схема за зелени инвестиции;
- Въведени са (впоследствие отменени) легални дефиниции във връзка с международната търговия с ПЕЕ и Национална схема за зелени инвестиции.

2011 г.

През 2011 г. са внесени и приети два ЗИД на ЗООС, предвиждащи следните промени:

- Дадена е възможност за делегиране на правомощия на зам.-министри на ОСВ;
- Въведено е задължение на операторите, извършващи дейности по Приложение 1 от Регламент (ЕО) № 166/2006 на ЕП и на Съвета за създаване на Европейски регистър за изпускането и преноса на замърсители, да докладват данни за изпускането и преноса на замърсители в регистъра по чл. 22б, т. 2. Определени са и правомощията на МОСВ и РИОСВ в тази връзка;
- Променена е уредбата за организиране на обществено обсъждане на доклада за ОВОС;
- Допълнени са компетенциите на Изпълнителния директор на ИА ОС във връзка с издаване, отказ, преразглеждане, изменение, актуализиране и отмяна на разрешителни;
- Променени са административно-наказателните разпоредби.

2012 г.

През 2012 г. ЗООС е променян само с ПЗР на 4 други закона, вкл.:

- Допълнена е уредбата относно финансирането на ПУДОС;
- Изменени са документите, въз основа на които МОСВ може да налага санкции;
- На МОСВ са делегирани права да издава инструкции по реда за събиране на вземания в системата на ОСВ;
- Изменена е процедурата по ОВОС, вкл.:
 - случаите, при които се провежда ОВОС;
 - хипотезите, при които се променя възложител;
 - съдържанието на анализа за ОВОС;
 - процедурата по издаване на екологична оценка на планове и програми;

- Допълнени са начините за прилагане на най-добри налични техники;
- Допълнени са задълженията на операторите на предприятия и/или съоръжения;
- Изменена и допълнена е уредбата относно издаването на комплексни разрешителни;
- Въведен е принцип на заплащане на разходите по установяване на нарушение;
- Изменени и допълнени са административно-наказателни разпоредби;
- Дадени са легални дефиниции на понятията "Подземни води", "Почва" и др.

2013 г.

През 2013 г. ЗООС е променен само ПЗР на три други закона, като промените са продиктувани преди всичко от реструктурирането на министерства. Направени са и промени в процедурата по приемане или неприемане на екологичната оценка на планове и програми, както и оценката на инвестиционни предложения.

2014 г.

През 2014 ЗООС е променен с ПЗР на два други закона, като е отменена цялата уредба относно схемите за подобряване на резултатите в опазването на ОС (чл. 131, т. а-ф), както и уредбата на международната търговия с ПЕЕ и Националната схема за зелени инвестиции (чл. 142, т. а-з). Направени са изменения във връзка с промени в структурата на МС и са премахнати легални дефиниции във връзка с отменените уредби.

2015 г.

През 2015 г. ЗООС е променен с един ЗИД и с ПЗР на 3 други закона, вкл.:

- Разширяват се отговорностите на Министъра на околната среда и водите;
- Изменения в уредбата за таксите, събирани за издаването на решения по ОВОС, решения за одобряване на доклади за безопасност, разрешителни, становища, лицензии и др.;
- Изменения във въведените изключения от задължителна екологичната оценка за планове и програми в областите селско стопанство, горско стопанство, рибарство, транспорт, енергетика, управление на отпадъците, управление на водните ресурси и промишленост, включително добив на подземни богатства, електронни съобщения, туризъм, устройствено планиране и земеползване;
- Въвежда се обжалваемост в 14-дневен срок на становищата по екологична оценка или решенията, с които е преценено да не се извършва екологична оценка както и автоматичното губене на правно действие на становищата или решенията, ако в срок 5 години от влизането му в сила не е одобрен съответният план или програма;
- Изменения в уредбата на ОВОС на инвестиционни предложения;
- Разширяват се изискванията за информацията и оценката, въз основа на която се одобрява инвестиционно предложение за изграждане на ново или се разширява съществуващо предприятие/съоръжение с нисък или висок рисков потенциал;
- Изменя се уредбата за мерките за предотвратяване на големи аварии и ограничаване на последствията от тях;
- Регламентират се задълженията на операторите на предприятията и/или съоръженията с нисък и с висок рисков потенциал, както и задълженията на кметове на общини, на чиито територия се намират тези съоръжения;
- Изменения в процедурата за по разглеждане и одобряване на доклади за безопасност;
- Изменения и допълнения на уредбата за текущ и последващ контрол във връзка с прилагане на нормите, свързани с опазване на околната среда;
- Изменения във връзка с принудителните административни мерки и административн-наказателна отговорност;
- Допълнени са легалните дефиниции в закона;

5.7. Земеделски закони

Сектор "Земеделие" е с ключово значение за развитието на всяка една икономика. В този смисъл, разглеждането на промените в нормативната уредба на този сектор е от съществено значение за оценяването на политиката на правителството в сектора, а и за развитието на икономиката като цяло.

В настоящия раздел са включени Законът за собствеността и ползването на земеделските земи, Законът за арендата в земеделието и Законът за опазване на селскостопанското имущество. С промените в тези три закона основно са въведени регулаторни режими в областта на селското стопанство, като в годините се очертава тенденция към свръхрегулация на този сектор.

5.7.1. Закон за собствеността и ползването на земеделските земи

За 6 години ЗСПЗЗ е променян 16 пъти, 9 от които чрез ПЗР на други закони. За периода са внесени 16 ЗИД на закона, като 7 от тях са приети и влезли в сила.

2010 г.

През 2010 г. са внесени 5 ЗИД на ЗСПЗЗ, един от които е приет и влязъл в сила, вкл.:

- Изменена и допълнена е уредбата относно обезщетяването на собствениците или техните наследници, притежавали земеделски земи преди образуването на трудовокооперативни земеделски стопанства или държавни земеделски стопанства;
- Отменена е частично уредбата на стопанисването на земи от общини, след земеразделянето и разпределянето на земеделска земя на възстановените в правата си собственици или техните наследници;
- Дополнена е уредбата за предоставяне на земеделски земи от общинския поземлен фонд;
- Изменена е уредбата относно замяната на земеделски земи и промяната на предназначението им;
- Изменена е уредбата относно декларирането на ползването на земеделските земи и създаването на масиви за ползване чрез споразумение и реда за сключването му.

2011 г.

През 2011 г. са внесени два ЗИД на ЗСПЗЗ, един от които е приет. Законът е променен и чрез ПЗР на Закона за Българската агенция по безопасност на храните.

- Предоставена е възможност за строеж на съоразения върху земеделски земи;
- Въведено е задължение на кмета да съгласува списъка по чл. 37о, ал. 5;
- Изменени са административно-наказателните разпоредби по отношение на местната компетентност при установяване на нарушения.

2012 г.

През 2012 г. е внесен и приет един ЗИД на ЗСПЗЗ. Законът е променен и с ПЗР на Закона за Министерството на вътрешните работи.

- Изменени са случаите, при които е допустимо отдаването под аренда или наем на земеделските земи от Държавния поземлен фонд;
- Въведена е забрана за преотдаване под наем или аренда на трети лица на отдадени от ДФЗ земеделски земи;
- Изменена и допълнена е уредбата относно ползването на земеделските земи;
- Дополнена е уредбата за установяване на неправомерно ползване на земеделски земи;
- Въведен е критерий за допустимост до конкурс за отдаване на земеделски земи под наем или аренда;
- Дадено е определение на термина "Масив за ползване".

2013 г.

През 2013 г. ЗСПЗЗ е изменен 3 пъти с ПЗР на други закони, като е променена уредбата относно промяната на предназначението на земеделски земи. Направени са изменения и във връзка със структурни промени в Министерския съвет.

2014 г.

През 2014 г. са внесени 5 ЗИД на ЗСПЗЗ (вкл. 4 от н.п.), от които е приет само един. Законът е изменен и с ПЗР на два други закона, вкл.:

- Дадена е уредба относно правото на български юридически и физически лица да придобиват собственост върху земеделски земи;
 - Въведена е забрана за придобиване на собственост на земеделска земя от определени търговци и търговски дружества, в които съдружниците или акционерите са пряко или косвено дружества, регистрирани в юрисдикции с преференциален данъчен режим или търговски дружества, в които съдружници или акционери са чужденци;
 - Изменен е режимът на подпомагане на собствениците на земеделски земи от ДФ „Земеделие“ чрез отдаване на земеделски земи от поземления фонд на ДФ;
 - Изменен е режимът на обезщетяването чрез поименните компенсационни бонове;
 - Изменен и допълнен с нови административни регулации е редът за отдаване под наем или аренда на пасища, мери и ливади от държавния и общинския поземлен фонд;
 - Изменен е режимът за сключване на договор за наем или аренда на пасища, мери и ливади от държавния и общинския поземлен фонд;
 - Добавени са нови легални дефиниции във връзка с горните изменения.
-

2015 г.

През 2015 г. са внесени и приети три ЗИД на ЗСПЗЗ. Законът е променен и чрез ПЗР на два други закона, вкл.:

- Изменени са задълженията на собственика на земеделска земя по отношение на изискванията, които трябва да спазва при ползването на земята;
 - Изменен е режимът на придобиване и придобиване правото на ползване на земеделска земя от чужди лица - земеделски стопани и юридически лица;
 - Изменен е редът за отдаване под наем и аренда на земи от ДПФ;
 - Въведен е ред за придобиване на земи от собственици на овощни насаждения, посадени върху земи от ДПФ и ОПФ;
 - Въведено е задължение на ползвателя, на който са предоставени полските пътища, да осигурява достъп до имотите, декларирани и заявени за ползване в реални граници през следващата стопанска година;
 - Изменен и допълнен е режимът на ползване на земеделските земи;
 - Изменена е уредбата на влезлия в сила План за земеразделяне;
 - Въведени са правомощия на Общинския съвет;
 - Изменени и допълнени са Административно-наказателните разпоредби.
-

5.7.2. Закон за арендата в земеделието

Законът за арендата в земеделието е най-стабилният в цялата ни правна система. **Той не е изменян или допълван от 2008 г. до 2015 г.**, когато с ПЗР на Закона за собствеността и ползването на земеделските земи минималният срок на договора за аренда е променен на пет стопански години.

5.7.3. Закон за опазване на селскостопанското имущество

За 6 години ЗОСИ е променян три пъти чрез ПЗР на други закони.

2010 г.

През 2010 г. ЗОСИ е променян с ПЗР на Закона за Министерството на вътрешните работи във връзка с промяната в наименованието на Министерството на земеделието и храните.

2011 г.

През 2011 г. ЗОСИ е променен с ПЗР на Закона за горите, вкл.:

- Изменена е уредбата относно определянето на селскостопанското имущество;
- Променен е обхватът на закона, свързан с отделни дървета, намиращи се в специално заградено за това място и непопадащи в закрилата, предоставяна от специален закон;
- Предвиден е специален ред за опазване на селскостопанското имущество, намиращо се в горски територии;
- Отм. §1а от Допълнителните разпоредби.

2012 г.

През 2012 г. ЗОСИ е променен с ПЗР на Закона за административните нарушения и наказания, вкл. отменена е административно-наказателна разпоредба и са допълнени ПЗР относно дължимите и неплатени такси за процедурите по §4, ал.1.

2013-2015 г.

През посочения период ЗОСИ не е бил изменян.

6. Бизнес среда

Бизнес средата е основа за развитието на всяка една икономика. Тя очертава възможностите за инвестиции, разкриване на работни места, ръст в търговията и др.

Наред с данъчно-осигурителното и трудовото законодателство, за които по-горе са обособени съответните раздели, пряко отношение към формирането на бизнес средата имат включените в настоящия раздел закони – Закон за насърчаване на инвестициите, Закон за малките и средни предприятия, Закон за счетоводството, Кодекс на застраховането и Закон за обществените поръчки.

От направения преглед се налага извода, че вместо да улеснят инвестициите и индустриалното развитие, промените в тези закони постигат тъкмо обратния резултат – увеличена административна тежест върху бизнеса.

6.1. Закон за насърчаване на инвестициите

За 6 години ЗНИ е променян 13 пъти, 11 от които чрез ПЗР. За периода са внесени и приети два ЗИД на закона.

2010 г.

През 2012 г. ЗНИ е променян чрез ПЗР на три други закона, вкл.:

- Въведена е възможност за електронно подаване на документи;
 - Съкратени са срокове за издаване на сертификати;
 - Направени са изменения, свързани със структурни промени в Министерския съвет.
-

2011 г.

През 2011 г. ЗНИ не изменян или допълван.

2012 г.

През 2012 г. е внесен и приет един ЗИД на ЗНИ. Законът е променен и чрез ПЗР на два други закона. Промените се отнасят до случаите, при които не се насърчават инвестиции, както и по отношение ускоряването на административното обслужване, като мярка за насърчаване на инвестициите.

2013 г.

През 2013 г. ЗНИ е променян само чрез ПЗР на три други закона. Въведени са:

- Промени в начините на насърчаването на инвестициите;
 - Финансово подпомагане за частично възстановяване на направените от инвеститора разходи, в качеството му на работодател;
 - Данъчни облекчения по ЗКПО;
 - Транспонирани изискванията на регламент (ЕС) № 651/2014 ;
 - Изменения и допълнения в правомощията на Министъра на икономиката, Областния управител и Кмета на община;
 - Допълнения и изменения във функциите на БАИ;
 - Изменения и допълнения в условията и мерките за насърчаване на инвестициите;
 - Допълнени я вобстоятелствата, при които не се насърчават инвестициите;
 - Детайлна уредба на приоритетни инвестиционни проекти и проекти с общинско значение;
 - Допълнение в производството по издаване на сертификат за съответните класове, както и по отношение критериите за определяне на приоритетен инвестиционен проект;
 - Възможност за насърчаване и чрез предоставяне на средства по оперативните програми, съфинансирани от фондовете на Европейския съюз;
 - Възможност за удължаване на срока на сертификата по искане на инвеститора;
 - Допълнение на случаите на приложимост на част от мерките за насърчаване;
 - Промени в уредбата на продажбата за нуждите на инвеститор или учредяване на вещно право на недвижим имот - частна държавна или общинска собственост, без търг;
 - Правилото, че правата върху имотите могат да се прехвърлят или учредяват, само ако размерът на планираната инвестиция като разходи за ДМА е над 5 пъти по-голям от пазарната оценка на имота;
 - Производство по контрол върху изпълнението на инвестиционните проекти;
 - Нови административно-наказателни разпоредби.
-

2014 г.

През 2014 г. ЗНИ е изменен и допълнен само веднъж чрез ПЗР на Закона за устройство на територията. Въведени са изменения във връзка с промени в състава на МС.

2015 г.

През 2015 г. е внесен и приет един ЗИД на ЗНИ. Отделно, ЗНИ е изменян и допълван с ПЗР на 2 други закона. Въведени са промени:

- в частта, свързана с насърчаване на инвестициите по глави трета и четвърта, в изпълнение на изискванията на Регламент (ЕС) № 651/2014;
- във връзка със структурни изменения в МС и в правомощията на ресорния министър.

6.2. Закон за малките и средни предприятия

През посочения период ЗМСП е променен само веднъж чрез ПЗР на Закона за забрана на химическото оръжие и за контрол на химическите вещества и техните прекурсори. За периода е внесен един ЗИД, но той не е разгледан.

2010-2013 г.

През посоченият период ЗМСП не е изменян.

2014 г.

През 2014 г. е внесен един ЗИД на ЗМСП, който обаче не е приет, т.е. законът не е променян.

2015 г.

През 2015 г. ЗМСП е променен един път с ПЗР на Закона за забрана на химическото оръжие и за контрол на химическите вещества и техните прекурсори, във връзка с промени в структурата на Министерския съвет.

6.3. Закон за обществените поръчки

За 6 години ЗОП е променян 23 пъти, 14 от които чрез ПЗР на други закони. За разглеждания период са внесени 12 ЗИД на ЗОП, като 9 от тях са приети и влезли в сила.

2010 г.

През 2010 г. са внесени 4 ЗИД на ЗОП, от които е изработен и приет един общ законопроект. Отделно, ЗОП е променян с ПЗР на 4 други закона, вкл. въведени са:

- Изменения и допълнения в изключенията от обектите на обществените поръчки - предоставянето на заеми чрез ББР и арбитражните и помирителни услуги;
- Изменения, свързани с продължителността за възлагане на поръчки във връзка с инвестиционни проекти, финансирани от ЕС;
- Допълнение на определение за дейности, свързани с транспортните услуги;
- Допълнение при правомощията на възложител - колективен орган или юридическо лице;
- Задължителни реквизити на решенията на възложителите по ЗОП и забрана за предварителното им изпълнение;
- Промени в правомощията на изпълнителния директор при обжалване на решения на възложители пред КЗК, както и при изпращане на статистически форми към ЕК;
- Изменение на уредбата на предварителните обявления и случаите, при които възложителите изпращат такива за публикуване в АОП;
- Уредба на процедура при възлагане на обществена поръчка за доставка на пътни превозни средства (изисквания, които възложителите са длъжни да съблюдават);
- Изменения на състава на комисията по чл. 34, както и по отношение на декларираните от членовете на комисията на възложителите обстоятелства;
- Изменение при уредбата на случаите, при които възложителите издават решение за приключване или прекратяване на процедурите;

- Изменение при уредбата на реда и условията за сключване договора за възлагане;
- Въвеждане на недействителност спрямо определени лица на договори, сключени при условията на чл. 41б, ал.1, т. 1-3;
- Въвеждане на обявление за доброволна прозрачност и случаите, при които се прилага;
- Допълване на случаите, при които възложителят не сключва договор с лицето, което е било избрано за изпълнител;
- Допълнение на случаите, при които е допустимо изменението на договор, както и на случаите на публикуване на предварително обявление за провеждане на процедура за възлагане на поръчка за строителство в ОБ ЕС и реда, по който става това;
- Изменения в обстоятелствата, които са пречка за участие на кандидат в процедурата;
- Забрана за възложителя да изисква от участник от ЕС сертификат за регистрация, издаден от административен орган;
- Изменения в съдържанието на офертата и реда за представянето ѝ пред възложителя;
- Изменения в уредбата на гаранциите за изпълнение;
- Изменения и допълнения в процедурата за разглеждане, оценка и класиране на офертите;
- Частични изменения при провеждането на ограничена процедура;
- Изменение в уредбата на обжалването по реда на глава 11;
- Изменения в реда и условията за разглеждане на жалбата;
- Действие на жалбата срещу решение за определяне на изпълнител;
- Изменение в реда за подаване и разглеждане на жалбата, както и в нейните реквизити;
- Изменение в случаите на необразуване на производство от КЗК;
- Изменение в срока за произнасяне от ВАС;
- Предела на действие на решенията на КЗК и ВАС и последиците от решенията;
- Производство за определяне на ред за отстраняване на нарушения, установени от ЕК;
- Компетентност на оправомощени одитори от Сметната палата да издават актове за нарушения;
- Изменения на състави от административно-наказателните разпоредби;
- Дадени легални дефиниции на понятия във връзка с горните изменения.

2011 г.

През 2011 г. ЗОП е променян с два ЗИД, както и с ПЗР на други три закона, вкл.:

- Допълнен е списъкът с лицата, които са възложители;
- Отменена е част от общата уредба на предварителната подготовка на процедурите;
- Въведен е Централен орган за поръчки и уредба относно неговите права и задължения;
- Въведено е задължение за изготвяне и публикуване на вътрешни правила за реда за планиране и организация на провеждането на процедурите и за контрол на изпълнението на сключените договори за обществени поръчки;
- Изменени са случаите на неприложимост на закона и процедурите по него;
- Изменени са стойностните прагове, при които се прилагат задължителни процедури по ЗОП;
- Изменена е уредбата относно прогнозната стойност на поръчката;
- Допълнени са правомощията на Изпълнителния директор на АОП, както и задължения за публикуване на определена информация;
- Въведени са външните експерти в помощ на възложителите, и е създадено задължение за публикуване на списъците с външните експерти;

- Изменена е уредбата на предварителния контрол и уредбата на регистъра на ОП;
- Въведени са случаите, при които се отказва вписване в регистъра;
- Изменена е уредбата на предварителното обявление;
- Изменени са реквизитите на решението за откриване на процедурта по ОП;
- Въведена е процедура за еднократни промени в обявлението и/или документацията на обществена поръчка, свързани с осигуряване законосъобразност на процедурата, отстраняване на пропуски или явна фактическа грешка и изключения от прилагането ѝ;
- Изменена и допълнена е уредбата на документацията за участие в процедурата, както и съдържанието на техническите спецификации;
- Допълнени са редът и условията, при които е допустимо отстраняване на оферта;
- Изменена е процедурата по разглеждане, оценка и класиране на офертите, както и обстоятелствата, които членовете на комисията на възложителя трябва да декларират;
- Създадена е възможност на възложителя или упълномощено от него лице да упражняват контрол върху работата на комисията;
- Изменени са случаите, при които възложителят прекратява процедурата, както и задължителните реквизити за това решение;
- Въведено е задължение за сключване на договор, който съответства на приложения в документацията проект, допълнен с всички предложения от офертата на участника, въз основа на които е определен за изпълнител;
- Изменена е уредбата на реда и условията за сключване на договор за възлагане ОП;
- Въведена е недействителност спрямо определени лица на договори, сключени при условията на чл. 41б, ал.1, т. 1-3;
- Изменена е уредбата относно обявление за доброволна прозрачност и случаите, при които се прилага то;
- Опълнени са случаите, при които възложителят не сключва договор с лицето, което е било избрано за изпълнител;
- Допълнени са случаите, при които е допустимо изменението на договор;
- Допълнени са случаите на публикуване на предварително обявление за провеждане на процедура за възлагане на поръчка за строителство в ОБ ЕС и реда, по който става това;
- Допълнена е уредбата относно изискванията към кандидатите и участниците;
- Изменена и допълнена е уредбата относно офертата и нейното съдържание, действие, реда за подаването ѝ;
- Изменена е уредбата на гаранциите;
- Изменени са редът и условията за провеждане на открита процедура, ограничена процедура, процедурата за състезателен диалог, процедура за договаряне и за сключване на рамково споразумение;
- Въведена е публичната покана по глава VIIIа и уредба за провеждане на тази процедура;
- Изменени са редът и условията за провеждане на поръчки от възложители, извършващи дейности във водоснабдяването, енергетиката, транспорта и пощенските услуги;
- Дадени са легални дефиниции на понятия във връзка с горните изменения.

2012 г.

През 2012 г. ЗОП е променен с 1 ЗИД и с ПЗР на два други закона, вкл.:

- Създават се нови обекти на обществени поръчки;
- Разширява се кръгът за обектите, изключени от обхвата на закона;
- Изменят се стойностните прагове за задължително прилагане на процедурите на закона;

- Изменят се текстовете за задължението на възложителите да запазват правото за участие в процедури за специализирани предприятия или кооперации на хората с увреждания;
- Изменени са изискванията към в документацията за участие в процедурите;
- Допълва се уредбата във връзка с договорите за обществените поръчки;
- Допълват се текстовете, свързани с публикуването на документи в "Официален вестник" на Европейския съюз;
- Изменен е регламентът за обжалване на актовете и действията/бездействията на възложителите;
- Изменени са правомощията на КЗК във връзка с оспорваните пред нея актове;
- Променена е имуществената отговорност на възложителите при незаконосъобразни техни действия или актове;
- Допълнени са допълнителните разпоредби на ЗОП с нови дефиниции.

2013 г.

През 2013 г. е приет един ЗИД на ЗОП, но той е публикуван и влязъл в сила през 2014 г. Освен това, ЗОП е променен и с ПЗР на Закона за публичните финанси. Основните промени са терминологични.

2014 г.

През 2014 г. ЗОП е променен с един ЗИД и с ПЗР на Закона за Сметната палата. Промените, осъществени през 2014 г., както и тези от предходната година (но влезли в сила през 2014 г.), включват:

- Разширяване на кръгът на изключенията в обектите на обществените поръчки;
- Въвеждане на ограничения за участие на външни експерти;
- Разширяване на неприложимостта на закона във връзка с някои договори;
- Въвеждане на "Електронен каталог";
- Промяна в регламентацията за обществени поръчки във връзка със Закона за интеграция на хората с увреждания;
- Въвеждане на списък на външни експерти и „Профил на купувача“
- Изменения във връзка с решението за откриване на процедурите за възлагане и за обявлението за обществената поръчка;
- Допълнения в изискванията за документацията за участие в процедурата;
- Регламентация във връзка с критерия за оценка - икономически най-изгодна оферта;
- Промяна в изискванията към външните експерти;
- Допълнение на хипотези за прекратяване на процедурата от възложителя;
- Препращане към Правилника за прилагане на ЗОП във връзка със сключването на договори за ОП, както и допълнение на регулацията, свързана с тази материя;
- Създаване на цял раздел за договорите за подизпълнение;
- Уреждане на изискванията към кандидатите и участниците в процедурите;
- Изменение на текстовете относно предоставянето на банкови гаранции;
- Промени в правилата за разглеждане, оценка и класиране на офертите по открита процедура;
- Корекции в материята за възлагане на обществена поръчка чрез състезателен диалог, процедурите на договаряне с обявление, без обявление, както и правилата за рамково споразумение, конурс за проект и чрез публична покана;
- Уреждане на материята по обжалване и контрол на решенията, действията и бездействията на възложителите;

- Въвеждане на дефиниции и разяснения в Допълнителните разпоредби на закона.
- Отмяна на разпоредбата във връзка с актовете за установяване на нарушения по ЗОП, констатирани от органи на Сметната палата.

2015 г.

През 2015 г. ЗОП е променен с три ЗИД, както и с ПЗР на други три закона, вкл.:

- Променена е уредбата на ОП, свързани с разходването на европейски средства, както и на поръчките, възлагани на специализирани предприятия на хората с увреждания;
- Изменени са правомощията на Изпълнителния директор на АОП;
- Изменени и допълнени са административно-наказателните разпоредби.

6.4. Кодекс на застраховането

За 7 години КЗ е променян 18 пъти, 13 от които чрез ПЗР на други закони. За периода са внесени 7 ЗИД на КЗ, от които 7 са приети и влезли в сила.

Освен това, през разглеждания период, освен законите за изменение и допълнение на КЗ, бе приет и **изцяло нов кодекс**, който въведе нови положения в редица административни и граждански отношения, регулирани от предишния кодекс.

2010 г.

През 2010 г. КЗ е променен с един ЗИД и с ПЗР на 4 други закона, вкл.:

- Изменени са производството по издаване на лицензия, основанията за издаване или отказ за издаване на лицензия, гаранционния капитал и годишните отчети на ЗАД;
- Променени са условията за издаване на лицензия за застрахователните брокери;
- Уреден е нов вид застраховка за пенсия или рента при прехвърляне на пенсионни права от пенсионните схеми на ЕС;
- Изменена е уредбата относно приходите на Гаранционния фонд.

2011 г.

През 2011 г. са внесени два ЗИД на КЗ, един от които е приет. Освен това, КЗ е променен с ПЗР на два други закона, вкл.:

- Въведена е забрана за поставяне на знаци, белези или други индикации върху МПС;
- Въведени са допълнителни изисквания за предоставяне на информация преди сключване на застрахователния договор;
- Изменени са основанията за налагане на административните наказания по КЗ и на част от съставите на нарушения.

2012 г.

През 2012 г. е внесен и впоследствие отхвърлен един ЗИД на КЗ, но кодексът е променят чрез ПЗР на три други закона, като:

- Към общите изисквания за управление на застрахователите се добавя и контролен орган;
- Изменят се неприложимостта на разпоредбите на кодекса единствено до дейността по допълнително социално осигуряване;
- Разширяват се ограничения на дейността по застраховане от един и същ застраховател;
- Регламентират се изискванията към наименованието на застрахователните дружества;
- Допълват се дефинициите към кодекса;
- Отменя се необжалваемостта на наказателните постановления за налагане на имуществени санкции.

2013 г.

През 2013 г. КЗ е променен чрез един ЗИД и чрез ПЗР на два други закона, вкл.:

- Дава се определение на "каптивен застраховател", "каптивен презастраховател";
- Налага се изменение на забраната за отчитане на пола като актюерски фактор при определяне на застрахователната премия;
- Изменя и допълва се списъкът с активи, използвани за покритие на техническите резерви;
- Изменя се максималният допустим размер на инвесиране на брутния размер на преобразуваните технически резерви по чл. 74, ал.3;
- Допълва се методът на допълнителния надзор;
- Допълва се списъкът с лица, пред които може да се разкрива застрахователна тайна;
- Изменят се определенията на „застрахователен брокер“ и „застрахователен агент“, и условията за тяхната регистрация;
- Изменя се уредбата на допълнителния надзор върху застрахователите и презастрахователите, които са част от застрахователна или презастрахователна група;
- Въвежда се нова уредба относно включване на управляващите дружества и на лицата, управляващи алтернативни инвестиционни фондове, в обхвата на допълнителния надзор;
- Допълнени и изменени са административно-наказателните разпоредби.

2014 г.

През 2014 г. КЗ не е изменян и не са внасяни проекти за промени.

2015 г.

През 2015 г. КЗ е променен с един ЗИД и с ПЗР на два други закона. Същата година е приет **изцяло нов Кодекс на застраховането**, като най-съществените новости са следните:

- Нова уредба в областта на застрахователните услуги, вкл. регламентацията на разпространението на застрахователни продукти, завеждането на застрахователна претенция, погасителната давност на вземанията по застрахователни договори и капиталовите изисквания към застрахователя и презастрахователя.
- Уредба за сключване на застрахователен договор за бъдещ застрахователен интерес – благо, което към датата на сключването не е възникнало, но е очаквано, и се регламентира институтът на застрахователния период от една година.
- В областта на несъстоятелността на застрахователите се въвежда ролята на синдик да се изпълнява от Гаранционния фонд.
- Гарантирани са всички застрахователни вземания, произтичащи от застрахователен договор за задължителна застраховка „гражданска отговорност“ на автомобилистите и задължителна застраховка „злополука на пътниците“ в пълен размер до размера на минималната задължителна застрахователна сума, установена по закон.
- При несъстоятелност на животозастраховател са гарантирани всички вземания в един застраховател, независимо от броя на вземанията на оправомощеното лице и размера им, до 196 000 лв.

6.5. Закон за счетоводството

За 6 години ЗС е променян 10 пъти, 7 от които чрез ПЗР на други закони. За периода са внесени 4 ЗИД, три от които са приети, вкл. един изцяло нов закон.

2010 г.

През 2010 г. ЗС е променян само чрез ПЗР на Закона за акцизите и данъчните складове, вкл.:

- Промяна в задължителните реквизити на първичния счетоводен документ;

- Отмяна на възможността за съставяне на първични счетоводни документи в електронен вид;
- Изменения в изискванията и реда за представяне на ГФО;
- Определяне на реда за съхраняване на счетоводна информация;
- Легална дефиниция на „Международни счетоводни стандарти“.

2011 г.

През 2011 г. ЗСч е изменян и допълван 3 пъти с ПЗР на други закони, като са въведени:

- Изисквания за съдържанието на националния сметкоплан и национални счетоводни стандарти;
- Правомощия на Министъра на финансите;
- Форма и структура на отчетите на бюджетните предприятия;
- Изменение на реда за вписване на ГФО (чл. 40);
- Нови санкциониращи норми и допълнително определение на термините „бюджетни предприятия“ и „сектор Държавно управление“.

2012 г.

През 2012 г. ЗСч. е изменян и допълван единствено с ПЗР на Закона за данък върху добавената стойност. Наложени се изменения в изискванията и превода за счетоводните документи, които постъпват в предприятията на чужд език.

2013 г.

През 2013 г. ЗСч. е променен с един ЗИД, както и с ПЗР на два други закона, вкл.:

- Задължение за бюджетните предприятия да водят счетоводство по реда на ЗПФ;
- Уредба относно съставяне на първичните счетоводни документи по чл. 7, ал. 2 чрез автоматични устройства или системи;
- Законова делегация за определяне на формата и структурата на финансовите отчети на бюджетните предприятия от Министъра на финансите по реда на ЗПФ, както и консолидираните отчетни данни и на активите, пасивите, приходите, разходите и операциите на всички бюджетни предприятия и предприятията по чл. 5а, ал. 2 ;
- Изменени са редът, начинът и сроковете за изготвяне и представяне на финансовите отчети на бюджетните предприятия и публикуването им чрез интернет;
- Допълнени и изменени са легални дефиниции във връзка с горните промени.

2014 г.

През 2014 г. ЗСч. не е променян и не са внасяни проекти за промени.

2015 г.

През 2015 г. са внесени два ЗИД на ЗСч, които впоследствие са обединени в един и са приети. Отделно, през 2015 г. е приет **изцяло нов Закон за счетоводството**, в сила от 2016 г., вкл.:

- Освен регламентиране на изискванията към текущото счетоводно отчитане и счетоводните системи в предприятията, съдържанието и съставянето на финансовите отчети и съхраняване на счетоводна информация, за целите на правоприлагането законодателят определя четири категории предприятия.
- Въведен е нов подход за прилагане на счетоводни стандарти.
- Предприятията от обществен интерес (кредитни институции, застрахователи и др.) съставят ГФО на базата на Международните счетоводни стандарти. Останалите предприятия съставят ГФО на базата на Националните счетоводни стандарти. Те могат да изберат да съставят отчетите си на базата на Международните счетоводни стандарти, при условие че не е извършвана промяна на счетоводната база.

Приложение 2: СПРАВКА за законодателните промени

	Приети промени							Промени с ПЗР							Внесени ИД							Приети ЗИД						
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2010-2015	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2010-2015	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2010-2015	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2010-2015
Процесуални закони	14	12	13	9	7	11	66	11	7	10	5	4	4	41	10	6	6	4	9	20	55	3	5	3	4	3	7	25
АПК	1	1	1	1	1	0	5	1	0	1	0	0	0	2	0	1	0	1	1	3	6	0	1	0	1	1	0	3
ЗАНН	0	2	2	1	2	1	8	0	2	1	0	2	0	5	0	0	4	1	0	2	7	0	0	1	1	0	1	3
НПК	3	5	2	4	1	3	18	2	3	1	2	0	2	10	4	3	1	2	0	5	15	1	2	1	2	1	1	8
ГПК	2	1	3	2	2	4	14	1	1	2	2	1	0	7	5	0	1	0	7	9	22	1	0	1	0	1	4	7
ЗОАРАКСД	4	2	3	1	0	2	12	3	1	3	1	0	2	10	1	1	0	0	0	0	2	1	1	0	0	0	0	2
ЗМит.	4	1	2	0	1	1	9	4	0	2	0	1	0	7	0	1	0	0	1	1	3	0	1	0	0	0	1	2
Данъчно-осигурително зак.	33	35	30	42	25	44	209	22	28	24	29	24	34	161	18	15	18	17	11	30	109	11	7	6	13	1	10	48
ДОПК	1	4	1	4	4	7	21	0	3	0	2	4	4	13	2	1	1	2	1	3	10	1	1	1	2	0	3	8
ЗДДС	2	3	3	7	3	4	22	1	1	2	5	2	3	14	2	4	5	2	1	9	23	1	2	1	2	1	1	8
ЗКПО	1	3	2	7	3	5	21	0	3	2	4	3	3	15	2	0	1	3	1	2	9	1	0	0	3	0	2	6
ЗДДФЛ	4	7	3	4	4	6	28	3	5	3	3	4	6	24	2	3	0	1	1	4	11	1	2	0	1	0	0	4
ЗАДС	2	2	2	3	1	2	12	0	1	1	2	1	1	6	3	1	2	1	1	3	11	2	1	1	1	0	1	6
ЗМДТ	1	6	4	4	0	4	19	0	5	4	2	0	4	15	3	1	0	3	0	0	7	1	1	0	2	0	0	4
ЗДТакси	0	2	0	1	0	0	3	0	2	0	1	0	0	3	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
ЗЗО	11	4	5	4	6	8	38	8	4	3	4	6	7	32	3	2	4	1	0	2	12	3	0	2	0	0	1	6
КСО	11	4	10	8	4	8	45	10	4	9	6	4	6	39	1	3	4	4	6	7	25	1	0	1	2	0	2	6
Трудово право	10	7	8	5	14	8	52	8	1	7	3	13	5	37	4	12	3	8	5	6	38	2	6	1	2	1	3	15
КТ	6	5	7	2	12	5	37	5	0	6	1	12	3	27	3	11	2	5	4	5	30	1	5	1	1	0	2	10
ЗНЗаеТ.	4	2	1	3	2	3	15	3	1	1	2	1	2	10	1	1	1	3	1	1	8	1	1	0	1	1	1	5
Бизнес среда	14	11	10	11	3	16	65	12	8	8	8	2	8	46	5	4	3	3	2	9	26	2	3	2	3	1	8	19
ЗНИнв.	3	0	3	3	1	3	13	3	0	2	3	1	2	11	0	0	1	0	0	1	2	0	0	1	0	0	1	2
ЗМСП	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0
ЗОП	5	5	3	2	2	6	23	4	3	2	1	1	3	14	4	2	1	1	1	3	12	1	2	1	1	1	3	9
КЗастр.	5	3	3	3	0	4	18	4	2	3	2	0	2	13	1	2	1	1	0	2	7	1	1	0	1	0	2	5
ЗСч.	1	3	1	3	0	2	10	1	3	1	2	0	0	7	0	0	0	1	0	3	4	0	0	0	1	0	2	3
Секторни закони	17	17	18	19	15	32	118	7	11	14	14	11	23	80	14	9	8	7	13	15	66	10	6	4	5	4	9	38
ЗЕ	5	2	3	7	1	8	26	1	2	2	4	0	5	14	4	0	3	4	5	8	24	4	0	1	3	1	3	12
ЗЕВИ	0	1	2	3	2	5	13	0	0	1	3	1	5	10	0	2	2	0	2	0	6	0	1	1	0	1	0	3
ЗУО	3	4	1	0	2	0	10	1	2	0	0	2	0	5	2	3	1	0	0	0	6	2	2	1	0	0	0	5
ЗВ	2	4	3	2	4	7	22	1	4	3	0	3	6	17	1	0	1	2	1	2	7	1	0	0	2	1	1	5
ЗООС	2	2	4	3	2	4	17	1	0	4	3	2	3	13	1	2	0	0	0	1	4	1	2	0	0	0	1	4
ЗПБ	3	1	2	1	1	2	10	2	1	2	1	1	1	8	1	0	0	1	0	1	3	1	0	0	0	0	1	2
ЗСПЗЗ	1	2	2	3	3	5	16	0	1	1	3	2	2	9	5	2	1	0	5	3	16	1	1	1	0	1	3	7
ЗАрЗ	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ЗОСИ	1	1	1	0	0	0	3	1	1	1	0	0	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Правосъдие и общ. сигурност	12	16	12	20	16	11	87	7	11	9	15	13	8	63	15	9	8	8	15	16	71	5	5	3	5	3	3	24
НК	3	2	5	1	4	4	19	2	0	4	0	3	2	11	10	2	5	3	9	10	39	1	2	1	1	1	2	8
ЗМВР	1	5	2	6	4	3	21	0	4	1	5	3	2	15	1	4	1	1	4	3	14	1	1	1	1	1	1	6
ЗЧОД	3	1	1	0	1	1	7	2	0	1	0	1	1	5	1	1	0	0	0	0	2	1	1	0	0	0	0	2
ЗДАНС	3	2	1	5	2	2	15	2	2	1	3	1	2	11	1	0	0	3	1	1	6	1	0	0	2	1	0	4
ЗСВ	2	6	3	8	5	1	25	1	5	2	7	5	1	21	2	2	2	1	1	2	10	1	1	1	1	0	0	4

Приложение 3: Изцяло нови закони, приети в периода 2010-2015 г.

№	Закон	Приет на:	ДВ, бр.
Тематична област: Финанси, банки, данъци, такси, акцизи			
1.	Закон за възстановяване и реструктуриране на кредитни институции и инвестиционни посредници	2015-07-30	62/2015
2.	Закон за възстановяване на надвнесен акциз за употребявани автомобили	2010-01-12	98/2010
3.	Закон за гарантиране на влоговете в банките	2015-07-30	62/2015
4.	Закон за данък върху застрахователните премии	2010-10-20	86/2010
5.	Закон за дейността на колективните инвестиционни схеми и на други предприятия за колективно инвестиране	2011-09-20	77/2011
6.	Закон за икономическите и финансовите отношения с дружествата, регистрирани в юрисдикции с преференциален данъчен режим, свързаните с тях лица и техните собственици	2013-12-20	1/2014
7.	Закон за ограничаване на плащанията в брой	2011-09-02	16/2011
8.	Закон за потребителския кредит	2010-02-18	18/2010
9.	Закон за предоставяне на помощ за оздравяване на "Холдинг Български държавни железници" - ЕАД	2011-04-13	33/2011
10.	Закон за публичните финанси	2013-01-31	15/2013
11.	Закон за счетоводството	2015-11-24	95/2015
12.	Закон за управление на средствата от Европейските структурни и инвестиционни фондове	2015-10-12	101/2015
13.	Закон за Фискален съвет и автоматични корективни механизми	2015-08-04	29/2015
14.	Закон за хазарта	2012-03-15	26/2012
15.	Кодекс за застраховането	2015-12-15	102/2015
Тематична област: Правосъдие, сигурност, обществен ред			
16.	Закон за военната полиция	2011-10-06	48/2011
17.	Закон за военното разузнаване	2015-05-11	88/2015
18.	Закон за Министерството на вътрешните работи	2014-06-19	53/2014
19.	Закон за Националната служба за охрана	2015-07-29	61/2015
20.	Закон за оръжията, боеприпасите, взривните вещества и пиротехническите изделия	2010-03-09	73/2010
21.	Закон за отнемане в полза на държавата на незаконно придобито имущество	2012-03-05	38/2012
22.	Закон за признаване, изпълнение и изпращане на решения за конфискация или отнемане и решения за налагане на финансови санкции	2010-11-02	15/2010
23.	Закон за признаване, изпълнение и изпращане на съдебни решения и решения за пробация с оглед упражняване на надзор върху пробационните мерки и алтернативните санкции	2012-03-14	25/2012
24.	Закон за резерва на въоръжените сили на Република България	2012-02-23	20/2012
25.	Закон за управление и функциониране на системата за защита на националната сигурност	2015-07-29	61/2015
26.	Закон за установяване на трудов и осигурителен стаж по съдебен ред	2011-03-15	26/2011
Тематична област: Храни и напитки; Туризъм; Селско и горско стопанство			
27.	Закон за Българската агенция по безопасност на храните	2011-01-13	8/2011
28.	Закон за виното и спиртните напитки	2012-05-31	45/2012
29.	Закон за туризма	2013-12-03	30/2013
30.	Закон за горите	2011-02-23	19/2011

Тематична област: Околна среда и енергетика		
31.	Закон за ограничаване изменението на климата	2014-02-26 22/2014
32.	Закон за съхранение на въглероден диоксид в земните недра	2012-02-02 14/2012
33.	Закон за управление на отпадъците	2012-06-28 53/2012
34.	Закон за енергията от възобновяеми източници	2011-02-08 35/2011
Тематична област: Образование, наука, младежки политики		
35.	Закон за предучилищното и училищното образование	2015-09-30 79/2015
36.	Закон за младежта	2012-05-04 31/2012
37.	Закон за развитието на академичния състав в Република България	2010-05-13 38/2010
Тематична област: Други		
38.	Закон за дейностите по предоставяне на услуги	2010-11-02 15/2010
39.	Закон за Българската телеграфна агенция	2011-01-12 99/2011
40.	Закон за награждаване на лица за особени заслуги към българската държава и нацията	2012-10-31 89/2012
41.	Закон за публично-частното партньорство	2012-01-06 45/2012
42.	Закон за Сметната палата	2015-01-29 12/2015
43.	Закон за Сметната палата	2014-04-15 35/2014
44.	Закон за Сметната палата	2010-08-12 98/2010
45.	Закон за статистика на вътрешнообщностната търговия със стоки	2012-05-16 40/2012
46.	Изборен кодекс	2014-04-03 19/2014
47.	Изборен кодекс	2011-01-19 9/2011

Приложение 4: Закони, променени повече от 1 път в периода 2010-2016 г.

Бр. промени	Нормативен акт
12	Закон за енергетиката
10	Кодекс на труда
9	Закон за обществените поръчки
8	Наказателен кодекс
8	Наказателно-процесуален кодекс
8	Данъчно-осигурителен процесуален кодекс
8	Закон за автомобилните превози
8	Закон за данък върху добавената стойност
8	Закон за приватизация и следприватизационен контрол
7	Граждански процесуален кодекс
7	Закон за гражданското въздухоплаване
7	Закон за собствеността и ползването на земеделските земи
6	Кодекс за социално осигуряване
6	Закон за акцизите и данъчните складове
6	Закон за висшето образование
6	Закон за електронните съобщения
6	Закон за здравното осигуряване
6	Закон за корпоративното подоходно облагане
6	Закон за пътищата
6	Закон за рибарството и аквакултурите
6	Закон за търговския регистър
6	Закон за физическото възпитание и спорта
6	Закон за Министерството на вътрешните работи
6	Закон за хазарта
5	Изборен кодекс
5	Кодекс за застраховането
5	Кодекс на търговското корабоплаване
5	Закон за движението по пътищата
5	Закон за защита на личните данни
5	Закон за лечебните заведения
5	Закон за насърчаване на заетостта
5	Закон за водите
5	Закон за управление на отпадъците
4	Закон за горите
4	Закон за данъците върху доходите на физическите лица
4	Закон за държавната собственост
4	Закон за здравето
4	Закон за контрол върху наркотичните вещества и прекурсорите
4	Закон за кредитните институции
4	Закон за лекарствените продукти в хуманната медицина
4	Закон за нотариусите и нотариалната дейност
4	Закон за опазване на земеделските земи
4	Закон за опазване на околната среда
4	Закон за отбраната и въоръжените сили на Република България
4	Закон за потребителския кредит
4	Закон за специалните разузнавателни средства
4	Закон за устройство на територията
4	Закон за Държавна агенция "Национална сигурност"
4	Закон за съдебната власт
3	Административнопроцесуален кодекс
3	Закон за администрацията
3	Закон за административните нарушения и наказания
3	Закон за българските лични документи
3	Закон за ветеринарномедицинската дейност
3	Закон за гражданската регистрация
3	Закон за дейността на колективните инвестиционни схеми и на други предприятия за колективно инвестиране
3	Закон за държавния служител
3	Закон за експортния контрол на продукти, свързани с отбраната, и на изделия и технологии с двойна употреба
3	Закон за енергията от възобновяеми източници
3	Закон за защита на конкуренцията
3	Закон за лова и опазване на дивеча
3	Закон за медицинските изделия

3	Закон за местните данъци и такси
3	Закон за общинската собственост
3	Закон за оръжията, боеприпасите, взривните вещества и пиротехническите изделия
3	Закон за политическите партии
3	Закон за пряко участие на гражданите в държавната власт и местното самоуправление
3	Закон за радиото и телевизията
3	Закон за Сметната палата
3	Закон за социално подпомагане
3	Закон за счетоводството
3	Закон за частните съдебни изпълнители
3	Закон за чужденците в Република България
2	Закон за авторското право и сродните му права
2	Закон за адвокатурата
2	Закон за банковата несъстоятелност
2	Закон за Българската агенция по безопасност на храните
2	Закон за Българската телеграфна агенция
2	Закон за виното и спиртните напитки
2	Закон за гарантираните вземания на работниците и служителите при несъстоятелност на работодателя
2	Закон за дейностите по предоставяне на услуги
2	Закон за достъп и разкриване на документите и за обявяване на принадлежност на български граждани към Държавна сигурност и разузнавателните служби на Българската народна армия
2	Закон за екстрадицията и Европейската заповед за арест
2	Закон за железопътния транспорт
2	Закон за животновъдството
2	Закон за закрила и развитие на културата
2	Закон за защита от вредното въздействие на химичните вещества и смеси
2	Закон за защита от дискриминация
2	Закон за защита при бедствия
2	Закон за здравословни и безопасни условия на труд
2	Закон за интеграция на хората с увреждания
2	Закон за Комисията за финансов надзор
2	Закон за местното самоуправление и местната администрация
2	Закон за митниците
2	Закон за младежта
2	Закон за морските пространства, вътрешните водни пътища и пристанищата на Република България
2	Закон за народната просвета
2	Закон за насърчаване на инвестициите
2	Закон за ограничаване изменението на климата
2	Закон за отнемане в полза на държавата на незаконно придобито имущество
2	Закон за подземните богатства
2	Закон за подпомагане на земеделските производители
2	Закон за признаване, изпълнение и изпращане на решения за конфискация или отнемане и решения за налагане на финансови санкции
2	Закон за прилагане на Общите организации на пазарите на земеделски продукти на ЕС
2	Закон за публичното предлагане на ценни книжа
2	Закон за развитието на академичния състав в Република България
2	Закон за регистрация и контрол на земеделската и горската техника
2	Закон за семейните помощи за деца
2	Закон за собствеността
2	Закон за стоковите борси и тържищата
2	Закон за туризма
2	Закон за тютюна и тютюневите изделия
2	Закон за убежището и бежанците
2	Закон за управление на етажната собственост
2	Закон за устройството на Черноморското крайбрежие
2	Закон за финансовото управление и контрол в публичния сектор
2	Закон за фуражите
2	Закон за частната охранителна дейност
2	Търговски закон